การประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี

โดย
นายศักดิ์กฤต สวัสดี

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี

โดย
นายศักดิ์กฤต สวัสดี

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

EVALUATION OF THE PHYSICAL ENVIRONMENT AND APPROPRIATE FACILITIES FOR WHEELCHAIR USERS IN DISTRICT PARKS A CASE STUDY LUMPHINI PARK

By

MR. Sakkrit SAWASDEE

A Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for Master of Urban and Environmental Planning (MASTER OF URBAN AND ENVIRONMENTAL PLANNING)

Department of Urban Design and Planning

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2019

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	การประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี
โดย	ศักดิ์กฤต สวัสดี
สาขาวิชา	หลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ กำธร กุลชล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิงหนาท แสงสีหนาท)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณกำธร กุลชล)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณกำธร กุลชล)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทธิรงค์ จุฑาพฤฒิกร)

58058315 : หลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต
คำสำคัญ : ADD ผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ / สภาพแวดล้อม / สิ่งอำนวยความสะดวก / สวนสาธารณะระดับย่าน

นาย ศักดิ์กฤต สวัสดี: การประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ กำธร กุลชล

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวทางการปรับปรุงมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสาธารณะระดับย่าน ปัญหาและพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการเข้าถึงและใช้บริการทางนันทนาการที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี มาตรการ และพื้นที่ศึกษา โดยใช้กระบวนการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์และประชาชนทั่วไป จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การใช้แบบสอบถามความต้องการ และการใช้แบบสำรวจทางกายภาพของ สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับผู้ใช้วีลแชร์ในสวนสาธารณะสวนลุมพินี ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดย การหาค่าความถี่ (Frequency) จำนวนร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลในรูปแบบค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) ผลจากการวิจัยพบว่า 1.พฤติกรรมและลักษณะในการเดินทางไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการใช้ยานพาหนะ (Mode) หรือการเลือกรูปแบบในการเดินทางส่วนใหญ่ต้องการให้ปรับปรุงเชื่อมต่อทางเดินเข้าภายในสวนสาธารณะสวนลุมพินี 2.วัตถุประสงค์และลักษณะในการเดินทางของกลุ่มตัวอย่างเข้าสวนสาธารณะสวนลุมพินี เมื่อดูจากประชาชนตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ทำให้ทราบว่าวัตถุประสงค์หลักกลุ่มผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ที่เข้ามาใช้บริกาสวนสาธารณะสวนลุมพินี คือ ออกกำลังกาย หรือ กิจกรรมนันทนาการ จากผลประเมินพบว่ามีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์แต่ไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพจึงควรมีการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีศักยภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ที่มีความต้องการออกกำลังกายในสวนลุมพินี

58058315 : Major (MASTER OF URBAN AND ENVIRONMENTAL PLANNING)
Keyword : WHEELCHAIR USERS / PHYSICAL ENVIRONMENT AND APPROPRIATE FACILITIES / DISTRICT PARKS

MR. SAKKRIT SAWASDEE : EVALUATION OF THE PHYSICAL ENVIRONMENT AND APPROPRIATE FACILITIES FOR WHEELCHAIR USERS IN DISTRICT PARKS A CASE STUDY LUMPHINI PARK THESIS ADVISOR : PROFESSOR KAMTHORN KULACHOL

The objective of this research is to have a study guideline to improve the physical environment and facilities of the district park, to study its problematic issues and behaviors, in order to make it more accessible and suitable for recreational purposes for wheelchair users. The study focuses on concepts, theories, measures and the area being studied - through the use of relevant secondary data analysis. The sample group size for this research was 100 persons who are wheelchair and non-wheelchair users. The tools used in this research were need-assessment questionnaires and physical survey forms of the facilities and environment for wheelchair users at Lumphini Park. Data from the questionnaires were then analyzed through the percentage of frequency-of-responses and the Mean and Standard Deviation method. The result of the research shows that 1. For travel behavior and characteristics, whether in the form of vehicle usage (Mode) or the selection of modes of travel - most respondents want the improvement of connections of the walkway within Lumphini Park. 2. On the objectives and characteristics of the sample group in traveling to Lumphini Park - from responses, most have jobs or private businesses. It is found that the main purpose of wheelchair users at Lumphini Park was for exercise or recreation. From the evaluation, it is found that there are facilities for wheelchair users but they cannot be used at full capacity, so the environment and facilities should be improved in order to have the right potential for wheelchair users who need to exercise at Lumphini Park.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สามารถสำเร็จไปได้ด้วยดีทั้งการจัดทำเล่มงานวิจัยและการสอบ เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์คำแนะนำ คำปรึกษา ทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง และสำเร็จด้วยดี จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทธิรงค์ จุฑาพฤฒิกร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิงหนาท แสงสีหนาท ประธานกรรมการสอบ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง ศาสตราจารย์ เกียรติคุณกำธร กุลชล กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำ มอบความรู้ตลอดจนชี้แนะแนวทางการวิจัย ตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง และให้กำลังใจสนับสนุนมาโดยตลอด เพื่อให้การค้นคว้าอิสระเล่มนี้เป็นการค้นคว้าอิสระที่ดีมีคุณประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาในครั้งต่อ ๆ ไป

ขอขอบพระคุณ คุณชัยพร ภูผารัตน์ ผู้อำนวยการสมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้รับเกียรติ ให้เข้าพบสัมภาษณ์ ขอความเห็นทางวิชาการ เล่าประสบการณ์ ข้อคิดและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย ในประเด็นที่ควรทำการศึกษา เป็นที่มาและความสำคัญของการค้นคว้าอิสระเล่มนี้

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณ ครอบครัว และ เพื่อนๆร่วมรุ่นทุกคนที่ได้เป็นกำลังใจให้กันมาโดยตลอด และทำให้การศึกษาในระดับปริญญามหาบัณฑิตนี้ เต็มไปด้วยประสบการณ์ที่น่าจดจำเป็นอย่างยิ่ง คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากค้นคว้าอิสระเล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่พระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ศักดิ์กฤต สวัสดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ
กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ
สารบัญ ..... ช
สารบัญตาราง ..... ญ
สารบัญภาพ ..... ฏ
สารบัญแผนภูมิ ..... ฒ
บทที่ 1 บทนำ 1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย 1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย 3
ขอบเขตของการวิจัย 4
ขั้นตอนการวิจัยและวิธีการวิจัย 5
กระบวนการศึกษาประกอบไปด้วยขั้นตอนดำเนินการวิจัยที่สำคัญดังนี้ 5
วิธีการวิจัย 6
ผลที่คาดว่าได้รับจากการวิจัย 7
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย 8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 10
1.แนวคิดเกี่ยวกับสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ 10
2.แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ 15
3.แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มคนที่มีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต 35

4.แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ 46
5. แนวคิดเกี่ยวกับเก้าอี้รถเข็นวีลแชร์ (Wheelchair) 52
6.แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งที่ใชงานรวมกับผู้ใช้วีลแชร์ 59
6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 79
7.สรุปทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 84
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย 85
1. การกำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎี ในงานวิจัย 85
2. กระบวนการวิจัย 86
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 87
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 87
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 92
6. การวิเคราะห์ข้อมูล 92
7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย 93
8. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย 94
9. สรุป 95
บทที่ 4 ขอบเขตและลักษณะพื้นที่ศึกษา 96
1. ความสำคัญของพื้นที่ 96
2. ลักษณะทางกายภาพโดยรอบพื้นที่ 98
3. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม 104
4. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง 105
5. นโยบาย/แผนงาน/โครงการ 106
6. ลักษณะทางกายภาพ 107
5. สรุป 111
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 112

1. การดำเนินการวิจัยและปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ 112
2. สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 112
3. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 113
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 113
บทที่ 6 สรุปการวิเคราะห์ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ 152
รายการอ้างอิง 163
ภาคผนวก 166
ประวัติผู้เขียน 175

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ *1* มาตรฐานของพื้นที่นันทนาการและสวนสาธารณะ (กรมโยธาธิการและผังเมือง) 31
ตารางที่ *2* จำนวนที่จอดรถให้มีที่จอดรถสำหรับคนพิการ 74
ตารางที่ *3* คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (*100* คน)..... 114
ตารางที่ *4* คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (*100* คน) (ต่อ) 116
ตารางที่ *5* ท่านใช้สวนสาธารณะในสวนลุมพินีเพื่อจุดประสงค์ใด..... 120
ตารางที่ *6* ในปัจจุบันท่านมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินีบ่อยเพียงใด..... 121
ตารางที่ *7* ปัจจุบันท่านมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินีด้วยวิธีใด..... 121
ตารางที่ *8* ท่านเดินทางมากับใครในการใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินี..... 122
ตารางที่ *9* ท่านมักจะเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินีเวลาใด 123
ตารางที่ *10* วันที่ท่านสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินี..... 124
ตารางที่ *11* ปัญหาที่ท่านพบเห็นมากที่สุดในใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี..... 125
ตารางที่ *12* สวนลุมพินียังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้างสำหรับท่าน 126
ตารางที่ *13* ท่านคิดว่าสิ่งที่ควรปรับปรุงในสวนสาธารณะของสวนลุมพินีคืออะไร 127
ตารางที่ *14* ปัจจัยที่ทำให้ท่านเลือกเข้ามาใช้สวนลุมพินี..... 129
ตารางที่ *15* ด้านการเข้าถึง..... 132
ตารางที่ *16* ด้านการสัญจรภายใน..... 133
ตารางที่ *17* ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม..... 134
ตารางที่ *18* ด้านความปลอดภัย 135
ตารางที่ *19* ด้านกิจกรรม 136
ตารางที่ *20* สรุปประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่..... 139
ตารางที่ *21* สรุปประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ) 140

ตารางที่ *22* สรุปประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ) 141
ตารางที่ *23* สรุปประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ) 142
ตารางที่ *24* สรุปประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ) 143
ตารางที่ *25* สรุปประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ) 144
ตารางที่ *26* สรุปประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ) 145
ตารางที่ *27* สรุปประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ) 146
ตารางที่ *28* สรุปประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ) 147
ตารางที่ *29* ประเด็นปัญหาที่นำมาพิจารณา..... 160

มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 ลำดับศักดิ์ของพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจประเภทสวนสาธารณะ 33
ภาพที่ 2 ข้อมูล : สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513, 2533, 2553, สสช. 35
ภาพที่ 3 สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย 2562 สำนักงานสถิติแห่งชาติ 41
ภาพที่ 4 สัญญลักษณ์สากลแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกคนพิการ 44
ภาพที่ 5 history of the wheelchair 53
ภาพที่ 6 Indoor wheelchair 54
ภาพที่ 7 Standard wheelchair 55
ภาพที่ 8 Sport wheelchair 55
ภาพที่ 9 Reclining wheelchair 56
ภาพที่ 10 One-arm drive wheelchair 56
ภาพที่ 11 Standing wheelchair 57
ภาพที่ 12 Motorized wheelchair 57
ภาพที่ 13 Amputee wheelchair 58
ภาพที่ 14 ที่นั่งพักสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ระหว่างทางสัญจร 60
ภาพที่ 15 ที่นั่งพักสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ระหว่างทางสัญจร 60
ภาพที่ 16 พื้นที่นั่งปิกนิกสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ 61
ภาพที่ 17 ทางลาด (Ramp) 63
ภาพที่ 18 ทางลาด (Ramp) 64
ภาพที่ 19 ราวกันตกหรือผนังกันตก 64
ภาพที่ 20 ทางเดินสัญจรสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 66
ภาพที่ 21 ทางเดินสัญจรสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 66

ภาพที่ *22* เคาน์เตอร์ให้บริการสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 68
ภาพที่ *23* ป้ายแผนผังการใช้บริการหรือข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 68
ภาพที่ *24* ห้องน้ำสำหรับ ผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 71
ภาพที่ *25* อ่างล้างมือสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ 72
ภาพที่ *26* โถปัสสาวะชายสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ 73
ภาพที่ *27* ที่จอดสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 75
ภาพที่ *28* ที่จอดสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 76
ภาพที่ *29* อุปกรณ์แจ้งเหตุฉุกเฉินภายในห้องน้ำ 77
ภาพที่ *30* ป้ายสัญลักษณ์สากลแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ 77
ภาพที่ *31* ป้ายสัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก 78
ภาพที่ *32* สวนลุมพินีในอดีต เปรียบเทียบกับปัจจุบัน 97
ภาพที่ *33* ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ศึกษา ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร 99
ภาพที่ *34* ประตูทางเข้าหลัก บริเวณพระบรมรูปรัชกาลที่ 6 99
ภาพที่ *35* ป้ายจอดรถ โดยสารประจำทางอยู่โดยรอบพื้นที่ศึกษา 100
ภาพที่ *36* พื้นที่จอดรถยนต์ส่วนตัว โดยรอบพื้นที่ศึกษา 100
ภาพที่ *37* พื้นที่จอดรถจักรยานยนต์ และที่จอดจักรยานพื้นที่ศึกษา 100
ภาพที่ *38* สถานีรถไฟลอยฟ้า (*BTS)* โดยรอบพื้นที่ศึกษา 101
ภาพที่ *39* สถานีรถไฟใต้ดิน (*MRT)* โดยรอบพื้นที่ศึกษา 101
ภาพที่ *40* สภาพโดยรอบของพื้นที่ศึกษา 102
ภาพที่ *41* ประเภทอาคารโดยรอบของพื้นที่ศึกษา 103
ภาพที่ *42* การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบของพื้นที่ศึกษา 103
ภาพที่ 43 ลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา 104
ภาพที่ *44* ลักษณะทางสังคมภายในพื้นที่ศึกษา 104
ภาพที่ 45 ลักษณะสภาพแวดล้อมภายในสวนลุมพินี 107

ภาพที่ *46* ลักษณะสภาพแวดล้อมภายในสวนลุมพินี 108
ภาพที่ *47* สภาพพื้นที่โดยทั่วไปและกิจกรรมที่สำคัญของสวนลุมพินี 109
ภาพที่ 48 ประเด็นปัญหา การเข้าถึงด้วยทางเท้าโดยรอบพื้นที่ศึกษา 148
ภาพที่ 49 ประเด็นปัญหา บริเวณป้ายหยุดรับ-ส่งรถโดยสารประจำทาง 149
ภาพที่ 50 ประเด็นปัญหา บริเวณจุดจอดแท็กซี่อัจฉริยะ 149
ภาพที่ 51 ประเด็นปัญหา ที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 149
ภาพที่ 52 ประเด็นปัญหา ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทาง และจุดบริการข้อมูล 149
ภาพที่ 53 ประเด็นปัญหา การสัญจรภายในสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 150
ภาพที่ 54 ประเด็นปัญหา ภาพรวมการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 151
ภาพที่ 55 ตัวอย่าง มาตรฐานจุดจอดรถโดยสารประจำทางสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 156
ภาพที่ 56 ตัวอย่าง มาตรฐานที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 157
ภาพที่ 57 ตัวอย่าง มาตรฐานการสัญจรภายในสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ 158
ภาพที่ 58 ตัวอย่าง ภาพรวมการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก 159

มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 แสดงขั้นตอนการวิจัย โดยผู้วิจัย, 2561 9
แผนภูมิที่ 2 การกำหนดตัวแปรต้นและตัวแปรตามของงานวิจัย..... 95
แผนภูมิที่ 3 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 114
แผนภูมิที่ 4 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 115
แผนภูมิที่ 5 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 115
แผนภูมิที่ 6 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 117
แผนภูมิที่ 7 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 117
แผนภูมิที่ 8 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 118
แผนภูมิที่ 9 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 118
แผนภูมิที่ 10 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์..... 120
แผนภูมิที่ 11 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์..... 121
แผนภูมิที่ 12 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์..... 122
แผนภูมิที่ 13 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์..... 123
แผนภูมิที่ 14 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์..... 124
แผนภูมิที่ 15 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์..... 125
แผนภูมิที่ 16 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์..... 126
แผนภูมิที่ 17 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์..... 127
แผนภูมิที่ 18 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์..... 128
แผนภูมิที่ 19 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์..... 130
แผนภูมิที่ 20 แสดงระดับความพึงพอใจด้านการเข้าถึง..... 133
แผนภูมิที่ 21 แสดงระดับความพึงพอใจด้านการสัญจรภายใน..... 134
แผนภูมิที่ 22 แสดงระดับความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม 135

แผนภูมิที่ 23 แสดงระดับความพึงพอใจด้านความปลอดภัย 136
แผนภูมิที่ 24 แสดงระดับความพึงพอใจด้านกิจกรรม 137

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ประเทศไทยมีผู้ใช้วีลแชร์อยู่หลายล้านคน ทั้งผู้พิการและผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นในทุกๆปี จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2562 ประเภทความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายอยู่อันดับสูงสุดถึง 1,002,083 คน ขณะที่ตัวเลขผู้สูงอายุพบว่ามีกว่า 11 ล้านคนและกำลังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ คือ มีผู้สูงอายุเกิน 20% ของประชากร คิดเป็นจำนวน 13 ล้านคน และจะเพิ่มเป็น 28% ในปี 2574 และยังมีแนวโน้มว่าจำนวนผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า จะมีผู้สูงอายุมากถึง 1 ใน 4 ของประชากรทั้งประเทศ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) ดังนั้นการใช้รถเข็นวีลแชร์จึงเป็นอุปกรณ์ที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ซึ่งอาจเปรียบได้ว่ารถเข็นวีลแชร์เป็นปัจจัยที่ 5 ก็คงไม่ผิดนักเพราะรถเข็นวีลแชร์เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายร่างกายในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันซึ่งเมื่อมีรถเข็นวีลแชร์ก็สามารถปฏิบัติกิจเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นหรือลดภาระการพึ่งพาผู้อื่นลงได้อย่างมากยิ่งกว่านั้นยังช่วยเพิ่มความสามารถให้กับผู้พิการและผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ในการเดินทางออกนอกบ้านเข้าใกล้ธรรมชาติได้ด้วยตัวเองการเดินทางไปในพื้นที่สาธารณะต่างๆ ตลอดจนการออกกำลังกายการเล่นกีฬา ต้องการให้ร่างกายมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงซึ่งทำให้มีชีวิตที่เป็นอิสระประหนึ่งคนทั่วไปมีเพื่อนพ้องที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีความสุขนั่นหมายถึงการได้มาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข เป็นที่ยอมรับในสังคมแต่สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ที่ไม่เหมาะสม ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตนอกบ้าน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2556)

ปัจจุบันสังคมไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ต่างๆ อย่างเหมาะสมกับรวมถึงสร้างความตระหนักแก่สังคมให้เห็นถึงความสำคัญของการมีพื้นที่ซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยปราศจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคลดช่องว่างและเสริมสร้างความเป็นธรรมทางด้านสุขภาพและการใช้ชีวิตเข้าใจในความแตกต่างของบุคคลรวมถึงสร้างความตระหนักแก่สังคมให้เห็นถึงความสำคัญของการมีพื้นที่เพื่อกลุ่ม

คนใช้วีลแชร์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถออกมาทำกิจกรรมนอกบ้านได้อย่างคนปกติโดยไม่ต้องกังวลถึงข้อจำกัดทางร่างกายซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยปราศจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคจึงเกิดแนวคิดการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ต่างๆ เช่น ทางลาดเข้าอาคาร ห้องน้ำ และที่จอดรถสำรองสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ป้ายสัญลักษณ์ เป็นต้น ซึ่งจะครอบคลุมสถานที่ที่จำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวันรวมทั้งบริการการเดินทางต่างๆ และสถานที่ใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือพื้นที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะระดับย่าน ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านกันมากขึ้น

สวนสาธารณะ ที่คนกรุงเทพฯ รู้จักเป็นอย่างดีคือ “สวนลุมพินี” หรือที่นิยมเรียกสั้น ๆ ว่า สวนลุมเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทยมีพื้นที่ประมาณ 360 ไร่ ก่อสร้างและเปิดให้ประชาชนใช้บริการมายาวนานจะครบ 100 ปี ในปี 2568 นี้ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี) สวนลุมพินีจึงเป็นสวนสาธารณะและสถานออกกำลังกายที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับต้น ๆ ของคนที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯที่ได้มาทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ อาทิ การออกกำลังกาย การพักผ่อนหย่อนใจและการเล่นดนตรีในสวนสาธารณะรวมทั้งเป็นสถานที่สำคัญในการจัดกิจกรรมทางสังคมซึ่งมีกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย เข้ามาใช้บริการรองรับกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลายเป็นที่ตั้งของศูนย์นันทนาการ สมาคมชมรมต่าง ๆ เมื่อบริบทของเมืองและสังคมเปลี่ยนไปการใช้งานของสวนลุมพินีก็มีการปรับปรุงและพัฒนามาแล้ว อย่างต่อเนื่องแต่สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนลุมพินีไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพจึงควรมีการพัฒนาทางด้านกายภาพเพื่อก่อให้เกิดการความสะดวกปลอดภัยในการใช้บริการสวนสาธารณะและมีศักยภาพในการรองรับปริมาณการใช้งานของประชาชนทุกกลุ่มทุกสภาพร่างกายมีศักยภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยอยากเห็นคนพิการและผู้สูงอายุที่นั่งรถเข็นวีลแชร์สามารถออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านเหมือนคนทั่วไป โดยให้ความสำคัญและสนใจศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมทากายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสาธารณะที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ที่เข้ามาใช้บริการในสวนลุมพินี ทำให้ทราบความต้องการทางกายภาพสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ในการประเมิน จัดการ วางแผนพัฒนาและปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพัฒนาสวนสาธารณะระดับย่านที่เหมาะสมต่อไป อีกทั้งจะช่วยจุดประกายให้เกิดการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะต่างๆ ให้เหมาะสมกับผู้ใช้วีลแชร์

สามารถทำอะไรได้หลากหลาย เดินทางไปได้ทุกที่อย่างไร้ขีดจำกัด ดูแลตัวเองได้แม้ไม่มีผู้ช่วย มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตรวมถึงสร้างความตระหนักแก่สังคมให้เห็นถึงความสำคัญของการมีพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยปราศจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคอีกทั้งยังเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

คำถามงานวิจัย

สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะระดับย่านที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ความมุ่งหมายการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ความต้องการสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพบริเวณสวนลุมพินีที่เหมาะสมกับการใช้งานสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ทั้งนี้สำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์นั้นไม่เจาะจงเฉพาะผู้ที่มีความพิการทางร่างกายแต่รวมถึงผู้ที่มีความลำบากในการเดินหรือการเคลื่อนที่ เช่น ผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยที่อยู่ระหว่างการรักษาตัว เป็นต้น และใช้รถเข็นวีลแชร์เป็นอุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนที่หรืออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนที่ไปยังที่ต่างๆได้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพจากการตระหนักถึงความสำคัญจึงขอนำเสนอแนวคิดเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการวางแผนปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกพัฒนาให้พื้นที่สวนลุมพินีเป็นต้นแบบสวนสาธารณะระดับย่าน ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี
2. เพื่อศึกษามาตราฐานการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสาธารณะระดับย่าน ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์
3. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ของสวนสาธารณะสวนลุมพินี

ขอบเขตของการวิจัย

กำหนดขอบเขตการศึกษาเป็น 2 ด้าน คือ ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านเนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ทำการสำรวจลักษณะทางกายภาพสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินีในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ สวนลุมพินีตั้งอยู่บนถนนพระรามที่ 4 ล้อมรอบด้วยถนนวิทยุ ถนนราชดำริ และซอยสารสิน แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร เป็นสวนสาธารณะระดับย่าน มีเนื้อที่โดยประมาณ 360 ไร่ และอยู่ในการดูแลของสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้จะศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุและคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ โดยไม่รวมคนพิการประเภทอื่นๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี ที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ โดยใช้ลักษณะของการรวบรวมข้อมูลเป็นเกณฑ์ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. **ข้อมูลปฐมภูมิ** (Primary data) คือ ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่
    1.1 ศึกษากลุ่มตัวอย่าง ที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี
        - ศึกษาพฤติกรรมในการเดินทางเข้ามาใช้บริการสวนสาธาณะสวนลุมพินี
        - ศึกษาความคิดเห็น ความต้องการสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี

    1.2 ศึกษาทางกายภาพพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี
        - ศึกษาข้อมูลทั่วไปและโดยรอบของพื้นที่ศึกษา โดยการสำรวจสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณพื้นที่สวนสาธรณะสวนลุมพินี
        - ศึกษาการเข้าถึงโดยการเชื่อมต่อระบบขนส่งสาธารณะบริเวณโดยรอบสวนสาธาณะสวนลุมพินี
2. **ข้อมูลทุติยภูมิ (**Secondary data) คือ แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้จากการนำข้อมูลที่ผู้อื่นรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ

นำมาใช้งานโดยไม่ต้องลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลเองซึ่งสามารถนำเอาไปทำการประมวลผลต่อได้ เป็นต้น

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือน สิงหาคม พ.ศ.2562 ถึง พฤษภาคม พ.ศ.2563

ขั้นตอนการวิจัยและวิธีการวิจัย

กระบวนการศึกษาประกอบไปด้วยขั้นตอนดำเนินการวิจัยที่สำคัญดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเสนอโครงการ /เค้าโครงงานวิจัย การกำหนดหัวข้อที่สนใจ การร่างเค้าโครงและเสนอขออนุมัติหัวข้อการค้นคว้าอิสระ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษานำไปสู่การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสำรวจพื้นที่สภาพแวดล้อมสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัย เพื่อนำความรู้ที่ได้มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา งานวิจัยในครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบงานวิจัย กำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎี และมาตรการ เครื่องมือใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และรายละเอียดในการดำเนินการอื่นๆ

ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะใช้สูตรในการคำนวณ ของ Yamane (1970) (อ้างถึงใน ธานินทร์ เมฆินทรางกูร, 2547:91) จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และจัดเตรียมข้อมูลจากแบบสอบถาม การสำรวจ ประมวลผล และวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการประเมิน คือ กลุ่มคนผู้สูงอายุและคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ โดยไม่รวมคนพิการประเภทอื่นๆ

ขั้นตอนที่ 6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้รับจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และมาตรการที่เกี่ยวข้อง และจากการแจกแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างโดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการให้สัมภาษณ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีวิธีการดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลจากเอกสารและกลุ่มตัวอย่าง (Opinion of Public or Interest Group) การวิเคราะห์วิจารณญาณต่างๆ (Subjective Appraisal or

Judgment) จากแบบสอบถามที่ตอบโดยเสรีและการวิเคราะห์ที่ต้องแปลความหมายเองโดยใช้วิธีพรรณนาความและตีความพฤติการณ์

2) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลตัวเลขหรือข้อมูลเชิงปริมาณ (quanitative research) เพื่อช่วยวิเคราะห์แปลความหมายและสรุปผลที่ถูกต้องและแม่นยำขึ้น
3) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean)
4) สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์สถิติอ้างอิงของกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากร
5) การสรุปผลการวิเคราะห์ขั้นสุดท้ายพร้อมทั้งนำเสนอผลงานโดยใช้วิธีการพรรณา

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการวิเคราะห์ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ด้วยการจัดทำรายงานสรุปผลการศึกษาเป็นรูปเล่มตามแบบของบัณฑิตวิทยาลัย

วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยที่ใช้ คือ การวิจัยเก็บรวบรวบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1. **การวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล**

1.1 การศึกษาทบทวนทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งได้แก่

.1.1.1. แนวความคิดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

.1.1.2. แนวความคิดสวนสาธารณะ

.1.1.3. แนวคิดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ

.1.1.4. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มคนที่มีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต

.1.1.5. แนวคิดเกี่ยวกับเก้าอี้รถเข็นวีลแชร์(wheelchair)

.1.1.6. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งที่ใชงานรวมกับผู้ใช้วีลแชร์

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดของพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร บทความ และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สวนสาธาร ณะสวนลุมพินี รวมถึงผู้มีพฤติกรรมการเดินทางด้วยวิธีการต่างๆ ในพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี

1.3 การศึกษารายละเอียดของปัญหาและสภาพแวดล้อมปัจจุบัน สิ่งอำนวยความสะดวกของกลุ่มคนผู้สูงอายุและคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินีโดยใช้วิธีการสำรวจภาคสนาม การสังเกต และจดบันทึก

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มคนผู้สูงอายุและคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี โดยใช้แบบสอบถามและสังเกตพฤติกรรมการเข้ามาใช้พื้นที่

2. **การวิเคราะห์ข้อมูล**

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามลักษณะประชากรความคิดเห็นต่อและความต้องการในการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี เช่น ข้อมูลที่มีระดับการวัดเป็นกลุ่ม (Nominal) จะใช้วิธีวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ แบบเฉลี่ย (Percentage) ข้อมูลที่มีระดับการวัดแบบอัตราส่วน (Ratio) จะใช้วิธีวิเคราะห์ด้วย ค่าสถิติ แบบเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รวมถึงการวิเคราะห์สถิติอ้างอิงเปรียบเทียบ ค่าตัวแปรระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง เช่น T-Test

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติที่ได้จากแบบสอบถามกับข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและการเข้ามาใช้บริการพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี ที่ได้จากการสำรวจและสังเกตการณ์ เพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ผลที่คาดว่าได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อได้ทราบสภาพปัญหาสภาพความเป็นจริงในการใช้งานของกลุ่มคนผู้สูงอายุและคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ หรือ ศักยภาพการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสวนสาธารณะและบริเวณรัศมีให้บริการโดยรอบ
2. เพื่อได้ทราบความต้องการสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการสำหรับกลุ่มคนผู้สูงอายุและคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์
3. สำนักสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานครได้แนวทางการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทาง

กายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องสำหรับกลุ่มคนผู้สูงอายุและคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ในสวนสาธาณะในเขตกรุงเทพมหานครที่มีบริบทอยู่ในสภาพแวดล้อมใกล้เคียงสวนลุมพินีต่อไป

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

รถเข็นวีลแชร์ (Wheelchair) หมายถึง อุปกรณ์เครื่องช่วยในการเคลื่อนที่ไปมาในท่านั่งสำหรับบุคคลที่มีความยากลำบากในการเดินหรือการเคลื่อนที่ (World Health Organization, 2008) ไม่ว่าจะเนื่องมาจากอายุ อาการเจ็บป่วย หรือ ความพิการ สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีอิสระมากขึ้นสามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันได้ซึ่งเป็นการลดการพึ่งพาคนรอบข้างมีความภาคภูมิใจและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ตลอดจนมีความรู้สึกที่ดีต่อภาพลักษณ์ตนเอง

สวนสาธารณะ (parks หรือ public parks) กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547:1-3) ได้ให้ความหมายว่า พื้นที่สีเขียวประเภทสวนสาธารณะเป็นพื้นที่ที่ให้ประโยชน์ต่อการพักผ่อนหย่อนใจและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองโดยสวนสาธารณะแต่ละแห่งจะมีองค์ประกอบภายในสวนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทขนาดพื้นที่และวัตถุประสงค์ของการจัดสวนสาธารณะ โดยแนวคิดในการกำหนดองค์ประกอบจะขึ้นอยู่กับกิจกรรม ต่าง ๆ ดังนี้

1. การพักผ่อนแบบสบาย ๆ และการผ่อนคลาย (Passive Recreation) เช่นการนั่งเล่น เดินเล่น ฟังเพลง เป็นต้น
2. กิจกรรมที่มีการออกกำลังกาย (Active recreation) เช่น การวิ่ง การเล่นกีฬาชนิดต่าง ๆการเต้นแอโรบิค เป็นต้น และ
3. กิจกรรมทางการศึกษา (Education) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่อาจเพิ่มเติมภายในสวน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ เป็นต้น

สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของสวนสาธารณะที่มีผลต่อกิจกรรมและสภาพที่เกิดของกิจกรรม ภายในพื้นที่สวนสาธารณะ

สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งก่อสร้างหรือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้กลุ่มคนผู้สูงอายุและคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ สามารถใช้งานได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เช่น ผิวทางเท้าที่เรียบ ทางลาด ราวมือจับ ฯลฯ

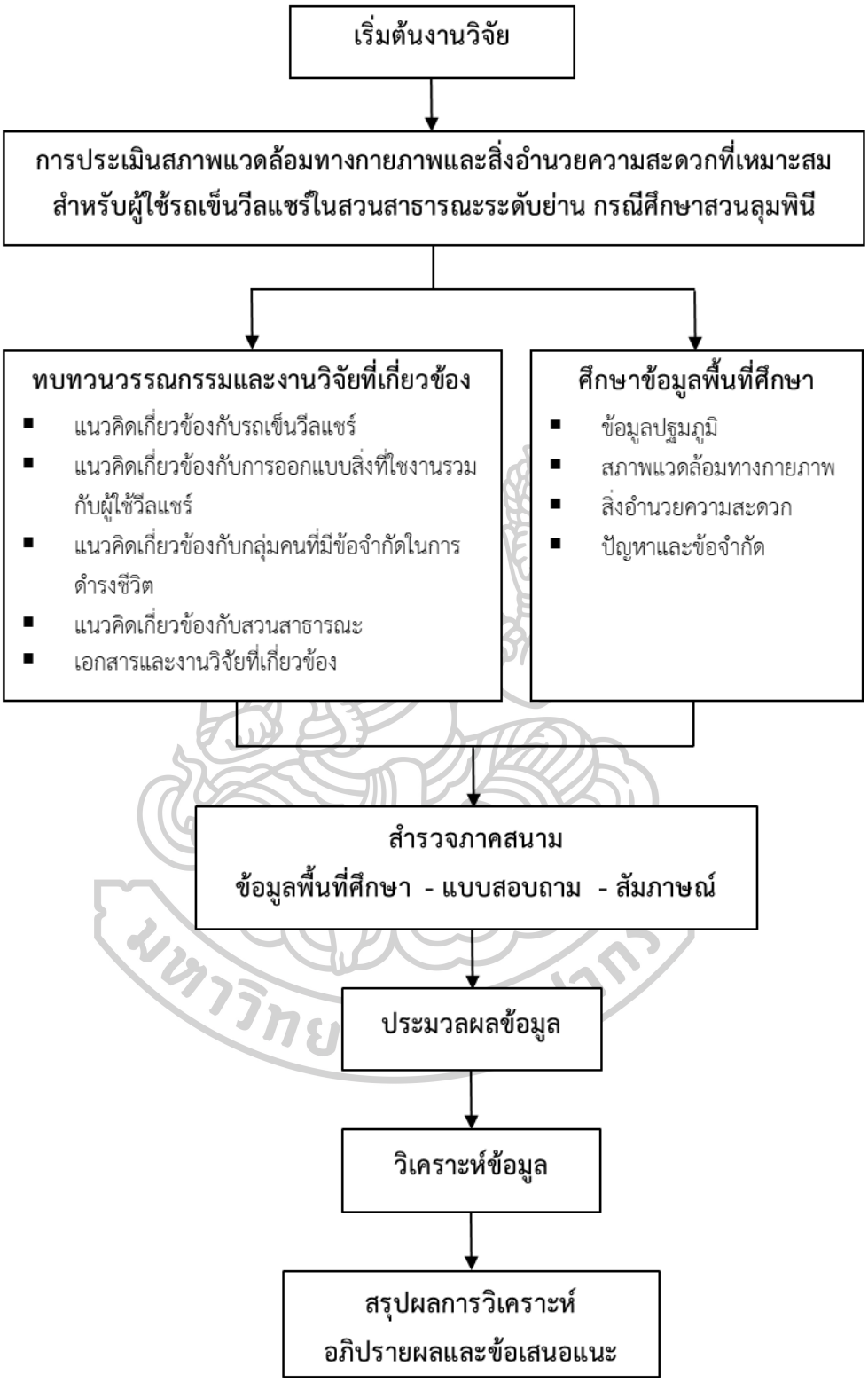

แผนภูมิที่ 1 แสดงขั้นตอนการวิจัย โดยผู้วิจัย, 2561

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับการประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี ผู้วิจัยได้นำเอกสาร แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ นำประเด็นที่เกี่ยวของมาวิเคราะหเปรียบเทียบแนวคิดตาง ๆ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นการทบทวนแนวความคิดและทฤษฎี ดังนี้

1. แนวความคิดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
2. แนวความคิดสวนสาธารณะ
3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มคนที่มีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต
4. แนวคิดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ
5. แนวคิดเกี่ยวกับเก้าอี้รถเข็นวีลแชร์ (wheelchair)
6. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งที่ใชงานรวมกับผู้ใช้วีลแชร์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดเกี่ยวกับสถานที่พักผอนหยอนใจ

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับสถานที่พักผอนหยอนใจจะทำให้ทราบถึงเกณฑมาตรฐานการจัดการสถานที่พักผอนหยอนใจ ประกอบดวยมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก มาตรฐานรูปแบบการสรางสถานที่พักผอนหยอนใจ และการจัดสภาพแวดลอมทั่วไปของสถานที่พักผอนหยอนใจของชุมชนเมือง ซึ่งส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตและรองรับความต้องการที่หลากหลายในเมือง เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษา

1. นิยามและความหมายของสถานที่พักผอนหยอนใจ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2556) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ หมายถึง สถานที่ที่สร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนทั่วไป และเป็นที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินเล่น การพักผ่อนการออกกำลังกาย โดยมีการจัดแต่งบริเวณไว้อย่างสวยงาม พร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกไว้คอยบริการแก่ประชาชน

2. วัตถุประสงค์ของการจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(1) เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย และเพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี รวมทั้งเป็นเสมือนปอดของเมือง

(2) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ

(3) เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

(4) เพื่อเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสม

3. ความสำคัญของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีความสำคัญดังนี้คือ

(1) เป็นสถานที่ที่คนใช้สร้างความสมบูรณ์ให้แก่ตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ

(2) เป็นสถานที่ป้องกันการบุกรุกทำลายธรรมชาติในขณะเดียวกันก็เป็นสถานที่ที่ส่งเสริมให้มีธรรมชาติที่สมดุลกันเอง

(3) ช่วยป้องกันทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้สูญหายไป

(4) ความต้องการที่ว่างสำหรับสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในเมืองใหญ่ทำให้เกิดผลดี เช่น มีที่ว่างสำหรับปลูกต้นไม้มากๆ ต้นไม้จะทำหน้าที่ป้องกันมิให้เกิดอากาศเสีย

(5) ช่วยให้คนในสังคมได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และรู้ซึ้งถึงความจำเป็นที่จะต้องรักษาธรรมชาติไว้

(6) สิ่งต่างๆ ที่สร้างไว้ในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีผลดีต่อเศรษฐกิจของเมืองใหญ่ๆ เช่น บริเวณธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ สถานที่เล่นกลางแจ้ง เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดผู้คนจากบริเวณใกล้เคียงและที่ห่างไกลให้เข้ามายังสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(7) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีประโยชน์ต่อการศึกษานอกสถานที่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในห้องเรียนโดยเน้นหนักถึงการใช้ประโยชน์ของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับคน

4. ลักษณะที่ดีและสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

4.1 **ด้านการให้ความสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการ**

(1) มีป้ายบอกชื่อสถานที่พักผ่อนหย่อนใจบริเวณประตูทางเข้าทั่วไป ป้ายสัญลักษณ์เพื่อบอกกฎเกณฑ์การใช้สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น ห้ามสูบบุหรี่ ห้ามเล่นฟุตบอลในสนาม ห้ามทิ้งขยะ ห้ามเดินลัดสนาม และป้ายบอกสถานที่ภายในสวน เช่น ห้องสุขา อาคารต่างๆ เช่น อาคารห้องสมุด และสนามเด็กเล่น เป็นต้น

(2) มีแผนที่หรือแผนผังแสดงขอบเขตและตำแหน่งของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อให้ผู้มาใช้บริการสามารถทราบได้ว่าควรไปที่ใดก่อน

(3) มีม้านั่ง เช่น ม้านั่งเดี่ยว ม้านั่งยาว ม้านั่งเป็นกลุ่ม

(4) ศาลาพักผ่อน ประกอบด้วย ศาลานั่งชมสวน ศาลาจัดกิจกรรม/นิทรรศการ ศาลาริมน้ำ

(5) สะพาน ประกอบด้วย สะพานสำหรับข้ามทาง ข้ามสระน้ำ สะพานประดับตกแต่งสวน

(6) ถนนภายในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจควรมีขนาด ความกว้าง ส่วนโค้ง และสัดส่วนตามมาตรฐาน เพื่อให้ความปลอดภัยในการขับขี่ มีที่จอดรถ และมีต้นไม้ร่มรื่นสองข้างทาง เพื่อความสวยงามและความสบายใจของผู้ใช้สถานที่

(7) มีถังขยะ สุขาชาย สุขาหญิง และสุขาสำหรับผู้พิการให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้

(8) มีศูนย์ให้คำแนะนำและให้บริการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เป็นที่ติดต่อและศูนย์รวมข้อมูลต่าง ๆ แก่ประชาชนผู้มาใช้บริการในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(9) มีระบบงานไฟฟ้า และเครื่องเสียงในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(10) มีระบบรดน้ำต้นไม้

4.2 ด้านความปลอดภัย

(1) มียามรักษาการณ์

(2) มีแสงสว่างในเวลากลางคืน

(3) มีประตูเข้าออกไม่มากนัก ในเวลากลางคืนควรเปิดประตูเดียว

(4) ทำรั้วกั้นในบริเวณที่ไม่ปลอดภัย เช่น รั้วกั้นริมแม่น้ำหากส่วนนั้นอยู่ใกล้สนามเด็กเล่น

(5) ตรวจตราสายไฟและปลั๊กไฟ

(6) ตัดต้นไม้ที่มีกิ่งแห้งหรือแต่งพุ่มไม้เสมอไม่ให้มืดทึบเกินไป

(7) ควรมีหน่วยพยาบาล

4.3 การดูแลรักษา

(1) ทำความสะอาดสม่ำเสมอ เช่น เก็บขยะ กวาดถนน กวาดสนาม เป็นต้น

(2) ตัดหญ้า ตัดแต่งทรงพุ่มของต้นไม้

(3) ให้ปุ๋ย รดน้ำ พรวนดินและฉีดยากันแมลง

(4) มีการปลูกต้นไม้ทดแทนไม้เดิมที่ตายไปหรือกำลังจะตาย

(5) ซ่อมแซมอุปกรณ์ เช่น ทาสีเก้าอี้ ติดป้ายหรือทำรั้วใหม่

(6) ชักชวนให้ประชาชนช่วยกันรักษาความสะอาด

(7) อนุรักษ์สภาพที่สวยงามตามธรรมชาติไว้ให้ดียิ่งขึ้น

5. บรรยากาศภายในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

บรรยากาศภายในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจควรมีลักษณะดังนี้

1) บรรยากาศภายในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ควรเหมาะสมกับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น เช่น การเล่นกีฬา ควรมีพื้นที่โปร่งโล่ง การนั่งพักผ่อน ควรให้ความเป็นส่วนตัวได้ดี และมีบรรยากาศของความเป็นส่วนตัวซึ่งสภาพโดยรวมควรจะเหมาะสมกับความสบายของมนุษย์ ไม่มีแดดจัดหรือลมพัดแรงเกินไป ไม่มีฝุ่นและควันมากเกินไป ไม่มีกลิ่นเหม็นรบกวน ไม่มองเห็นภาพที่ไม่พึงประสงค์ เช่น กองขยะหรือความสกปรก
2) สภาพแวดล้อมคนไทยไม่นิยมอยู่กลางแดดโดยเฉพาะในเวลากลางวัน มักพอใจอยู่ใต้ร่มไม้ชายคาหรือในศาลาแต่เมื่อไม่มีแดดหรือเวลาเย็นมักพอใจที่โล่งมากกว่า ดังนั้นก่อนการออกแบบผู้ออกแบบจึงควรศึกษาว่าพื้นที่นั้นๆจะใช้เวลาใดมากน้อยอย่างไร
3) ความเป็นส่วนตัวในที่นี้ หมายถึงการไม่มีการยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น ได้แก่ การไม่ถูกจ้องมองโดยผู้อื่นการไม่ต้องสังสรรค์กับผู้อื่นการสร้างมุมส่วนตัวในพื้นที่สาธารณะ ดังนั้นจึงควรมีการสร้างพื้นที่แยกออกจากทางสัญจรเป็นพื้นที่ที่ผู้ใช้สามารถกำหนดขอบเขตของตนได้โดยไม่ถูกรุกล้ำโดยผู้อื่นแต่ในบางครั้งความเป็นส่วนตัวผู้ใช้พื้นที่อาจมีความต้องการมองเห็นผู้อื่นเคลื่อนไหวไปมา
4) บรรยากาศธรรมชาติในปัจจุบันถึงแม้ว่าสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในรุ่นหลังๆจะเน้นที่กิจกรรมและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ อย่างไรก็ตามยังมีความเชื่ออยู่ว่าการได้เห็นสิ่งที่เป็นธรรมชาติสามารถให้ผลดีแก่จิตใจ

1) ความปลอดภัยการใช้พื้นที่สถานที่พักผ่อนหย่อนใจทำให้ผู้ใช้เกิดความรู้สึกสบายในการใช้สถานที่มากขึ้นความปลอดภัยในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแยกเป็นความปลอดภัยในด้านร่างกายความปลอดภัยจากอาชญากรรมการจัดสถานที่ให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยในด้านร่างกาย ได้แก่ การใช้โครงสร้างที่มั่นคงแข็งแรง มีการดูแลซ่อมบำรุงอย่างสม่ำเสมอ เลือกวัสดุถูกต้องกับสภาพการใช้สอยสำหรับความปลอดภัยด้านอาชญากรรมทำได้โดยพยายามออกแบบพื้นที่ให้สามารถมองเห็นโดยไม่มีจุดลับสายตา หากมีความจำเป็นต้องมีบริเวณที่ลึกเข้าไปจากทางสัญจรที่มีคนเดินผ่านไปมามากควรพยายามจัดให้มีกิจกรรมที่จะดึงคนเข้าไปใน

บริเวณนั้น เช่น จัดเป็นซุ้มขายเครื่องดื่ม หนังสือพิมพ์หรือทำเป็นบริเวณที่ทำการที่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำ พยายามจัดให้เป็นพื้นที่ที่เปิดโล่งมากที่สุด นอกจากนั้นควรจัดให้มีการติดตั้งไฟให้ความสว่างเสมอในเวลากลางคืนในเรื่องการเข้าถึงบริเวณหรือพื้นที่ต่างๆในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ พยายามให้เข้าถึงได้ง่ายและมีลักษณะเปิดโล่งเพื่อความปลอดภัย

2) ความสวยงามของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจรูปแบบที่ส่งเสริมความสวยงามในสวนและให้ความงามพื้นฐานที่เหมือนๆ กันคือ

(1) การจัดองค์ประกอบของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หมายถึงองค์ประกอบในเรื่องรูปร่าง สี เส้น ผิวสัมผัส โดยรวมมีความเป็นไปด้วยกันได้ดีคือดูภาพโดยรวมแล้วทุกส่วนสามารถส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้ใช้สถานที่เกิดความสบายใจ

(2) การจัดองค์ประกอบของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจต้องมีขนาดสัดส่วนอย่างเดียวกัน ขนาดสัดส่วนหมายถึง ขนาดองค์ประกอบที่ใช้เมื่อเปรียบเทียบกับงานโดยรวม ปกติแล้วงานสถานที่พักผ่อนหย่อนใจจะใช้ขนาดสัดส่วนปกติคือขนาดสัดส่วนของมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องเป็นผู้เข้ามาใช้บริการ และความรู้สึกน่าเกรงขามมักไม่เหมาะสมกับการนำเอามาใช้งานในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแต่ถ้าสถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีขนาดใหญ่มากจุดเด่นแต่ละจุดก็ไม่ควรเป็นจุดเล็กกระจายหลายๆจุดควรสร้างจุดเด่นใหญ่ๆ เพียงไม่กี่จุด ซึ่งอาจจะดูเหมาะสมกับขนาดสัดส่วนของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจมากกว่า

6. ประเภทของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2556) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจสามารถจำแนกตามลักษณะพื้นที่ วัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่และตามลำดับขั้นออกเป็น 5 ประเภทดังนี้ คือ

1) **สถานที่พักผ่อนหย่อนใจขนาดย่อม** คือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 2 ไร่มีรัศมีบริการเป็นวงรอบประมาณ 1 กิโลเมตร การให้บริการระยะเดินถึงใช้เวลา 5 -10 นาที สามารถเข้าถึงสะดวกและปลอดภัยอาจจะอยู่ในระหว่างอาคารและกลุ่มอาคารมีแนวทางการพัฒนาโดยอาศัยที่เว้นว่างขนาดเล็กที่ทิ้งร้างใช้เป็นที่สำหรับเด็กเล่นที่ออกกำลังกายและสังสรรค์พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สวนหย่อม และสวนถนน

(1) สวนหย่อม หมายถึง บริเวณพื้นที่ขนาดเล็กริมถนน กลางถนน ที่จัดตกแต่งขึ้นเพื่อความสวยงามแก่บริเวณใกล้เคียงและเพื่อความสวยงามแก่ผู้พบเห็นที่ผ่านไปมา บางแห่งสามารถให้ประชาชนเข้าไปใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

(2) สวนถนน คือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีความกว้างของพื้นที่ไม่น้อยกว่า **5** เมตร ความยาวไม่จำกัด แบ่งเป็น **3** ประเภท ได้แก่ สวนไหล่ทางหรือทางจักรยาน สวนเกาะกลาง และสวนทางแยก

2) **สวนละแวกบ้าน** มีขนาดพื้นที่ 2-25 ไร่ รัศมีการให้บริการในวงรอบประมาณ 1 - 3 กิโลเมตรเป็นสวนสำหรับผู้ที่อาศัยในละแวกนั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าสถานที่พักผ่อนหย่อนใจขนาดย่อม

3) **สถานที่พักผ่อนหย่อนใจขนาดเล็ก** คือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 25 ไร่แต่ไม่เกิน 124 ไร่ มีรัศมีการบริการเป็นวงรอบประมาณ 3-8 กิโลเมตร มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นมากกว่าสวนหย่อมและสวนละแวกบ้าน และมีที่เล่นกีฬา พื้นที่สำหรับการพักผ่อนแบบเพลิดเพลินสวยงาม เช่น ไม้ดอกไม้ประดับ

4) **สถานที่พักผ่อนหย่อนใจขนาดกลางหรือสวนระดับเขตหรือย่าน** คือ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีขนาดพื้นที่ตั้งแต่ 125 ไร่ แต่ไม่เกิน 500 ไร่ มีรัศมีการบริการเป็นวงรอบมากกว่า 8 กิโลเมตรขึ้นไป โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างที่ไม่มีในสวนหย่อม สวนละแวกบ้านและสวนขนาดเล็กเช่น บริเวณปิคนิค ที่จอดรถ ลานอเนกประสงค์ บริเวณที่มีลักษณะเฉพาะเช่น สวนดอกไม้ขนาดใหญ่ สระน้ำ จักรยาน บึงตกปลา ฯลฯ

5) **สถานที่พักผ่อนหย่อนใจขนาดใหญ่** คือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีพื้นที่มากกว่า 500 ไร่ขึ้นไป มีรัศมีการบริการเป็นวงรอบแก่คนทั้งเมืองและพื้นที่ใกล้เคียงในเขตรอบเมือง มีลานกว้างสำหรับการจัดงานประเพณี และกิจกรรมที่มีความหลากหลาย

2.แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับพื้นที่พักผอนหยอนใจของคนเมืองในรูปแบบสวนสาธารณะเปนองคประกอบหนึ่งที่สำคัญของเมือง ซึ่งมีหนาที่ในการใหบริการดานการนันทนาการ และเปนสถานที่พักผอนหยอนใจ ใหสอดคลองกับประโยชนใชสอยของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย สามารถใช้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การเดินเล่น การนั่งพักผ่อน การออกกำลังกาย มีการจัดตกแต่งบริเวณไว้อย่างสวยงามพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้คอยบริการชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมเมืองตอไป

1. นิยามและความหมายของสวนสาธารณะ

บุษบา รุ่นเจริญ (2558) คำว่า “สวนสาธารณะ” ไม่ได้ปรากฏความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีแต่เพียงคำว่า “สวน” โดยให้ความหมายไว้ว่า “บริเวณที่ปลูกต้นไม้ไว้เป็นจำนวนมากซึ่งกั้นไว้เป็นขอบเขต” ประกอบกับคำว่า “สาธารณะ” หมายความว่า “เพื่อประชาชนทั่วไป” เมื่อนำคำทั้งสองมาประสมรวมเป็นคำว่า“สวนสาธารณะ”จึงหมายความว่า“สวนที่จัดมีไว้เพื่อประชาชน” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) แต่ในแง่ของมุมมองนักผังเมืองและภูมิสถาปนิก สวนสาธารณะ คือ พื้นที่เปิดโล่งเพื่อประโยชน์ในการนำธรรมชาติเข้ามาในพื้นที่เมืองเพื่อสุขอนามัยและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมสร้างความรื่นรมย์ผ่อนคลายความเครียด (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2549) โดยมีการจัดภูมิทัศน์ (landscape) ให้เกิดความสวยงามเท่าที่จะทำได้เป็นที่สงบร่มรื่นตั้งใจให้เป็นที่พักผ่อนคลายความเมื่อยล้าเป็นที่พบปะพูดคุยสนทนาอย่างเงียบๆ ใช้เดินเที่ยวเล่นเป็นที่เพิ่มความสดชื่นและเป็นที่ตรึกตรองสร้างสรรค์ความคิด (Arnold Wittick, 1974) เป็นการใช้ที่ดินประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับชีวิตความเป็นอยู่แบบเมือง (Urban Life) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านการพักผ่อนหย่อนใจ (กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2536) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ใน 2 ลักษณะ คือ การพักผ่อนในลักษณะสงบ (Passive Recreation) ได้แก่ การใกล้ชิดธรรมชาติการชื่นชมภูมิทัศน์ เป็นต้น และการพักผ่อนในลักษณะการออกกำลังกาย (Active Recreation) ได้แก่ การเดิน วิ่ง ขี่จักรยาน เป็นต้น

2. ความสำคัญของสวนสาธารณะและที่พักผ่อนในเมือง

สวนสาธารณะและที่พักผ่อนในเมืองมีความสำคัญ ดังนี้

1) เป็นสถานที่ที่คนใช้สร้างความสมบูรณ์ให้แก่ตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ
2) เป็นสถานที่ป้องกันการบุกรุกทำลายธรรมชาติในขณะเดียวกันก็เป็นสถานที่ที่ส่งเสริมให้ธรรมชาติเกิดความสมดุลกันเอง
3) เป็นสถานที่ที่กระตุ้นให้มีการศึกษาที่ดีขึ้นรวมทั้งช่วยส่งเสริมให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจในทางที่ถูกต้องนอกจากจะสนองความต้องการของคนทั้งทางร่างกายและจิตใจแล้วสวนสาธารณะยังช่วยป้องกันทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นประโยชน์ไม่ให้สูญหาย ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ได้แก่ อากาศ ดิน น้ำ และสัตว์ป่า ความต้องการที่ว่างสำหรับสวนสาธารณะในเมืองใหญ่ทำให้เกิดผลดี เช่น มีที่ว่างสำหรับปลูกต้นไม้มากๆ เมื่อมีการปลูกต้นไม้แล้วต้นไม้ก็จะทำ

หน้าที่ป้องกันมิให้เกิดอากาศเสีย นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และป้องกันชีวิตสัตว์ ป่าและช่วยให้คนในสังคมได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ รู้ซึ้งถึงความจำเป็นที่จะต้องรักษาธรรมชาติไว้ สิ่งต่างๆ ที่สร้างไว้ในสวนสาธารณะมีผลดีต่อเศรษฐกิจของเมืองใหญ่ๆ เช่น บริเวณธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ สถานที่เล่นกลางแจ้ง เป็นต้น เป็นสิ่งที่ดึงดูดผู้คนจากบริเวณใกล้เคียงและที่ห่างไกลให้เข้ามายังสวนสาธารณะ นอกจากนั้น สวนสาธารณะมีประโยชน์ต่อการศึกษานอกสถานที่เป็นอย่างยิ่ง การศึกษานอกสถานที่เป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในห้องเรียน โดยเน้นหนักการใช้ประโยชน์ของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับคน อาชัญญา รัตนอุบล และคนอื่นๆ (2548)

3. องค์ประกอบ และลักษณะที่ดีของสวนสาธารณะ

3.1 องค์ประกอบภายในของพื้นที่สวนสาธารณะ

สวนสาธารณะแต่ละแห่งอาจมีองค์ประกอบที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับ ขนาด ประเภทของพื้นที่ และวัตถุประสงค์ของการสร้างและพัฒนาสวนสาธารณะนั้นขึ้นมา อาทิเช่น สวนที่มีพื้นที่ใช้สอยขนาดเล็กอาจจะมี ที่จอดรถ ทางเดิน ความหลากหลายของกิจกรรม และสิ่ง อำนวยความสะดวกอื่น ๆ น้อยกว่า สวนสาธารณะที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ ส่วนสวนสาธารณะที่มีขนาดใหญ่ อาจมี ทางเดิน ทางรถยนต์ ทางจักรยาน ลานอเนกประสงค์ สถานที่ปิกนิก และพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะพิเศษ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่มากกว่า รองรับการให้บริการแก่ประชาชนเป็นจำนวนมากมีความสะดวกในทุก ๆ ด้าน กรมโยธาธิการและผังเมือง (2546)

แนวคิดในการกำหนดองค์ประกอบภายในของสวนสาธารณะ จะสามารถแบ่งกิจกรรมออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การพักผ่อนแบบสบาย ๆ เป็นการผ่อนคลาย เช่น การนั่งเล่น เดินเล่น ฟังเพลง ปูเสื่อนั่ง/ นอนเล่น เป็นต้น
2. กิจกรรมที่มีการออกก าลังกาย เช่น เต้นแอโรบิก วิ่ง และเล่นกีฬาชนิดต่าง ๆ เป็นต้น
3. กิจกรรมทางการศึกษา การเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่อาจเพิ่มเติมขึ้นภายในสวน เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ เป็นต้น สวนที่ควรมีกิจกรรมดังกล่าวมากที่สุดคือ สวนละแวกบ้าน และสวนในระดับชุมชน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมักจัดกิจกรรมทางการศึกษาผสมผสานกับสวนสาธารณะได้เป็นอย่างดี เพื่อที่ประชาชนภายในชุมชนจะได้ใช้พื้นที่ในการออกกำลังควบคู่ไป

กับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ในขณะเดียวกัน ทั้งคนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นยังสามารถใช้สถานที่แห่งนี้ประกอบกิจกรรมร่วมกันได้

ในการวางผังภายในของพื้นที่สวนสาธารณะนั้น จึงควรถึง 3 กิจกรรม ข้างต้น และกำหนดขอบเขตของกิจกรรมของแต่ละให้สอดคล้องและกลมกลืนกับพื้นที่ ไม่รบกวนซึ่ง กันและกัน รวมทั้งควรคำนึงถึงความต้องการและพฤติกรรมของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งองค์ประกอบภายในของสวนสาธารณะมี ดังนี้

1) ทางเดิน ไม่ว่าเป็นสวนสาธารณะทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาด ใหญ่ควรจะกำหนดทางเดินภายในสวนให้ชัดเจน
2) สนามหญ้า สวนหย่อมเพื่อใช้เป็นสถานที่นั่งเล่น
3) ลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย ควรจัดไว้ในที่ร่มหรือกลางแจ้ง ซึ่งปกคลุมไปด้วยต้นไม่ใหญ่ที่สามารถให้ร่มเงา
4) ม้านั่ง ควรจัดให้เป็นจุด บริเวณใต้ต้นไม้ใหญ่
5) สระน้ำ หรือทางน้ำไหล หรือสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่มีน้ำเป็นส่วนประกอบ เช่นน้ำพุ น้ำตกจำลอง ฯลฯ เพื่อสร้างบรรยากาศความชุ่มชื่น
6) อาคารอเนกประสงค์ เพื่อเป็นที่พบปะของผู้ใช้บริการ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสาร
7) สัญลักษณ์และเครื่องหมายแสดงทิศทาง จำเป็นมากในพื้นที่ สวนสาธารณะขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพื่อบอกให้ผู้ใช้บริการสามารถเดินทางไปหาจุดหมายตามที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
8) ห้องน้ำเป็นบริการขั้นพื้นที่ฐานที่จำเป็นอย่างมากสำหรับผู้เข้ามาใช้ บริการเพื่อความสะอาดและถูกสุขลักษณะอนามัยของผู้ใช้งาน
9) จุดขายเครื่องดื่ม อาจจะจัดไว้เป็นส่วนหนึ่งของอาคารภายในสวนก็ ได้
10) ไฟฟ้า สวนสาธารณะทุกแห่ง ควรมีไฟฟ้าส่องสว่างอย่างพอเพียงแก่ ผู้ใช้บริการ เพื่อความสะดวกและปลอดภัยของผู้ใช้บริการ
11) ที่จอดรถ อาจจะเป็นที่จอดรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยาน ขึ้นกับประเภทและขนาดพื้นที่สวนสาธารณะ อย่างน้อยที่สุดควรมีที่จอดรถจักรยาน
12) ระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ จะต้องออกแบบและดำเนินการให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่
13) แหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้
14) ป้อมยาม หรือ จุดตรวจ และการรักษาความปลอดภัยของพื้นที่สวน

จรัสพิมพ์ บุญญานันต์ (2547) องค์ประกอบสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยการออกแบบที่เกิดจากความร่วมมือของคนในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทำความเข้าใจถึงความต้องการของคนในชุมชนและหน้าที่ของสวนสาธารณะ ดังนั้นสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเป็นสถานที่ ที่มีความสำคัญสามารถสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างจากในชีวิตประจำวัน เช่น ได้พบบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติและมุมมองที่สงบให้พื้นที่ในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การวิ่งออกกำลังกาย ดูนก นั่งพักผ่อนหย่อนใจหรือรับประทานอาหาร เป็นต้น

สถานที่สาธารณะที่ดีจะให้โอกาสในการทำกิจกรรมที่หลากหลายเป็นสถานที่ง่ายต่อการเข้าถึงและเชื่อมโยงกับชุมชนที่อยู่อาศัยโดยรอบ (Access) มีความปลอดภัย และดึงดูดใจ (Comfort and image) และที่สำคัญที่สุด คือ เป็นสถานที่ที่ผู้คนจะได้มาพบปะสังสรรค์ (Sociability) นอกจากนี้การทำให้พื้นที่ประสบความสำเร็จจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทางกายภาพ ด้วยเช่นกัน องค์ประกอบสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีดังนี้

1. กิจกรรมและประโยชน์ใช้สอย สวนสาธารณะไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ที่ ใช้ในการออกกำลังกายเท่านั้น ในพื้นที่ควรจัดพื้นที่นั่งให้ผู้คนสามารถนั่งพูดคุยในบริเวณใกล้เคียง สามารถนั่งพักผ่อนและหาซื้ออาหารหรือของว่างมานั่งรับประทานได้ สถานที่ในลักษณะนี้จะสามารถดึงให้ผู้คนเข้ามาใช้งานเพิ่มมากขึ้น

2. ความสะดวกสบายและภาพลักษณ์ คือการสร้างสถานที่ที่มีความสะดวกสบายและมีภาพลักษณ์ที่ดีต้องอาศัยการออกแบบอย่างเอาใจใส่ในรายละเอียด โดยเฉพาะ รายละเอียดขององค์ประกอบทางภูมิทัศน์ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ ห้องน้ำ ที่จอดรถ ม้านั่ง การปลูก ต้นไม้ เป็นต้น

3. การเข้าถึงและเชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียง คือ สถานที่ดังกล่าวควรจะง่ายในการมองเห็นและง่ายต่อการเข้าถึง ยิ่งสวนสาธารณะนั้นประสบความสำเร็จมากเท่าไร ก็จะยิ่งเพิ่มความดึงดูดใจและเพิ่มการประสบความสำเร็จของสวนมาเพิ่มขึ้นไปอีก

4. กิจกรรมทางสังคม สถานที่ที่ส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมเป็นสถานที่ที่ ผู้คนต้องการที่จะไปทำกิจกรรม ได้พบปะพูดคุยกับเพื่อฝูง และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนมากมายที่มีความแตกต่างกัน

สรุปได้ว่า สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ดีจะช่วยให้ผู้คนรู้สึกสดชื่นและผ่อนคลายเกิดความรู้ดีที่ได้ไปที่นั้นรู้สึกอบอุ่นและเป็นที่ต้องรับสถานที่ที่ประสบความสำเร็จไม่ใช่เพียงเพราะมีความงามเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเพราะว่าสถานที่แห่งนั้นทำให้ผู้ใช้สามารถรู้สึกผ่อนคลายร่วมกับผู้อื่น สถานที่เหล่านี้จะเชื่อมโยงคนในชุมชนเข้าด้วยกัน

3.2 ลักษณะของสวนสาธารณะที่ดี

บุษบา รุ่นเจริญ (2558) สวนสาธารณะที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. ด้านการให้ให้ความสะดวก

(1) มีป้ายบอกชื่อสวนสาธารณะบริเวณประตูทางเข้าทั่วไป

(2) มีแผนที่หรือแผนผังแสดงขอบเขตและตำแหน่งของสวนสาธารณะเพื่อให้ผู้มาใช้บริการสามารถทราบได้ว่าควรไปที่ใดก่อน

(3) ถนนภายในสวนสาธารณะควรมีขนาด ความกว้าง ส่วนโค้งและสัดส่วนตามมาตรฐานทั่วไปเพื่อให้ความปลอดภัยในการขับขี่ มีที่จอดรถและมีต้นไม้ร่มรื่นสองข้างทาง เพื่อความสวยงามและความสบายใจของผู้ใช้สถานที่

(4) มีถังขยะ สุขาให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้

(5) มีศูนย์ให้คำแนะนำและให้บริการ

2. ด้านความปลอดภัย

(1) มียามรักษาการณ์

(2) มีแสงสว่างในเวลากลางคืน

(3) มีประตูเข้าออกไม่มากนักในเวลากลางคืนควรเปิดประตูเดียว

(4) มีรั้วกั้นในบริเวณที่ไม่ปลอดภัย เช่น กั้นริมแม่น้ำเมื่อสวนนั้นอยู่ใกล้สนามเด็กเล่น

(5) ตรวจตราสายไฟและปลั๊กไฟอย่างสม่ำเสมอ

(6) ตัดต้นไม้ที่มีกิ่งแห้งหรือแต่งพุ่มไม้อย่างสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้มืดทึบเกินไป

(7) ควรมีหน่วยพยาบาล

3. การดูแลรักษา

(1) ทำความสะอาดสม่ำเสมอ เช่น เก็บขยะ กวาดถนน กวาดสนาม เป็นต้น

(2) ตัดหญ้า ตัดแต่งทรงพุ่มของต้นไม้

(3) ให้ปุ๋ย รดน้ำพรวนดิน และฉีดยากันแมลง

(4) มีการปลูกต้นไม้ทดแทนไม้เดิมที่ตายไปหรือกำลังจะตาย

(5) ซ่อมแซมอุปกรณ์ เช่น ทาสีเก้าอี้ ติดป้าย หรือทำรั้วใหม่

(6) ชัดชวนให้ประชาชนรู้จักรักษาความสะอาด

(7) อนุรักษ์สภาพที่สวยงามตามธรรมชาติไว้ให้ดียิ่งขึ้น

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าสวนสาธารณะเป็นสถานที่ที่เปิดให้คนทั่วไปให้สามารถเข้ามาใช้งานได้ หากสวนสาธารณะที่เปิดให้บริการมีการบริหารจัดการที่ไม่ดี ไม่ได้มีการดูแลรักษาพื้นที่อย่างสม่ำเสมอก็จะส่งผลให้สวนสาธารณะแห่งนั้นกลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมไม่เป็นที่สนใจของผู้ใช้งาน ดังนั้นผู้ที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบสวนสาธารณะจะต้องให้ความสนใจในเรื่องความสะดวก ความปลอดภัย รวมกับการดูแลปรับปรุงพัฒนา และฟื้นฟูพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและดึงดูดผู้ใช้งานให้ประทับใจและกลับมาใช้ใหม่ สวนสาธารณะที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีการเข้าถึงที่สะดวก มีลักษณะทางกายภาพที่ดี และถูกสุขลักษณะมีความปลอดภัยของผู้ใช้งาน กนกวรรณ จันทร์พรหม (2560)

4. แนวความคิดเกี่ยวกับประเภทสวนสาธารณะ

4.1 แนวความคิดประเภทสวนสาธารณะ

การผังเมืองมักกำหนดมาตรฐานด้านการวางแผนและออกแบบในด้านต่างๆ ของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจไว้ มาตรฐานดังกล่าวของแต่ละประเทศจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับขนาด ความหนาแน่นและลักษณะประชากรของประเทศหรือเมืองนั้นๆ สำหรับประเทศไทย กรมโยธาธิการและผังเมืองได้กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีเขียวอ่อน) โดยสาระสำคัญนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีอากาศบริสุทธิ์ ที่พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย ประชากรมีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง คุณภาพชีวิตที่ดี โดยที่ดินประเภทนี้ประกอบด้วย พื้นที่โล่งสีเขียวเป็นสนามหญ้า สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น สวนป่าชุมชน รวมถึงแนวที่โล่งสีเขียวริมแม่น้ำลำคลอง และการปลูกต้นไม้ข้างทาง เป็นต้น

รูปแบบของสวนสาธารณะจะเน้นหนักกิจกรรมนันทนาการ หรือการพักผ่อนหย่อนใจเท่ากับหรือมากกว่าด้านความสวยงาม ซึ่งกิจกรรมในสวนสาธารณะจะแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้เป็น

1. กิจกรรมนันทนาการแบบผ่อนคลาย (Passive recreation) เป็นการพักผ่อนแบบสบายๆ ไม่ได้ออกำลังมาก เช่น การนั่งเล่น เดินเล่น ฟังเพลง ปูเสื่อนอนเล่น เป็นต้น

2. กิจกรรมนันทนาการแบบกระฉับกระเฉง (Active recreation) เป็นกิจกรรมที่มีการออกกำลังกาย เช่น วิ่งเล่น เล่นกีฬาชนิดต่างๆ

3. กิจกรรมทางการศึกษา การเรียนรู้ (Education) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่อาจเพิ่มเติมภายในสวน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์

กิจกรรมทั้งสามประเภทนี้มักขัดแย้งกันการจัดแบ่งเขตหรือโซนจึงมีความจำเป็นอย่างไรก็ดีการแบ่งโซนเด็ดขาดมักสร้างปัญหา และการกำหนดชนิดของกิจกรรมเองก็มักมีปัญหาไม่ตรงกับความ

ต้องการของผู้ใช้สวนสาธารณะที่ดีจึงต้องสนองประโยชน์ใช้สอยสูงสุดและต้องสวยงามด้วยการออกแบบสวนสาธารณะจึงมีความสำคัญ

4.2 ประเภทของสวนสาธารณะ

กนกวรรณ จันทร์พรหม (2560) สวนสาธารณะมี ขนาด รูปแบบ ลักษณะ ความต้องการในการใช้งานและวัตถุประสงค์ในการให้บริการที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องมีเกณฑ์การแบ่งประเภท แบ่งระดับของสวนสาธารณะ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างและนำไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสวนสาธารณะและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่เข้าใช้บริการภายในพื้นที่สวนสาธารณะนั้น ๆ ซึ่งการแบ่งประเภทจะทำให้เข้าใจถึงลักษณะและระดับของการให้บริการพื้นที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีผู้ให้ค่านิยามและแบ่งประเภทของสวนสาธารณะที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ดังนี้

1. นักผังเมืองจะจัดแบ่งสวนสาธารณะตามแนวคิดของ Neighbourhood และ Community ซึ่งกล่าวไว้ว่า สวนสาธารณะในเมืองควรมี 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ กรมโยธาธิการและผังเมือง (2546)

สวนสาธารณะประเภทที่ 1 สวนระดับท้องถิ่น ได้แก่ สวนละแวกบ้าน (Neighbourhood Park) สวนระดับชุมชน (Community Park) จัดหาให้กับเด็กเล็ก คนสูงอายุ แม่บ้าน ผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในละแวกนั้นและผู้ที่ไม่มีรถยนต์แต่สามารถเดินทางไปพักผ่อนยังสวนสาธารณะโดยการเดินเท้าสำหรับใช้พักผ่อนในประจำวัน

สวนสาธารณะประเภทที่ 2 สวนสาธารณะแบบย่านและแบบเมือง (District Park and Urban Park) เพื่อให้ประชาชนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มครอบครัว วัยรุ่น นักกีฬา ผู้ใหญ่วัยแรงงาน ประชาชนทั่วไปได้ใช้เป็นที่พักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์และในวันเทศกาลต่าง ๆ

2. ประเภทของสวนสาธารณะสามารถแบ่งได้หลายประเภท ดังนี้ อาชัญญา รัตนอุบล และคนอื่นๆ (2548), น. 49-51)

ประเภทที่ 1 สวนสาธารณะแบบธรรมชาติ หรือ Resource – Based Park หรือ Natural Park จัดเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ตั้งแต่ 1,000 ไร่ จนถึง 1,000,000 ไร่ มีสภาพดั้งเดิมปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนอย่างห่างไกลชุมชนและเมืองอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานกลางหรือรัฐบาลเปิดให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการหรือท่องเที่ยวทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยตรง สวนสาธารณะที่สำคัญ ได้แก่ วนอุทยาน และอุทยานแห่งชาติ

ประเภทที่ 2 สวนสาธารณะแบบสร้างขึ้นใหม่สวนสาธารณะแบบนี้เป็นการ

พัฒนาหรือสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่เกือบทั้งสิ้นตั้งแต่การอำนวยความสะดวกไปจนถึงต้นไม้และสนามหญ้าแม้ว่าพื้นที่บ้างแห่งจะมีความเป็นธรรมชาติเหลืออยู่บ้างก็ตาม โดยปกติจะเปิดให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์เพื่อพักผ่อนได้ตลอดวัน แต่ไม่อนุญาตให้พักแรมสวนสาธารณะเหล่านี้เรียกว่า City Park หรือ Municipal Park หรือ District Park หรือ Provincial Park ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบ

ประเภทที่ 3 สวนหย่อม (Package Park) หมายถึง บริเวณพื้นที่ขนาด เล็กริมถนน กลางถนน บริเวณที่ทำงาน หรือบริเวณรอบอนุสาวรีย์ต่าง ๆ ที่จัดตกแต่งไว้เพื่อความสวยงามบางแห่งให้ประชาชนเข้าไปใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การนั่งเล่น และการเดินเล่น

ประเภทที่ 4 สวนสาธารณะชุมชน (Community Park) หมายถึง บริเวณพื้นที่ธรรมชาติหรือจัดตกแต่งปรับปรุงขึ้นเพื่อสนองความต้องการด้านการพักผ่อนหย่อนใจแก่บุคคลทั่วไปทุกระดับชั้นที่อยู่ในชุมชนนั้นและบริเวณใกล้เคียง

ประเภทที่ 5 สวนสาธารณะในเมือง (City Park) หมายถึง บริเวณพื้นที่กว้างในเมืองมีสภาพตามธรรมชาติหรือจัดตกแต่งขึ้นเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในเมือง

3. บุษบา รุ่นเจริญ (2558) การแบ่งประเภทสวนสาธารณะตามความแตกต่างในการใช้บริการสามารถแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

ประเภทที่ 1 สวนสาธารณะ เป็นสวนที่หน่วยงานของภาครัฐได้จัดหาให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัยได้ใช้บริการโดยไม่คิดมูลค่าตอบแทนใด ๆ หรือค่าผ่านประตูในการเข้าใช้บริการจากพื้นที่ซึ่งประชาชนสามารถเข้าใช้บริการได้ตลอดเวลาที่ทำการ เช่น สวนลุมพินี สวนจตุจักร สวนขนาดเล็ก ๆ เช่น สวนวงเวียน 22 กรกฎาคม สวนสิบห้าสามห้าง เป็นต้น

ประเภทที่ 2 สวนกึ่งสาธารณะ เป็นสวนที่หน่วยงานของภาครัฐเป็นผู้จัดหาและบำรุงรักษาเช่นกันเปิดให้ประชาชนใช้บริการโดยมีการจ่ายค่าตอบแทนในการเข้าใช้พื้นที่แต่เป็นไปในลักษณะแสวงหาผลกำไรโดยคิดค่าธรรมเนียมผ่านประตูเท่านั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบสวนประเภทนี้มีเพียงแห่งเดียวคือองค์กรสวนสัตว์ฯ สวนประเภทนี้ ได้แก่ สวนสัตว์ดุสิต สวนสัตว์ เชียงใหม่ เป็นต้น

ประเภทที่ 3 สวนเอกชน สวนประเภทนี้เอกชนเป็นผู้จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองกับความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะประชากรวัยเด็กมีลักษณะเป็นสวนสนุกมีอุปกรณ์ของเล่นที่แปลกใหม่เรียกเก็บค่าบริการค่อนข้างสูงเพราะมีการลงทุนสูงมาก เช่น สวนสยาม แดนเนรมิต เป็นต้น

4. การจำแนกประเภทตามลำดับชั้นของสวนสาธารณะในเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร (น. 11-14) ได้จัดลำดับชั้นของสวนสาธารณะในเมืองซึ่งเป็นการนำพื้นที่ส่วนหนึ่งของเมืองมาใช้ประโยชน์ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจมีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น ขนาด (Size) รูปแบบการพัฒนา (Form of Development) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities provided)

ที่ตั้ง (Location within the city) ขอบเขตการให้บริการ (Extend of the service area) ความแตกต่างในด้านต่าง ๆ จะเป็นตัวกำหนดถึงลำดับชั้นหรือแบบของสวนสาธารณะซึ่งมีอยู่ 6 อันดับดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 **ที่เด็กเล่น (Tot lots)**

สวนระดับล่างสุดเป็นที่สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนถึง 6 ขวบ เหมาะสมสำหรับย่านที่มีครอบครัวมาก เช่น ทาวน์เฮ้าส์ อพาร์ตเม้นท์ ที่เด็กเล่นจะประกอบด้วย **3** บริเวณ คือ
(1) พื้นที่สำหรับติดตั้งอุปกรณ์กรเล่น เช่น น้ำพุ บ่อทราย ที่ปีนป่าย **Sliders Swing sets**
(2) สนาม หญ้า ที่วิ่งเล่น และ
(3) พื้นที่ใต้ร่มเงาไม้สำหรับนั่งเล่นเงียบ ๆ ขนาดของสนามเด็กเล่นควรมีพื้นที่ สำหรับติดตั้งเครื่องเล่นและสาธารณูปการอื่นๆอย่างน้อย 70 ตารางฟุตต่อเด็ก 1 คนหรือถ้าพิจารณา จากจำนวนเด็กก่อนวัยเรียนขนาดที่เหมาะสมของสวนระดับนี้ให้บริการเด็กก่อนวัยเรียน 30 คน เป็น พื้นที่ขนาดเล็กประมาณ 2,000 ตารางฟุต การกระจายตัวของสวนระดับนี้ควรตั้งอยู่ในระยะเดินเท้า **(**Walking Distance) อยู่ใกล้บ้าน มีการเข้าถึงโดยสะดวกไม่ควรต้องข้ามถนนกระจายอยู่ในทุกพื้นที่รัศมีการเดินจากบ้าน 90-120 ม.

ลำดับที่ 2 สวนในละแวกบ้าน (Neighborhood Parks)

สวนประเภทนี้มีขนาดประมาณ 10-25 ไร่ สิ่งอำนวยความสะดวกในสวนมีเพิ่มมากขึ้นกว่าระดับที่ 1 เพราะกลุ่มผู้ใช้มีหลายกลุ่มมากขึ้นมีพื้นที่ในการแบ่งออกตาม วัตถุประสงค์ของผู้มาใช้ในกลุ่มอยู่ต่าง ๆ กัน เช่นที่เล่นเกมส์ ที่วิ่งเล่นสำหรับเด็กเล็ก ทาง รถจักรยานสำหรับเด็กโตลานออกกำลังกายเบา ๆ สำหรับผู้สูงอายุ เป็นสวนสำหรับประชาชนผู้อยู่อาศัยในละแวกบ้านนั้น ขนาดมาตรฐาน 20,000 ตารางเมตร (12 ไร่) ระยะทาง Walking distance 500 เมตร จากบ้านและทุก ๆ 4 หมู่บ้าน ควรมีสวนสาธารณะสำหรับชุมชน 1 แห่ง

ลำดับที่ 3 สวนระดับชุมชน (Community Parks)

สวนระดับนี้มีขนาดเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นมากกว่าระดับที่ 1 และระดับที่ 2 มีบริเวณที่เล่นกีฬา เช่น ตะกร้อ วอลเลย์บอล มีพื้นที่สำหรับการพักผ่อนแบบเพลิดเพลินกับสิ่งสวยงาม เช่น สวนดอกไม้ ไม้ประดับ สวนระดับนี้ให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยมีขอบเขตการให้บริการกว้างกว่า คือ ระยะทางเกินกว่าระยะเดินเท้า

ลำดับที่ 4 สวนระดับเขตหรือย่าน (District Parks)

สวนระดับนี้จะมีขนาดของสวนสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวน ปกติจะมีขนดใหญ่กว่า 100 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างที่ไม่มีในสวนระดับที่ 1, 2, 3 เช่น บริเวณปิคนิค ที่จอดรถลานอเนกประสงค์ บริเวณที่มีลักษณะเฉพาะ (Special Feature) เช่น สวนดอกไม้ขนาดใหญ่ สระเล่นเรือ จักรยาน บึงตกปลา ลำธาร สวนระดับนี้ให้บริการประชาชนจำนวนมากรัศมีการให้บริการกว้างมากขึ้นผู้อยู่ใกล้มาสวนโดยการเดิน แต่ผู้อยู่ไกลเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชน รถยนต์ การพักผ่อนในสวนใช้เวลานานขึ้น เพราะมีกิจกรรมให้ความเพลิดเพลินหลายชนิด

ลำดับที่ 5 สวนระดับเมืองหรือมหานคร (City Parks)

สวนระดับนี้มีเนื้อที่ขนาดใหญ่ ตั้งแต่ 500-1,500 ไร่ กิจกรรมในสวนเน้นหนักไปทาง Active Recreation นอกเหนือจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสวนระดับล่างเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ตื่นเต้น ดึงดูดใจ เช่น ที่แล่นเรือ บริเวณ Camping ที่ตกปลา มีลานกว้างสำหรับจัดงานเทศกาลประเพณี ผู้มาใช้บริการจะเดินทางมาจากทั่วกรุงเทพมหานครและใช้เวลาพักผ่อนนานกว่าครึ่งวัน

ลำดับที่ 6 สวนระดับภาค (Regional Pars)

สวนระดับนี้เป็นระดับสูงสุดของสวนสาธารณะ มีขนาดเนื้อที่กว้างขวางหลายพันไร่ขึ้นไป จะมีลักษณะแบบปกติเฉพาะ เช่น บึงน้ำ แอ่งน้ำ แม่น้ำ ต้นไม้ ป่าเขาตามธรรมชาติ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ธรรมชาติ สวนระดับนี้ให้บริการประชากรในบริเวณเขตเมืองทั้งหมดและพื้นที่ใกล้เคียงในเขตอิทธิพลของเมือง

5. <u>การจำแนกประเภทของสวนสาธารณะตามลักษณะของพื้นที่และลำดับชั้นรวมทั้งวัตถุประสงค์ตามการใช้งาน โดยจำแนกออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้ (สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร)</u>

ประเภท 1 สวนหย่อมขนาดเล็กย่านชุมชน หรือสวนใกล้บ้าน (Pocket Park หรือ Mini Tot Park) สวนประเภทนี้จะมีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 2 ไร่ รัศมีการให้บริการในวงรอบ ประมาณ 1 กิโลเมตร ให้บริการในระยะเดินเข้าถึงได้ โดยใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที อาจอยู่ระหว่างอาคาร ใช้เป็นสนามเด็กเล่น สถานที่ออกกำลังกายและพบปะสังสรรค์ของประชาชนทุกวัย

ประเภท 2 สวนหมู่บ้านหรือสวนละแวกบ้าน (Neighbourhood Park) มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 2 – 25 ไร่ รัศมีการให้บริการในวงรอบประมาณ 1 - 3 กิโลเมตรเป็นสวนสำหรับผู้ที่อาศัยอยู่ในละแวกนั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าสวนระดับที่ 1

ประเภท 3 สวนชุมชน (Community) มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 25 – 125 ไร่ รัศมีการให้บริการในวงรอบประมาณ 3 - 8 กิโลเมตร มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นมากกว่าสวน ระดับที่ 1 และ 2 มีสถานที่เล่นกีฬา และพื้นที่พักผ่อนชมธรรมชาติ

ประเภท 4 สวนสาธารณะขนาดกลาง สวนระดับเขตหรือย่าน (District Park) มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 125 – 500 ไร่ รัศมีการให้บริการในวงรอบมากกว่า 8 กิโลเมตร ให้บริการ ทั้งผู้เดินเท้าเข้าถึงและผู้ที่อยู่ในระยะไกลเดินทางเข้าถึงด้วยระบบขนส่งมวลชนหรือรถยนต์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่มีในสวนระดับที่ 1 ระดับที่ 2 และระดับที่ 3 เช่น พื้นที่สำหรับที่ปิกนิก ลานอเนกประสงค์ และบริเวณที่มีลักษณะพื้นที่เฉพาะ เช่น บึงน้ำ ลำธาร สวนดอกไม้ขนาดใหญ่

ประเภท 5 สวนสาธารณะขนาดใหญ่ (Metro Park) หรือสวนสาธารณะ ระดับเมือง (City Park) มีขนาดพื้นที่มากกว่า 500 ไร่ รัศมีการให้บริการในวงรอบแก่คนทั้งเมือง และพื้นที่ใกล้เคียงในเขตอิทธิพลของเมือง มีลานกว้างเพื่อจัดงานผู้ใช้บริการเดินทางเข้ามาจากทั่วพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร และใช้เวลาพักผ่อนมากกว่าครึ่งวัน มีกิจกรรมที่หลายหลายเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ใช้บริการ นอกเหนือจะสวนระดับล่าง

ประเภท 6 สวนถนน (Street Park) มีความกว้างของพื้นที่มากกว่า 3 เมตรและไม่จำกัดความยาว ปลูกต้นไม้ 2 ข้างทาง เว้นที่ตรงกลางเป็นทางเดิน สามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ สวนไหล่ทางหรือทางจักรยาน สวนเกาะกลาง และสวนทางแยก

ประเภท 7 สวนเฉพาะทาง หรือสวนเอนกประสงค์ (Special Purpose Park) ขนาดของสวนประเภทนี้ไม่จำกัดพื้นที่ เช่น สวนประวัติศาสตร์ สวนกีฬา สวนวัฒนธรรม เป็นต้น

4.3 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ

1. **คุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ**

เนื่องจากสวนสาธารณะระดับย่านเป็นแหล่งรวบรวมผู้คนที่มากมายที่เข้ามาใช้พื้นที่ จึงทำให้ต้องทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับสวนลุมพินี หรือสวนสาธารณะระดับย่านอื่นๆ ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เห็นถึงคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะโดยทั่วไปของสวนสาธารณะระดับย่าน โดยทบทวนงานวิจัย ดังนี้

งานวิจัยของจารุณี ศรีทองทุม (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนที่มาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร ได้เก็บข้อมูลผู้ใช้บริการสวนลุมพินีแล้วสรุปคุณลักษณะสวนลุมพินีได้ว่าคนที่มาใช้สวนลุมพินีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-40 ปี มีสถาพภาพคู่ ในส่วนของพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ พบว่า ส่วนใหญ่มีความถี่การใช้

สวนสาธารณะอยู่ที่ 3 ครั้งต่อสัปดาห์ และใช้เวลาในสวนแต่ละครั้งประมาณมากกว่า 1 ชั่วโมงขึ้นไป (จารุณี ศรีทองทุม, 2550)

งานวิจัยของพงศธร เนตรวิเชียร (2552) ศึกษาบทบาทและการใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร ได้เก็บข้อมูลผู้ใช้บริการสวนลุมพินีแล้วสรุปคุณลักษณะสวนลุมพินีได้ว่าคนที่มาใช้สวนลุมพินีส่วนใหญ่เป็นหญิง อยู่ในวันรุ่นและวัยทำงานเป็นหลัก มีรายได้ปานกลางลงมาถึงรายได้น้อย (รายได้น้อยกว่า 15,000 บาท) ในส่วนของพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ พบว่า ส่วนใหญ่มีความถี่การใช้สวนสาธารณะอยู่ที่ 1-2 ครั้งต่อเดือน โดยเลือกมาใช้ในวันหยุดสุดสัปดาห์และช่วงเวลาเย็น (16.30-18.30 น.) (พงศธร เนตรวิเชียร, 2552)

จากการทบทวนงานวิจัยจะเห็นได้ว่าลักษณะที่สำคัญของคุณลักษณะและพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะของผู้ใช้สวนสาธารณะระดับย่าน โดยในเรื่องของคุณลักษณะผู้ใช้มีลักษณะมีสิ่งที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่

1. ผู้ใช้สวนสาธารณะระดับย่านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย
2. ผู้ใช้สวนสาธารณะระดับย่านเป็นที่อยู่ในวัยทำงานมีช่วงอายุระหว่าง 18-40 ปี โดยประมาณ
3.ใช้สวนสาธารณะระดับย่านเป็นผู้ที่มีรายได้ปานกลางโดยมีรายได้รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ 20,000 บาทหรือน้อยกว่านั้น

ในส่วนของพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะมีสิ่งที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่

(1) ผู้ใช้สวนสาธารณะระดับย่านจะมีความถี่การใช้สวนสาธารณะอยู่ที่ประมาณ **3** ครั้งต่อสัปดาห์ โดยมาใช้บริการสวนสาธารณะเพื่อการออกกำลังกายเป็นหลัก

(2) ผู้ใช้สวนสาธารณะระดับย่านจะใช้เวลาอยู่ในสวนสาธารณะครั้งละประมาณ **1** ชั่วโมงขึ้นไป

(3) ผู้ใช้สวนสาธารณะระดับย่านจะมาใช้สวนสาธารณะในวันหยุดและช่วงเวลาเย็น (16.30-18.30 น.)

4.4 แนวความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อน

นันทนาการเป็นกิจกรรมที่ส่งผลดีต่อร่างกายและจิตใจต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ทำในเวลาว่างโดยความสมัครใจของผู้ร่วมกิจกรรมและกิจกรรมนั้น ๆ ต้องเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ไม่ได้ส่งผลเสียหรือเป็นอบายมุขโดยมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้ สุรเชษฐ์ เชษฐมาส (2525)

1. นันทนาการจะต้องเป็นกิจ (Activity) กล่าวคือจะต้องปฏิบัติหรือกระทำโดยร่างกายกล้ามเนื้อหรืออวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดเคลื่อนไหว

2. การเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องสมัครใจเข้าร่วม (Voluntary) ปราศจากการบังคับ

3. กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ จะต้องเกิดขึ้นในเวลาว่างอิสระจากภารกิจการงานต่าง ๆ

4. กิจกรรมนั้น ๆ ต้องมีผลให้เกิดความพึงพอใจหรือรื่นรมย์

5. ต้องเป็นกิจกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคมไม่ส่งผลเสียเป็นอบายมุขและผิดศีลธรรม เช่น การพนัน ดื่มสุรา

6. กิจกรรมจะต้องไม่ยึดถือเป็นอาชีพ เช่น นักกีฬาต่างๆ การพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ (Recreation) เป็นการพักผ่อนหย่อนใจในช่วงเวลาว่างซึ่งมีความสัมพันธ์กับพื้นที่โล่งในเมือง (Open Space) พื้นที่บางส่วนสามารถพัฒนาเป็นสวนสาธารณะในระดับต่าง ๆ ได้ เช่น วน อุทยาน พื้นที่รับน้ำ ลานโล่งกลางเมือง เป็นต้น (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2547)

4.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการออกแบบสวนสาธารณะที่ดี

อาจารย์จรัสพิมพ์ บุญญานันต์ ภาควิชาภูมิทัศน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้กล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับการออกแบบสวนสาธารณะที่ดี สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ประสบความสำเร็จนั้นการออกแบบต้องอาศัยความร่วมมือกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทำความเข้าใจถึงความต้องการของคนในชุมชนและหน้าที่ที่สวนสาธารณะ จะให้บริการแก่กลุ่มคนเหล่านั้น สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชน เป็นสถานที่สำคัญที่สามารถให้ผู้คนได้เข้ามาพบประสบการณ์ที่แตกต่างจากในชีวิตประจำวัน ได้พบบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ และมุมมองที่สงบให้พื้นที่ในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เดินหรือวิ่งออกกำลังกาย ดูนก รับประทานอาหารกลางวัน จิบกาแฟ หรือนั่งพักผ่อน

องค์ประกอบพื้นฐานของสวนสาธารณะควรมีและก่อให้เกิดเป็นสถานที่ที่ดึงดูดความสนใจและกิจ กรรมมีหลายประการ ได้แก่ สถานที่สาธารณะที่ดีจะให้โอกาสในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย (Uses and activities) เป็นสถานที่ที่ง่ายต่อการเข้าถึงและเชื่อมโยงกับชุมชนที่อยู่ โดยรอบ (Access) มีความปลอดภัยสะอาดและดึงดูดใจ (Comfort and image) และที่สำคัญที่สุด คือ เป็นสถานที่ที่ผู้คนได้มาพบปะสังสรรค์กัน (Socialbility)

นอกจากการสร้างสรรค์พื้นที่สวนสาธารณะที่ประสบความสำเร็จต้องคำนึงถึงองค์ประกอบกาย ภาพของสวนด้วย เพื่อให้ความรู้สึกสบายเป็นที่ต้อนรับที่ดีแก่คนที่มาสวน เช่น การจัดให้มีม้านั่ง

หรือจัดสวนให้สวยงาม การจัดทางเท้าที่ดี การพัฒนาให้เกิดความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบ และกิจกรรมที่เกิดภายในสวนสาธารณะ

สรุปแล้วสวนสาธารณะที่ดีและสถานที่พักผ่อนหย่อมใจที่ดี จะช่วยให้ผู้คนรู้สึกสดชื่นและผ่อนคลาย รู้สึกดีที่ได้ไปที่นั่นรู้สึกอบอุ่นและเป็นส่วนหนึ่งกับสวนไม่ใช่เพียงด้านความสวยงามอย่างเดียวที่ทำให้สวนสาธารณะนั้นประสบความสำเร็จความรู้สึกที่ผู้เข้าใช้ได้รับต่างหากที่ทำให้ผู้คนเข้าใช้การได้ร่วมกิจกรรมกับคนอื่น ๆ สถานที่เชื่อมโยงคนในชุมชนเข้าด้วยกันเมื่อพวกเขาใช้เวลาด้วยกันในสถานที่สวนสาธารณะแห่งนั้น จรัสพิมพ์ บุญญานันต์ (2547)

4.5.1 กิจกรรมและประโยชน์ใช้สอย

กิจกรรมเป็นส่วนเหมือนแม่เหล็กดึงดูดใจให้ผู้คนเข้ามาทำกิจกรรมต่างๆ สวนสาธารณะจัดสถานที่ให้ผู้คนสามารถวิ่งเล่น ออกกำลังกาย ในขณะที่บริเวณใกล้เคียงก็อาจเป็น พื้นที่พักผ่อน นั่งพูดคุยกันได้พร้อมทั้งมีพื้นที่บริการอาหารและเครื่องดื่มในบริเวณใกล้สามารถนำมารับประทานบริเวณนั่งพักผ่อนได้ สถานที่ดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะดึงดูดผู้คนให้เข้ามาใช้ได้ดียิ่งขึ้น สาเหตุง่ายๆ คือมีกิจกรรมมากมายทำให้ดึงดูดผู้คนที่มีความแตกต่างกัน สถานที่ที่ดีควรเปิดบริการ ต้อนรับผู้คนในช่วงเวลาส่วนใหญ่ของวันและทุกวันเพื่อให้ผู้คนสามารถเข้ามาใช้ได้บ่อยครั้งและทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมผู้คน และกิจกรรมเข้าด้วยกันดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาพบปะพักผ่อนและคลายเครียด ยกตัวอย่าง สถานที่ที่ดึงดูดผู้คนได้ดี เช่น ร้านกาแฟ สนามเด็กเล่น สนามกีฬา เป็นต้น

4.5.2 การเข้าถึงและการเชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียง

สถานที่ที่ดีควรจะง่ายในการมองเห็นและง่ายต่อการเข้าถึงผู้คนต้องการที่จะมองเห็นว่ามีกิจกรรมที่จะต้องทำมองเห็นว่าคนอื่นกำลังเข้าสู่พื้นที่ที่น่าสนใจนั้นๆในทางตรงกันข้ามถ้าสวนสาธารณะ ไม่สามารถมองเห็นได้จากถนนหรือถนนเส้นนั้นเป็นสถานที่ที่อันตรายเกินไป สำหรับเด็กและคนชราที่จะเดินข้ามสวนสาธารณะแห่งนั้นก็จะไม่ค่อยมีคนเข้าไปใช้ยิ่งสถานที่สาธารณะนั้นเป็นสถานที่ดีและประสบความสำเร็จมากเท่าไหร่ก็จะยิ่งเพิ่มความดึงดูดใจและเพิ่มการประสบความสำเร็จของสวนให้ทวียิ่งขึ้นไปอีกเท่านั้นถ้าเป็นสถานที่ที่ดึงดูดใจผู้คนจะพากันเดินทะลุผ่านแม้ว่าพวกเขาจะเป็นเป้าหมายที่มุ่งหน้าไปที่อื่น

4.5.3 ความสะดวกสบายและภาพลักษณ์

การสร้างสถานที่ที่มีความสะดวกสบายและมีภาพลักษณ์ที่ดี ต้องอาศัยการออกแบบอย่างเอาใจใส่ในรายละเอียดอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายละเอียดขององค์ประกอบทางภูมิทัศน์ เช่น ป้าย ประ ชาสัมพันธ์ ห้องน้ำ การปลูกต้นไม้ ที่จอดรถจักรยาน ม้านั่ง เป็นต้น

4.5.4 กิจกรรมทางสังคม

สถานที่ที่ส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมเป็นสถานที่ที่ผู้คนต้องการที่จะไปทำการสังเกตการณ์ถึงบรรยากาศรอบๆตัวได้พบปะพูดคุยกับเพื่อนฝูงและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนมากมายที่มีความแตกต่างกัน ผู้คนมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจที่ได้พูดคุยกับคนอื่นเมื่อมีกิจกรรมที่มีความสนใจร่วมกัน เช่น ที่ตลาด หรือระหว่างชมกีฬา เป็นต้น

4.6 มาตรฐานการออกแบบสวนสาธารณะ ระดับเมือง

ฐาปนา บุณยประวิตร (2556) ได้สรุปแนวทางการวางผังปรับปรุงฟื้นฟูสวนสาธารณะและส่วนประกอบเมือง จำเป็นต้องแยกบทบาทหน้าที่ของสวนสาธารณะ เป็น 3 ข้อ ได้แก่

1. สวนสาธารณะในฐานะส่วนประกอบเมือง
2. สวนสาธารณะในฐานะเครื่องบ่งชี้สุขภาวะชาวเมือง และ
3. สวนสาธารณะในฐานะเครื่องบ่งชี้ขีดความสามารถการบริหารจัดการเมือง

สำหรับการวางแผนและผังปรับปรุงฟื้นฟูสวนสาธารณะและส่วนประกอบเมือง จำเป็นต้องแยกบทบาทหน้าที่ของสวนสาธารณะ เป็น 5 ข้อ ได้แก่

1) การวางแผนการเชื่อมต่อและการเข้าถึง (Access & Linkages)
2) การวางแผนด้านภาพลักษณ์และความปลอดภัย (Comfort & Image)
3) การวางแผนการใช้ประโยชน์และการสร้างกิจกรรมที่หลากหลาย (Uses & Activities)
4) การวางแผนให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของประชาชน (Sociability)
5) ผังแม่บทสวนสาธารณะ (Parks Master Plan) ประกอบด้วย
   - กระบวนการวางผัง (Planning Process)
   - การวางแผนประชากร (Population Planning)
   - การวางแผนระบบขนส่งมวลชน (Mass Transit Planning)
   - การวางแผนที่อยู่อาศัย (Residential Planning)
   - การวางแผนสภาพแวดล้อม (Environmental Planning)

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) ได้กำหนดว่า สวนสาธารณะแต่ละระดับควรมีองค์ประกอบพื้นฐาน ดังนี้

(1) ทางเดินสวนทุกระดับควรกำหนดทางเดินภายในสวนให้ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการซึ่งควรแยกจากเส้นทางรถยนต์ และในบางกรณีที่สวนมีพื้นที่กว้างขวาง ควรมีการออกแบบทางเดินแยกจากเส้นทางจักรยานแต่ต้องมีความสัมพันธ์กลมกลืน และไม่รบกวนซึ่งกันและกัน

(2) สนามหญ้า/สวนหย่อม เพื่อใช้เป็นสถานที่นั่งพักเพื่อความผ่อนคลายแก่ผู้ใช้บริการและช่วยให้อากาศถ่ายเท

(3) ลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย

(4) ม้านั่ง ควรจัดสร้างไว้เป็นจุด ๆ

(5) สระน้ำหรือทางน้ำไหล เพื่อสร้างบรรยากาศ ความชุ่มชื้นเย็นสบาย

(6) อาคารเอนกประสงค์

(7) ห้องน้ำ

(8) จุดขายเครื่องดื่ม

(9) ไฟฟ้าส่องสว่าง

(10) ที่จอดรถ

(11) ระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ

(12) แหล่งน้ำสำหรับบำรุงต้นไม้

(13) ป้อมยามหรือจุดตรวจ เพื่อรักษาความปลอดภัย

(14) สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายแสดงทิศทางเพิ่มความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการสำหรับสวนสาธารณะขนาดใหญ่

นอกจากนี้ กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) ได้กำหนดมาตรฐานพื้นที่นันทนาการและสวนสาธารณะ ที่ได้จัดทำไว้ โดยสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ *1* มาตรฐานของพื้นที่นันทนาการและสวนสาธารณะ (กรมโยธาธิการและผังเมือง)

ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547)

ลำดับ	ประเภทสวน	ขนาดพื้นที่ (ต่อประชา กร 1,000 คน)	รัศมีการให้บริการ	ที่ตั้งเหมาะสม
1.	สวนละแวกบ้าน (Neighborhood Park)	1.5 ไร่	300 – 500 เมตร ใช้เวลาเดินทาง 5-10 นาที	ชุมชน/ใกล้โรงเรียน/ อยู่ห่างจากถนนสายประธาน

2.	สวนระดับชุมชน (Community Park)	2.5 ไร่	1 – 2.5 กม. ใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที	อยู่บริเวณถนนสายหลักของชุมชน
3.	สวนระดับย่าน (District Park)	12.5 ไร่	3 – 6 กม. ใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง	ตั้งอยู่ใกล้กับถนนสายหลัก
4.	สวนระดับเมือง (City Park)	ไม่น้อยกว่า 100 ไร่	ครอบคลุมทั้งเมือง	เดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชนไม่เกิน 1 ชั่วโมง
5.	สวนระดับภาค (Regional Park)	ไม่น้อยกว่า 200 ไร่	ให้บริการแก่ประชากรในเมืองต่าง ๆ โดยรอบ	นอกเขตเมือง/ห่างจากตัวเมืองไม่เกิน 20 กิโลเมตร/เดินทางด้วยรถยนต์ไปได้ใน 1 ชั่วโมง

เดชา บุญค้ำ (2549) ได้สรุปมาตรฐานของสวนสาธารณะซึ่งจัดเป็น “สาธารณูปการ” ของเมืองที่จัดสร้างด้วยเงินภาษีอากรโดยภาครัฐโดยอธิบายว่ามาตรฐานของสวนสาธารณะของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาดความหนาแน่นและลักษณะประชากรของประเทศหรือเมืองนั้น ๆ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1) ปริมาณเป็นการใช้วิธีคิดโดยการกำหนดมาตรฐานจำนวนเนื้อที่ต่อจำนวนประชากรซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่ต้องการเพิ่มเติม เช่น พื้นที่สนามกีฬาหรือสนามเด็กเล่นก็จะต้องมีการกำหนดมาตราฐานเพิ่มขึ้นโดยประเทศไทยมีการกำหนดโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ กำหนดพื้นที่พักผ่อนโดยรวมไว้ที่ 10 ไร่ต่อประชากร 1,000 คน ตามข้อเสนอสำหรับใช้กับผังเมืองกรุงเทพฯ ที่เรียกว่า "ผังลิชฟิลด์"5 (พ.ศ. 2500) ซึ่งต่อมาได้มีหลายหน่วยงานนำไปใช้เช่นสำนักผังเมืองทั้งของกระทรวงมหาดไทยและของกรุงเทพมหานคร
2) ลำดับศักย์การจัดลำดับศักดิ์ความสำคัญตามขนาดและประเภทของสวนสาธารณะ ได้แก่ สวนสาธารณะระดับภาค (Regional parks) ได้แก่สวนสาธารณะที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่มากที่ใช้ร่วมกันได้หลายจังหวัด ระดับมหานคร (Metropolitan parks) สำหรับประชาชนทั้งมหานครและหลั่นลงเป็นระดับเมือง (City parks) ระดับย่านหรืออำเภอ (District parks) ระดับชุมชน (Community parks) จนถึงระดับย่าน (Neighbourhood park) รวมถึงสนามเด็ก

เล่นใหญ่เล็กได้มีการกำหนดมาตรฐานขนาดเนื้อที่และระยะทางมาใช้สวนในแต่ละระดับ รวมทั้งประเภทของกิจกรรมในสวน

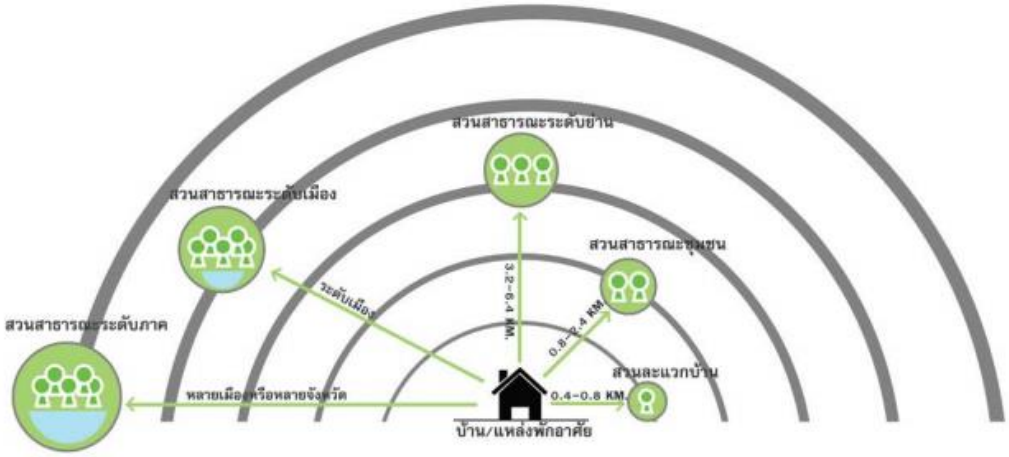

ภาพที่ 1 ลำดับศักดิ์ของพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจประเภทสวนสาธารณะ

3) สิ่งอำนวยความสะดวกมักขึ้นอยู่กับลำดับในแต่ละลำดับชั้นของสวนสาธารณะซึ่งจะมีการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือองค์ประกอบสำหรับกิจกรรมการพักผ่อนในรูปแบบต่าง ๆ โดยต้องตรงกับความต้องการของ “สาธารณชน” ตามกลุ่มอายุ กลุ่มรายได้ ความนิยม ฯลฯ ทั้งนี้หลักสำคัญในการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ที่ความหลากหลายและความเป็นอเนกประสงค์ที่จะสามารถสนองตอบต่อผู้ใช้สวนโดยรวมได้มากที่สุด รวมทั้งการมีสนามเล่นกีฬาและสนามเด็กเล่น
4) ขนาดและการกระจาย ขนาดของสวนในแต่ละประเภทจะขึ้นอยู่กับขนาดของสิ่งอำนวยความสะดวกที่กำหนดในสวนสาธารณะนั้น ๆ โดยอาจขึ้นอยู่กับขนาดที่ดินของสวนสาธารณะนั้น ๆ โดยเฉพาะสวนสร้างใหม่ในเขตเมืองที่มีที่ดินราคาแพงซึ่งทางผังเมืองได้กำหนดให้ต้องมีขนาดของสวนระดับละแวกบ้านที่สามารถมีขนาดเล็กได้โดยต้องสามารถจัดให้มีบริเวณเด็กเล่นหรือสนามเด็กเล่นวัย 0-8 ขวบและที่นั่งพักที่สวยงามและปลอดภัยสำหรับผู้ปกครองที่พาเด็กมาและสำหรับผู้สูงอายุซึ่งอาจใช้พื้นที่เพียง 100 ตารางวาขึ้นไปที่เด็กหรือคนชราสามารถเดินมาใช้เอง

นอกจากนี้ได้ให้ความหมายของปรัชญาการวางแผนและการออกแบบสวนสาธารณะแบบใหม่ว่า "สวนสาธารณะที่เป็นพลวัต (Park Dynamism)” โดยมุ่งเน้นให้มี 3 ด้าน ได้แก่

1. กิจกรรมที่ส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีภายในและระหว่างครอบครัว

2. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เยาวชนร่วมกันเป็นกลุ่มที่สร้างสรรค์ทางด้านกีฬาหรืองานอดิเรก
3. กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุหรือแม่บ้านที่ว่างในระหว่างเวลากลางวันได้มาร่วมกันทำกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ โดยสวนสาธารณะที่ดี จะต้องประกอบด้วย 8 ข้อ ได้แก่

(1) จัดให้มีพื้นที่ออกกำลังกายในสัดส่วนที่มากขึ้น และบางแห่งอาจจัดให้มากกว่าพื้นที่แบบผ่อนคลาย

(2) จัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายมากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยเน้นครอบครัว เช่น ผู้สูงอายุ ปู่ย่า / พ่อ-แม่ - วัยทำงาน/ วัยรุ่นและเด็กเล็กสามารถมาที่สวนเดียวกันพร้อมกันได้โดยไม่เบื่อและรบกวนกัน

(3) มีพื้นที่อเนกประสงค์ที่ใช้ได้ทั้งการออกกำลังกายและทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมเช่นการแสดงและการเล่นดนตรี

(4) มีความร่มรื่น สวยงาม เขียวสะอาด และดูแลรักษาง่าย

(5) เข้าถึงสะดวก ทางเข้าเชื่อมโยงระบบขนส่งมวลชนหรือชุมชน ให้ความสำคัญทางเดินเท้า แยกทางรถยนต์และที่จอด

(6) มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและตอบสนองต่อภูมิอากาศ

(7) ลดหรือขจัดการรบกวนระหว่างกิจกรรมที่ขัดแย้งกันด้วยการแบ่งเขตและการออกแบบที่ดี

(8) มีความปลอดภัยสูงทั้งจากอาชญากรรมและจากอุบัติเหตุ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

3.แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มคนที่มีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต

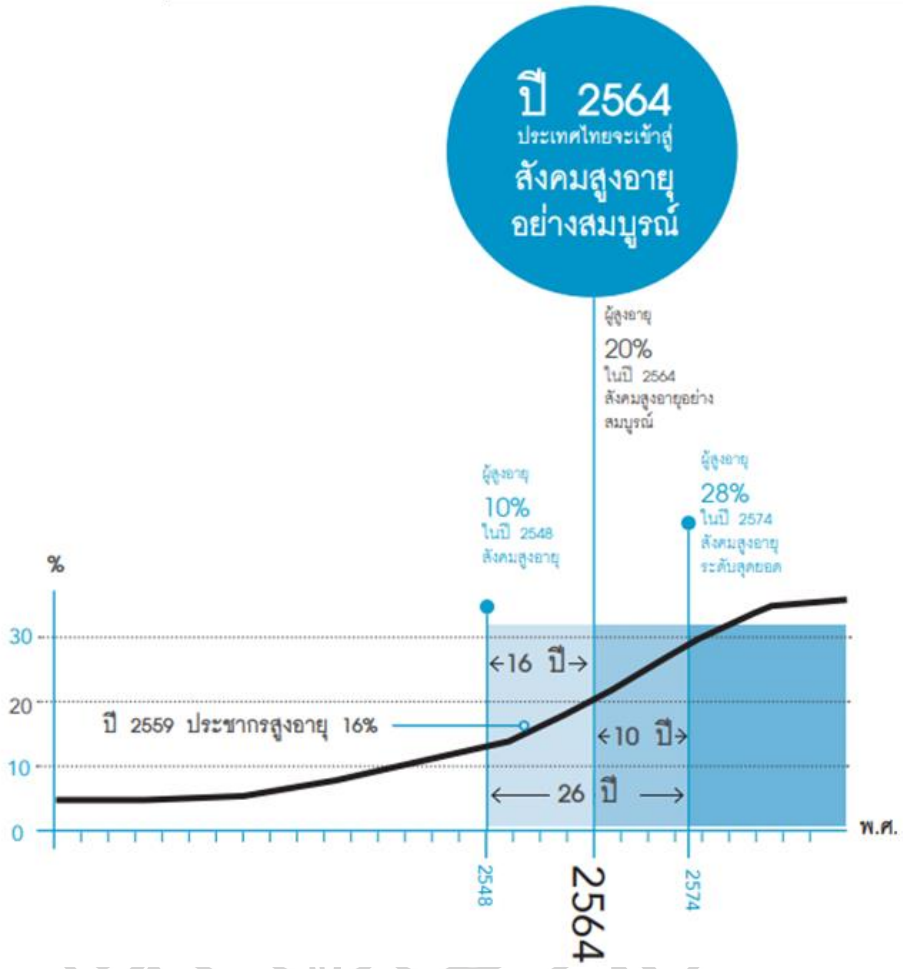

ภาพที่ 2 ข้อมูล : สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513, 2533, 2553, สสช.
การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583, สศช

1. ผู้สูงอายุ

มนุษย์เมื่อถึงช่วงวัยที่ประสิทธิภาพการดำรงชีวิตลดลงหลายคนกลายเป็นผู้ด้อยโอกาส มีความเจ็บป่วยและทุพพลภาพอยู่ในสภาวะพึ่งพิงต้องการการดูแลและกลุ่มคนที่พ้นจากช่วงวัยทำงาน หรืออยู่ในวัยเกษียณ พบว่ามีช่วงชีวิตที่ยืนยาวขึ้นทำให้หลายประเทศเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงวัย (aging society) ซึ่งสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคาดการณ์ว่า ปี 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ เป็นประเทศที่สองของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ โดยประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะมีจำนวนไม่น้อยกว่า 13 ล้านคน หรือร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และอีก 2 ปีข้างหน้า ใน

ปี 2583 ประเทศไทยจะมีผู้สูงวัยจำนวน 20 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของคนไทยจะเป็นผู้สูงวัย และผู้สูงวัยอายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไป จะมีมากถึง 3,500,000 คน

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยตั้งแต่ปี 2548 ขณะที่สัดส่วนประชากรผู้สูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลให้ปี 2562 ประชากรผู้สูงวัยมีมากกว่าประชากรวัยเด็กสะท้อนได้จากตัวเลขของกรมกิจการผู้สูงอายุกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธ.ค. 2561 พบว่าประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด 66.4 ล้านคน เฉพาะผู้สูงอายุ 10,670,000 คน หรือร้อยละ 16.06 แบ่งเป็นผู้สูงอายุชาย 4,720,000 คนและผู้สูงอายุหญิง 5,950,000 คน โดยจังหวัดที่มีประชากรผู้สูงอายุมากที่สุด คือ กรุงเทพฯ มากกว่า 1 ล้านคน (ร้อยละ 17.98) รองลงมา นครราชสีมา เชียงใหม่ ขอนแก่น และอุบลราชธานี สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562)

การกำหนดนิยามและกลุ่มของผู้สูงอายุจะทำให้สามารถเข้าใจพฤติกรรมและการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดการจัดปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมได้ ทั้งนี้การแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุนั้นไม่ได้ ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ตัวเลขของอายุ เส้นแบ่งของช่วงอายุนั้นเป็นเพียงตัวช่วยเพื่อให้สามารถมองเห็นภาพได้ง่ายขึ้นเท่านั้น มินตรา สาระรักษ์ (2558)

1.1 นิยามที่เกี่ยวข้องกับสังคมผู้สงอายุ

1.1.1 ผู้สูงอายุ หรือบางคนเรียกว่า ผู้สูงวัย เป็นคำที่บ่งบอกถึงตัวเลขของอายุว่า มีอายุมาก โดยนิยมนับตามอายุตั้งแต่แรกเกิด (Chronological age) หรือทั่วไปเรียกว่า คนแก่ หรือคนชรา โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า คนแก่ คือ มีอายุมาก หรือ อยู่ในวัยชรา และให้ความหมายของคำว่า ชรา คือ แก่ด้วยอายุชำรุดทรุดโทรม นอกจากนั้นยังมีการ เรียกผู้สูงอายุว่า ราษฎรอาวุโส (Senior citizen) ส่วนองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) และองค์การสหประชาชาติ (United Nations, UN) ใช้คำในภาษาอังกฤษของผู้สูงอายุว่า Older person or elderly person

1.1.2 องค์การสหประชาชาติ ได้ให้นิยามว่า "ผู้สูงอายุ" คือ ประชากรทั้งเพศชาย และเพศหญิง ซึ่งมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป (60+) โดยเป็นการนิยาม นับตั้งแต่อายุเกิด ส่วนองค์การอนามัยโลก ยังไม่มีการให้นิยามผู้สูงอายุ โดยมีเหตุผลว่าประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีการนิยามผู้สูงอายุต่างกัน ทั้งนิยาม ตามอายุเกิด ตามสังคม (Social) วัฒนธรรม (Culture) และสภาพร่างกาย (Functional markers) เช่น ในประเทศที่เจริญแล้วมักจัดผู้สูงอายุ นับจากอายุ 65 ปีขึ้นไป หรือบางประเทศอาจนิยามผู้สูงอายุ ตามอายุกำหนดให้เกษียณงาน (อายุ 50 หรือ 60 หรือ 65 ปี) หรือนิยามตามสภาพของร่างกาย โดยผู้หญิงสูงอายุอยู่ในช่วง 45 - 55 ปีส่วนชายสูงอายุอยู่ในช่วง 55 - 75 ปี

1.1.3 สำหรับประเทศไทย "ผู้สูงอายุ" ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ส่วนคำว่า "สังคมผู้สูงอายุ" องค์การสหประชาชาติแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing society หรือ Aging society) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) และระดับ Super - aged society โดยให้นิยามของระดับต่างๆ ซึ่งทั้งประเทศไทย และรวมทั้งประเทศต่างๆทั่วโลก ใช้ความหมายเดียวกันในนิยามของทุกระดับของสังคมผู้สูงอายุดังนี้

1) การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปรวมทั้งเพศชายและเพศหญิงมากกว่า 10% ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีเกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ

2) สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ คือ เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 20%หรือ ประชากรอายุ 65 ปีเพิ่มเป็น 14% ของประชากรโดยรวมทั้งหมดของทั้งประเทศ

3) Super - aged society คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศอย่างไรก็ตามทุกประเทศทั่วโลกมีการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในช่วงเวลาแตกต่างกันตามความเจริญ มั่งคั่ง ซึ่งมีผลต่อสุขภาพและการมีอายุยืนของประชาชนผู้สูงอายุ (Older person)

1.2 การจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุและคนทุกวัย

ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์ (2562) โดยส่งเสริมรณรงค์และสร้างมาตรการจูงใจให้มีการนำแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) มาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมอย่างครอบคลุมทั่วถึงโดยเฉพาะในพื้นที่สาธารณะซึ่งพรบ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 ได้กำหนดว่าผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น โดยการใช้ Universal Design หรือการออกแบบสำหรับทุกคนในสังคม มาเป็นมาตรฐานในการออกแบบสิ่งก่อสร้างและจัดสภาพแวดล้อมในสังคม โดยเฉพาะบริการสาธารณะเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ทั้งเด็ก สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการ ทั้งนี้“ภาครัฐเป็นต้นแบบ” เริ่มจาก จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคนในสถานที่ราชการและพื้นที่สาธารณะต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้ “ภาคเอกชนร่วมดำเนินการ” โดยการสนับสนุนความรู้และรณรงค์ขอความร่วมมือ การเป็นที่ปรึกษา ช่วยในการออกแบบ การมีมาตรการจูงใจทางภาษี การให้รางวัลยกย่องเชิดชู เป็นต้น โดยเฉพาะภาคเอกชนที่จัดบริการในพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า โรงพยาบาล โรงแรม ฯลฯ

1.3 การใช้เศรษฐกิจกระตุ้น และสนับสนุนสังคมสูงวัย (Silver Economy)

ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์ (2562) ส่งเสริมให้มีการใช้เศรษฐกิจกระตุ้น และตอบสนองต่อสังคมสูงวัย และสนับสนุนให้ภาคธุรกิจและการบริการ ร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงเรื่องผู้สูงอายุกับสินค้าและบริการ โดยการผลิตและคิดค้นออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อจะได้มีสินค้าหรือบริการใหม่ๆที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันภายในบ้าน เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมและปลอดภัยกับผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โซนสำหรับผู้สูงอายุในภาคธุรกิจบริการต่างๆ บริการด้านศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ บริการทางการแพทย์สำหรับผู้สูงอายุ การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้นซึ่งบริการเหล่านี้สามารถรองรับได้ทั้งผู้สูงอายุคนไทยและต่างชาติ

1.4 สิ่งแวดล้อมผู้สูงวัย

ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์ (2562) นอกจากการหนุนเสริมจากชุมชนและสังคมรอบข้างแล้วต้องยอมรับว่าการมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมปลอดภัยได้แก่ บ้าน ที่พักอาศัย และสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างอิสระ (Independent Living) รวมถึง โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพต่างๆอาทิ ถนนหนทาง ยานพาหนะ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุภายในอาคารสถานที่สาธารณะตัวอย่าง เช่น การติดตั้งราวจับบันได ทางเดิน ห้องน้ำ สวนสาธารณะ สถานที่ออกกำลังกาย ฯลฯ ที่มีการออกแบบและจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่ายสะดวกทำให้ผู้สูงอายุสามารถเดินทางออกจากบ้านได้ด้วยตนเองและมีความมั่นใจในการดำรงชีวิตประจำวันสามารถออกไปทำธุระหรือทำกิจกรรมต่างๆในสังคมได้ด้วยตนเอง

นอกเหนือไปจากโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่หมายถึงบริการสาธารณะต่างๆแล้ว เรื่องของพฤติกรรมความรู้ความเข้าใจและความตระหนักของประชาชนทั่วไปในการร่วมใช้บริการสาธารณะต่างๆเช่นเดียวกับผู้สูงอายุก็เป็นประเด็นสำคัญที่ควรเน้นย้ำรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ควบคู่ไปกับความเข้าใจในเรื่อง“การเป็นผู้สูงอายุ”ที่เป็นช่วงวัยซึ่งมีข้อจำกัดทั้งในเรื่องของการเคลื่อนไหวที่ช้าลงการรับรู้ของประสาทสัมผัสที่ด้อยลงกว่าบุคคลทั่วไปทั้งการมองเห็นการได้ยินรวมถึงการใช้ความคิดและการตัดสินใจซึ่งอาจนำมาซึ่ง“ความเสี่ยง”และความเปราะบางต่อการเกิดอุบัติเหตุในการใช้บริการสาธารณะต่างๆ ตัวอย่างเช่น การใช้บริการรถสาธารณะต่างๆ การเดินข้ามถนน การใช้สะพานลอยข้ามถนน ฯลฯ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจและ

ความตระหนักเพื่อจะได้ช่วยกันป้องกันและเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้ออาทรช่วยกันลดปัญหาและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุในที่สาธารณะต่างๆ

1.5 การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบทบาทในสังคมสถานภาพของผู้สูงอายุในสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคมประการแรก คือ บทบาทในสังคม เช่น การเกษียณอายุ ทำให้ผู้สูงอายุต้องสูญเสียบทบาทที่เคยเป็นอยู่ในสังคมจากผู้ที่เคยมีคนนับหน้าถือตาให้การต้อนรับต้องกลายเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีใครรู้จักอีกทั้งต้องสูญเสียเพื่อนร่วมงานซึ่งเคยได้พบปะพูดคุย ปรึกษาหารือ และ การออกจากงานยังทำให้รายได้ลดลงทำให้ผู้เกษียณต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่จากผู้นำเป็นผู้พึ่งพาอาศัยการเปลี่ยนแปลงอีกประการหนึ่ง คือ “ความสัมพันธ์ทางสังคม” ผู้สูงอายุมีวงสังคมที่จำกัดลงจึงมีความสัมพันธ์กับครอบครัวเป็นส่วนใหญ่และมักสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนอกครอบครัว ได้แก่ เพื่อนสนิทตั้งแต่สมัยหนุ่มสาวหรือเพื่อนที่สนใจคล้าย ๆ กันการมีเพื่อนทำให้รู้สึกว่ามีกลุ่มของตน ไม่ว้าเหว่ โดดเดี่ยวหรือไร้ความหมาย

2. คนพิการ

2.1 นิยามที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization-WHO) กล่าวถึงความพิการว่าเป็นความเสียเปรียบ(Handicap)ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เกิดโดยความชำรุดและหรือความสามารถบกพร่อง (Impairment) ทำให้บุคคลนั้นไม่อาจแสดงบทบาทหรือกระทำอะไรให้เหมาะสมสอดคล้องได้ตามวัย เพศ สังคม และวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมได้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ. 2550 ได้กำหนดความหมายคนพิการ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจากัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจาวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรม ในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด

ในประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พ.ศ. 2552 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555 ได้ระบุประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการไว้ดังต่อไปนี้

1. **คนพิการทางการมองเห็น** ได้แก่ คนที่มีสายตาข้างที่ดีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดา แล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ลงไปจนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่างหรือคนที่มีลานสายตา แคบกว่า 30 องศา
2. **คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย** ได้แก่ คนที่ได้ยินเสียงที่ความถี่ 500 เฮิรตซ์ 100เฮิรตซ์หรือ 2000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ดีกว่าที่มีความดังเฉลี่ยสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี เกิน 40 เดซิเบล ขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียงหรือสำหรับคนทั่วไปเกิน 55 เดซิเบล ขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียง หรือ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องในการเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้
3. **คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว** ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจนและไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้หรือ คนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัวอันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาตหรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่นๆที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันหรือดำรงชีวิตในสังคมเยี่ยงคนปกติได้
4. **คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม** ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ ความคิด จนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น
5. **คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้** ได้แก่ การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่น ๆ ในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา

โดยจากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2562 ประเภทความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายอยู่อันดับสูงสุดถึง 1,002,083 คน

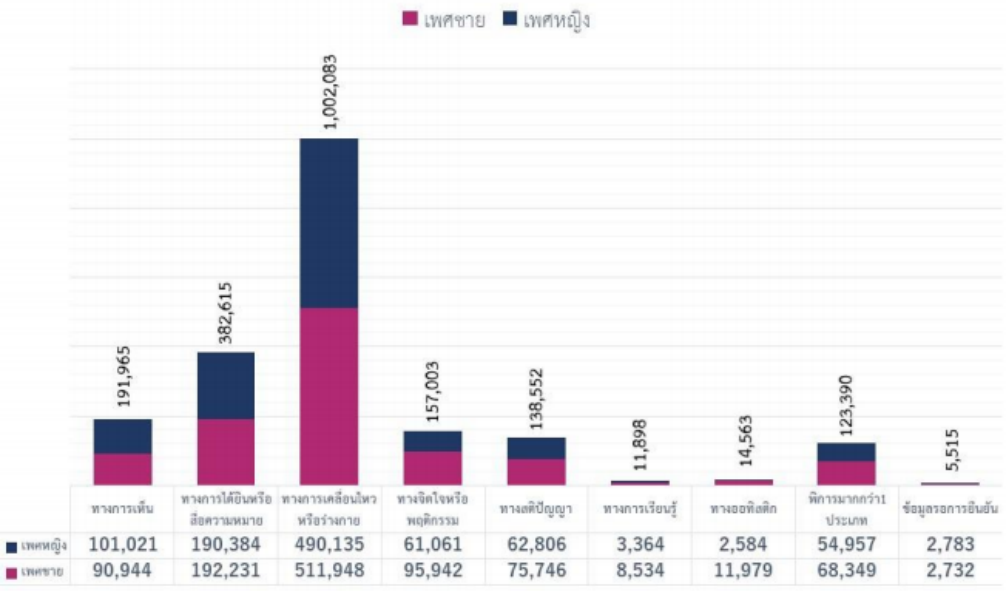

ลำดับที่	ประเภทความพิการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย	1,002,083	49.42
2	ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย	382,615	18.87
3	ทางการเห็น	191,965	9.47
4	ทางจิตใจหรือพฤติกรรม	157,003	7.74
5	ทางสติปัญญา	138,552	6.83
6	พิการมากกว่า 1 ประเภท	123,306	6.08
7	ออทิสติก	14,563	0.72
8	ทางการเรียนรู้	11,898	0.59
9	ข้อมูลรอการยืนยัน	5,515	0.27
รวม		2,027,500	100.00

ภาพที่ 3 สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย 2562 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประเภทความพิการ ที่มา : www.dep.go.th

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นกรอบการพัฒนาระยะยาวเพื่อให้บรรลุ วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” โดยประกอบด้วยยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน 6 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนพิการ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน มีแนวทางในการขับเคลื่อน ได้แก่ พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ สร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี สร้าง ความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยให้เอื้อต่อการพัฒนาคน เสริมสร้างบทบทของสถาบันครอบครัวในการบ่ม เพาะจิตใจให้เข้มเข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม มีแนวทางในการขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ สร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและ สังคมการพัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อ การดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย และสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และความเข้มแข็ง ของชุมชน

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คนพิการจัดเป็นกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีข้อจำกัดในการดำรงชีวิตต้องการได้รับการดูแลและการจัดปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตให้เกิดความสะดวกมากขึ้นและดำรงชีวิตได้อย่างอิสระในสังคมตามเงื่อนไขของแต่ละสถานที่

3. แนวคิดการปรับสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อการมีส่วนร่วม

แนวคิดการปรับสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อการมีส่วนร่วม นั้นมีหลากหลายแนวคิด แต่แนวคิดหลัก ๆ คือ

1. การออกแบบที่ปราศจากอุปสรรค (Barrier-free Design)

การออกแบบที่ปราศจากอุปสรรคคือการออกแบบที่คำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกโดยมุ่งประเด็นไปที่การเคลื่อนไหวและการเคลื่อนที่ของคนพิการและการขจัดอุปสรรคทางด้านสถาปัตยกรรมในสิ่งปลูกสร้าง กฎหมายขจัดการเลือกปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกา (Amarican Disability Act) ใช้แนวคิดนี้เพราะมุ่งประเด็นไปที่ความพิการกับสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกคนพิการ ดังนั้นจะเห็นว่าแนวคิดนี้มุ่งเน้นที่สถาปัตยกรรมสิ่งปลูกสร้างกับความพิการเท่านั้น

2.อุปกรณ์เครื่องช่วยเหลือ (Assistive Technology)

อุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการค่อนข้างเน้นอุปกรณ์ช่วยเหลือรายบุคคลเพื่อทดแทนความพิการหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้น เช่น คนสายตาสั้นสวมแว่นสายตา หรือใส่คอนแทคเลนท์ ดังนั้นแว่นสายตาและคอนแทคเลนท์คืออุปกรณ์ช่วนเหลือนั่นเอง หรือคนพิการและใช้รถเข็นวีลแชร์ในการเคลื่อนที่ รถเข็นวีลแชร์ถือว่าอุปกรณ์ช่วย ระบบอุปกรณ์ช่วยชีวิต เช่นถังออกซิเจนก็เป็นอุปกรณ์ช่วย

จากตัวอย่างจะเห็นว่าอุปกรณ์ช่วยเป็นผลิตภัณฑ์ของคนเฉพาะกลุ่มไม่ใช่เป็นผลิตภัณฑ์มวลชน หรือผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความต้องการของตลาดที่มีกำลังซื้อตลอดเวลา อุปกรณ์ช่วยเหล่านี้เริ่มผลิตจากอุตสาหกรรมยาที่รวมอุปกรณ์การแพทย์ไว้ด้วย คนที่ต้องการใช้อุปกรณ์ช่วยจะถูกตีตราว่าเป็นคนป่วยและไม่น่าเชื่อถือ ดังนั้นอุปกรณ์ช่วยคือเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคม และเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม

3.เทคโนโลยีสนับสนุนการใช้งานของผู้ใช้วีลแชร์

ศัชชญาส์ ดวงจันทร์ และภูริพจน์ แก้วย่อง (2561) ปัจจุบันสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคของสังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้กลุ่มผู้ใช้วีลแชร์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ภาครัฐและภาคเอกชนต่างหันมาให้ความสำคัญกับการให้บริการ และเพิ่มสิ่งสนับสนุนสำหรับกลุ่มผู้ใช้วีลแชร์ให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเท่าเทียมกัน แต่การเตรียมความพร้อมของกลุ่มผู้ที่เริ่มต้นใช้งานวีลแชร์คนที่ต้องดูแลกลุ่มผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ โดยการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานวีลแชร์สำหรับผู้ใช้วีลแชร์และผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมโดยสิ่งที่จะนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้ การเผยแพร่ความรู้ในยุคที่เรียกว่ายุคดิจิทัลนั้น เทคโนโลยีต่างๆ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความรู้ การเป็นศูนย์กลางของข้อมูลและสารสนเทศที่สามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น

4.การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ (Accessibility)

สิน พงษ์หาญยุทธ (2550) สิ่งอำนวยความสะดวก (accessibility) เป็นคำที่ใช้เพื่ออธิบายสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือระบบใดระบบหนึ่งที่คนส่วนมากสามารถใช้ได้ หรืออีกนัยหนึ่งคือระดับความสะดวกสบายที่สามารถเข้าถึงจากทำเลที่ตั้งอยู่ไปยังสถานที่สาธารณะอื่น ๆ

สิ่งอำนวยความสะดวกมักถูกใช้สำหรับอธิบายสิ่งที่ช่วยให้คนพิการที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ (คนพิการทางร่างกาย) คนตาบอด คนหูหนวก สามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ เช่น ทางลาด สัญลักษณ์ที่มีอักษรเบรลล์ สัญญาณเสียง ล่ามภาษามือและ เว็บไซต์ที่คนตาบอดสามารถเข้าถึงได้ เป็นต้น สามารถแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจนได้ 5 กลุ่ม คือ

ภาพที่ *4* สัญญลักษณ์สากลแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกคนพิการ
ที่มา.จาก *Accessibility Policy, 2007, http://en.wikipedia.org/wiki/Accessibility.*

1. สิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับความพิการโดยตรง การเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิคนพิการทำการสนับสนุนและพิทักษ์สิทธิเรื่องความเท่าเทียมของการเข้าถึงสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงทางด้านกายภาพ การบริการ องค์กร อุปกรณ์เครื่องมือ และสิ่งต่าง ๆ ที่คนพิการต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาและใช้งาน

2. สิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการปลูกสร้างบ้านที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ ปัจจุบันบ้านเรือนทั้งที่มีอยู่ก่อนและที่กำลังสร้างใหม่ยังไม่มีการวางแผนเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกแม้บ้านบางหลังเจ้าของบ้านหรือผู้อยู่อาศัยจะเป็นคนพิการ ทำให้คนพิการหรือสมาชิกในบ้านที่มีความพิการเกิดขึ้นภายหลัง เช่น ผู้สูงอายุ ได้รับความยากลำบากในการทำกิจกรรมกับสมาชิกครอบครัว ดังนั้นการรณรงค์เรื่องความตระหนักรู้เรื่องการสร้างบ้านที่มีการวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก เช่นการสร้างบ้านที่ไม่มีบันไดบริเวณประตูและทางเข้า ประตูมีความกว้างที่รถเข็นวีลแชร์สามารถผ่านได้แนวคิดเรื่องการออกแบบเที่สากลและเป็นธรรมเน้นเรื่องการออกแบบบ้าน ที่อยู่อาศัยเพราะบ้านและที่อยู่อาศัยถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวกในระบบขนส่งสาธารณะ หมายถึงความสะดวกสบายความปลอดภัยในกิจกรรมการเดินทางเริ่มตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง โดยใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่แตกต่างกันระหว่างคนพิการและคนไม่พิการ

4. สิ่งอำนวยความสะดวกในระบบการสื่อสารและ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เป็นอีกมิติหนึ่งของสิ่งอำนวยความสะดวก ความสามาถในการเข้าถึงการบริการติดต่อสื่อสารและข้อมูลข่าวสาร โดยคนพิการไม่ต้องเสี่ยค่าบริการพิเศษที่แตกต่างจากคนทั่วไป ทั้งนี้รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นรูปภาพ และเสียงในเว็บไซด์

5. การวางแผนการและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกจัดทำขึ้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการ

พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการวางแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการจ้างงาน การพัฒนาการเรียนรู้ สุขภาวะ ร้านอาหาร และการบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นในท้องถิ่นสำหรับคนพิการและด้อยโอกาส การวางแผนสิ่งอำนวยความสะดวกที่ถูกต้องควรมีคนพิการเข้าไปมีส่วนร่วม

5.การจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค (Non-handicapping Environment)

สิน พงษ์หาญยุทธ (2550) เมื่อต้องพบกับสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยอุปสรรคทำให้เกิดการเสียเปรียบ ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค (Non-handicapping Environment) จึงมีจุดประสงค์เพื่อลดความเสียเปรียบให้น้อยที่สุด คนพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนถึงจุดสูงสุดที่ไม่สามารถฟื้นฟูได้อีก (maximum potential) ต้องพบกับความเสียเปรียบเพราะอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรง หรือตัวแปรตามระดับของปัญหาที่เกอดจากสภาพแวดล้อม เช่นคนพิการที่ใช้รถเข็นจะเสียเปรียบถ้าระบบขนส่งสาธารณะไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก คนตาบอดอาจออกจากบ้านไปทำงานเองได้ แต่อาจสะดุดกับพื้นทางเท้าที่ไม่เรียบ หรือเดินตกหลุม ตกบ่อ ก็ถือว่าเป็นความเสียเปรียบ คนหูหนวกไปทำงาน แต่ที่ทำงานไม่มีคนเข้าใจภาษามือ ก็เกิดความเสียเปรียบ เป็นต้น การจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรคนั้นเพื่อให้คนพิการมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาค (Full participation and equality) และยังคำนึงถึงผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนขึ้นในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก United Nations - - UN คาดการณ์จำนวนประชากรที่มีอายุ 60 และมากกว่า 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นจาก 170 ล้านคนในปี 1980 เป็น 623 ล้านคน ภายในปี 2025 หมายความว่า 56 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเข้าถึงสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นของผู้สูงอายุมีความคล้ายคลึงกับความต้องการของคนพิการ

6.การออกแบบที่เป็นธรรมและสากล (Universal Design)

สิน พงษ์หาญยุทธ (2550) การที่คนพิการต้องออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านและอยู่ในสังคมทำให้สภาพแวดล้อมสาธารณะจำเป็นต้องจัดสร้างให้เหมาะสมกับการใช้งานของบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านร่างกายตั้งแต่คนที่เดินได้จนถึงคนที่นั่งเก้าอี้ล้อเข็น (wheelchair user) ในระยะแรกผู้ออกแบบพยายามแก้ปัญหาโดยการออกแบบที่ปราศจากอุปสรรค (barrier-free design) เพื่อให้คนพิการสามารถใช้อาคารได้ด้วย หรือการขยายช่องทางสัญจร เป็นต้น ในกรณีที่ไม่สามารถขจัดอุปสรรคเพื่อให้คนพิการใช้งานร่วมกับคนทั่วไปจำเป็นต้องสร้างทางเลือกเฉพาะ เช่น ทางลาดที่สร้าง

แยกไปเข้าประตูข้างหรือประตูหลังพร้อมติดเครื่องหมายสัญลักษณ์แสดงให้คนพิการเลือกใช้งานซึ่งเป็นการสร้างทางเลือกที่ไม่เท่าเทียมกัน แนวคิดในการแบ่งแยกเช่นนี้ค่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากไม่ใช่แต่คนพิการเท่านั้นที่ไม่ได้รับความสะดวก คนทั่วไปที่เกิดบาดเจ็บชั่วคราว หญิงมีครรภ์ เด็ก และโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคตก็นับเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเช่นกัน ดังนั้นจึงเกิดแนวความคิดในการออกแบบที่สากลและเป็นธรรม (universal design) ให้ทุกคนในสังคมสามารถใช้งานได้อย่างอิสระร่วมกันโดยไม่มีกลุ่มใดถูกแบ่งแยก และกีดกันออกไป หลักเกณฑ์สำคัญอยู่ที่การสร้างความปลอดภัย (safety) การอำนวยความสะดวกต่อคนพิการผู้สูงอายุ (accessibility) การใช้งาน (usability) และความเหมาะสมด้านการลงทุน (affordability) แนวคิดใหม่นี้มีการนำไปปฏิบัติในกรณีอาคารพาณิชย์นับว่าได้ผลดี เนื่องจากสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ในวงกว้างยิ่งขึ้น จึงช่วยส่งเสริมการทำธุรกิจได้อย่างดี เช่น ศูนย์การค้าที่ออกแบบช่องทางเดินให้รถเข็นสามารถเข้าได้อย่างทั่วถึงช่วยให้คนพิการนั่งเก้าอี้ล้อเลื่อนเช่นเดียวกับรถเข็นในห้างสรรพสินค้า และแม่ที่พาลูกนั่งรถเข็นเด็กก็สามารถเข้าถึงพื้นที่ใช้งานได้สะดวก เป็นการสร้างแรงจูงใจให้มีผู้มาใช้บริการได้มากขึ้น

4.แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ

4.1 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับคนพิการและผู้สูงอายุ

แนวคิดสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่สาธารณะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนเนื่องจากลักษณะพื้นที่และการใช้งานที่มีความแตกต่างกัน

1) สิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่สาธารณะภายนอกอาคารประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้สูงอายุต้องใช้งานในสถานที่นอกอาคาร 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ทางเดินหลักภายนอกอาคาร ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ บันไดภายนอกอาคาร ทางลาดภายนอกอาคาร ห้องน้ำผู้สูงอายุ ป้ายสัญลักษณ์ภายนอกอาคาร
2) สิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่สาธารณะภายในอาคาร ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้สูงอายุต้องใช้งานในที่สาธารณะที่อยู่ในอาคารสาธารณะนั้น จำนวน 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ประตูทางเข้าหลักของอาคาร บริการข้อมูล ห้องน้ำผู้สูงอายุ ทางเดินภายในอาคาร ลิฟต์ ทางลาดภายในอาคาร บันไดภายในอาคาร และป้ายสัญลักษณ์ภายในอาคาร

4.2 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548

ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ.2548 มีข้อความว่า

ข้อ 2 ในกฎกระทรวงนี้

“สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา” หมายความว่า ส่วนของอาคารที่สร้างขึ้นและอุปกรณ์อันเป็นส่วนประกอบของอาคารที่ติดหรือตั้งอยู่ภายในและภายนอกอาคารเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

“ลิฟต์” หมายความว่า อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับนำคนขึ้นลงระหว่างพื้นของอาคารที่ต่างระดับกัน แต่ไม่ใช่บันไดเลื่อนหรือทางเลื่อน

“พื้นผิวต่างสัมผัส” หมายความว่า พื้นผิวที่มีผิวสัมผัสและสีซึ่งมีความแตกต่างไปจากพื้นผิวและสีในบริเวณข้างเคียงซึ่งคนพิการทางการมองเห็นสามารถสัมผัสได้

“ความกว้างสุทธิ” หมายความว่า ความกว้างที่วัดจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งโดยปราศจากสิ่งใด ๆ กีดขวาง

ข้อ 3 อาคารประเภทและลักษณะดังต่อไปนี้ ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ในบริเวณที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไป

(1) โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีอนามัย อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย สถานศึกษา หอสมุดและพิพิธภัณฑสถานของรัฐ สถานีขนส่งมวลชน เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถ ท่าเทียบเรือที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 300 ตารางเมตร

(2) สำนักงาน โรงมหรสพ โรงแรม หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้าประเภทต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 2,000 ตารางเมตร

กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ได้แก่

1) ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก
2) ทางลาดและลิฟต์
3) บันได
4) ที่จอดรถ
5) ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมระหว่างอาคาร

6) ประตู

7) ห้องส้วม

8) พื้นผิวต่างสัมผัส

9) โรงมหรสพ หอประชุม และโรงแรม

จากรายละเอียดข้างต้น พบว่า สวนสาธารณะระดับย่าน เป็นอาคารราชการและมีพื้นที่เปิดให้บริการเป็นสาธารณะ จึงเข้าข่ายที่ทำให้ต้องมีการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯนี้ แต่ในการแบ่งพื้นที่การใช้งานของสวนสาธารณะ ซึ่งในการวิจัยนี้ต้องมีการหาข้อมูลเพิ่มเติมในการให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงพื้นที่ลักษณะต่าง ๆ ในสวนสาธารณะต่อไป

4.3 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 – 2564

(กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 – 2564 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง ดำรงชีวิตอิสระในสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน” ภายใต้ยุทธศาสตร์แห่ง ความเท่าเทียม (Equal) ได้แก่ เสริมพลังคนพิการและองค์กรด้านคนพิการให้มีศักยภาพและความเข้มแข็ง (Empowerment) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ ขจัดการเลือกปฏิบัติ เพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง (Quality Management) เสริมสร้างความเข้าใจและเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและความพิการ (Understanding) สร้างสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณ ะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility) และส่งเสริมการบูรณาการเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ อย่างยั่งยืน (Linkage) โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความเข้าใจและเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการ และความพิการ (Understanding) กลยุทธ์ที่ 1 สนับสนุนและพัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย นวัตกรรม และ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยให้มีการจัดทำ แผนการวิจัยและนวัตกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้ประสบ ความสำเร็จและเกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

เนื้อหาสำคัญในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564 ผู้วิจัยให้ความสำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 Accessibility สร้างสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ซึ่งในการวิจัยนี้ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงพื้นที่ลักษณะต่าง ๆ ในสวนสาธารณะต่อไป

4.4 กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการใน อาคารสถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2555

ระบุถึงการจัดสิ่งอำนวยสะดวกสำหรับคนพิการไว้ดังนี้

ข้อ 5 อาคารหรือสถานที่ของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นใดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ที่นั่งสำหรับคนพิการหรือพื้นที่สำหรับจอดรถเข็นคนพิการ

(2) ทางลาด

(3) พื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางการเห็น

(4) บันไดเลื่อนสำหรับคนพิการ

(5) ทางลาดเลื่อน หรือทางเลื่อนในแนวราบ

(6) ราวกันตกหรือผนังกันตก

(7) ถังขยะแบบยกเคลื่อนที่ได้

(8) สถานที่ ติดต่อหรือประชาสัมพันธ์สำหรับคนพิการ

(9) โทรศัพท์สาธารณะสำหรับคนพิการ

(10) จุดบริการน้ำดื่มสำหรับคนพิการ

(11) ตู้บริการเงินด่วนสำหรับคนพิการ

(12) ประตูสำหรับคนพิการ

(13) ห้องน้ำสำหรับคนพิการ

(14) ลิฟต์สำหรับคนพิการ

(13) ห้องน้ำสำหรับคนพิการ

(14) ลิฟต์สำหรับ คนพิการ

(15) ที่จอดรถสำหรับคนพิการ

(16) สัญญาณเสียงและสัญญาณแสงขอความช่วยเหลือสำหรับคนพิการ

(17) ป้ายแสดงอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

(18) ทางสัญจรสำหรับคนพิการ

(19) ตู้ไปรษณีย์สำหรับคนพิการ

(20) พื้นที่สำหรับหนีภัยของคนพิการ

(21) การประกาศเตือนภัยสำหรับคนพิการทางการเห็น และตัวอักษรไฟวิ่งหรือสัญญาณไฟเตือนภัยสำหรับคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย

(22) การประกาศข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับคนพิการทางการเห็น และตัวอักษรไฟวิ่งหรือป้ายแสดงความหมายสำหรับคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย

(23)เจ้าหน้าที่ซึ่งผ่านการฝึกอบรมและมีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของคนพิการแต่ละประเภทอย่างน้อยหนึ่งคนเพื่อให้บริการคนพิการ

ทั้งนี้ การกำหนดให้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกทั้ง 23 รายการข้างต้น หากสิ่งอำนวยความสะดวกใดที่นอกเหนือจากที่ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 กำหนดไว้แต่ไม่ได้จัดเตรียมไว้ไม่ถือว่าผิดกฎหมายแต่อย่างใด แต่หากมีการจัดเตรียมไว้ให้พิจารณาดำเนินการให้ถูกต้องตามรายละเอียดการออกแบบแนบท้ายกฎกระทรวง 2555 นี้ (คณะ กรรมการตรวจติดตามและประเมินผลการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ, 2556)

5. มติคณะรัฐมนตรี

จากที่มีการประกาศใช้กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พบว่าอาคารที่สร้างก่อน พ.ศ. 2548 นั้นมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุน้อยมาก เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวไม่บังคับใช้ย้อนหลังจึงได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติ ดังนี้

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2555 เห็นชอบมาตรการผลักดันการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการและทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รัฐบาลมีนโยบายให้ความสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และการเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส มีคุณภาพชีวิตที่ดีลดการเหลื่อมล้ำการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐอันเป็นสิทธิพื้นฐานและแสดงความเท่าเทียมของสังคมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอ ดังนี้

1. กำหนดให้หน่วยงานราชการดังต่อไปนี้ดำเนินการสำรวจและจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกเนื่องจากมีคนพิการใช้บริการมากตามลำดับ คือ

1) โรงพยาบาลจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามกฎกระทรวง พ.ศ.

2548 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอาคารสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพและคนชรา

2) หน่วยงานราชการ ได้แก่ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ/สำนักงานเขตที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(องค์การบริหารส่วนจังหวัด/ส่วนตำบล/สำนักงานเทศบาลนคร/เมือง/ตำบลและเมืองพัทยา)สถาบันการศึกษาและสถานีตำรวจจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ทางลาด ห้องน้ำ ที่จอดรถ ป้ายและสัญลักษณ์ และบริการข้อมูลภายในปี 2554

2. ให้หน่วยงานราชการดังกล่าวสามารถขอตั้งงบประมาณหรือเจียดจ่ายหรือเปลี่ยนแปลงงบประมาณในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการโดยให้เป็นอำนาจของหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติ

3. ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของสำนักงบประมาณเกี่ยวกับความจำเป็นต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการให้ใช้จากเงินรายได้หรือเงินเหลือจ่ายหรือปรับแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยงานหรือเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามความเหมาะสมและความจำเป็นโดยพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องไปพิจารณาดำเนินการด้วย และยังมีประกาศเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2555 รายละเอียดหลักที่เกี่ยวข้องอยู่ในข้อ 1.1 และ 1.2 คือ คณะรัฐมนตรีมีมติ

1) เห็นชอบการสนับสนุนมาตรการผลักดันการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการและทุกคนในสังคมเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ตามมติคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 2/2555 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2555 ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอ โดย

- ให้สำนักงบประมาณสนับสนุนงบประมาณสำหรับการก่อสร้างอาคารใหม่ของหน่วยงานหรืออาคารเก่าต้องปรับปรุง หรือจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการและทุกคนในสังคมเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของหน่วยงานราชการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2552 (เรื่อง ขอมติคณะรัฐมนตรีให้หน่วยงานราชการสำรวจและจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้คน พิการเข้าถึงได้) โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการไม่น้อยกว่า 5 ประเภท ได้แก่ ทางลาด ห้องน้ำ ที่จอดรถ ป้ายและสัญลักษณ์ และบริการข้อมูลข่าวสารตามที่หน่วยงานขอรับการสนับสนุนทั้งนี้การประมาณการงบประมาณสำหรับการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการครบทั้ง 5 ประเภท แห่งละ 300,000 บาท ให้ทุกหน่วยงานกำหนดเป้าหมายการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก

สำหรับคนพิการ จนถึงปี 2558 และดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)

จะเห็นได้ว่าในประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุหลายฉบับ และหลายลำดับศักดิ์ของกฎหมายซึ่งข้อดีคือ เมื่อสามารถบังคับใช้ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ต้องการขับเคลื่อนให้สังคมสามารถรองรับการใช้งานพื้นที่ของกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุได้แล้วก็จะสามารถทำให้คนทุกกกลุ่มสามารถใช้พื้นที่ได้ด้วย ทั้งนี้ประเด็นท้าทายคือ ในพื้นทีที่มีความแตกต่างหลากหลายของบริบทและสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะในสวนสาธารณะที่เป็นพื้นที่เปราะบางทางธรรมชาติหากมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดจะทำให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ทางธรรมชาติเหล่านั้นหรือไม่ในการวิจัยครั้งนี้จะได้นำเสนอแนวทางการจัดการและการออกแบบให้เหมาะสมต่อไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับเก้าอี้รถเข็นวีลแชร์ (Wheelchair)

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับเก้าอี้รถเข็นวีลแชร์ (Wheelchair) ในเรื่องของที่มาและความสำคัญ ประเภทและการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้งาน จากการศึกษาจะนำมาพิจารณาและข้อควรคำนึงถึง แนวทางการจัดสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นวีลแชร์

5.1 นิยามและความหมายของเก้าอี้รถเข็นวีลแชร์ (Wheelchair)

เก้าอี้รถเข็นวีลแชร์ (Wheelchair) ในความหมายที่รู้จักกันในภาษาไทยมีอยู่หลายคำ เช่น เก้าอี้รถเข็น,เก้าอี้ล้อ,รถเข็นคนไข้,รถเข็นนั่ง หรือ รถเข็นผู้ป่วย ไม่ว่าจะเนื่องมาจากอายุ อาการเจ็บป่วย หรือ ความพิการ เมื่อพูดถึงคนพิการแล้ว เชื่อว่าสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่หลายคนคงจะนึกถึงก็คือ วีลแชร์ (Wheelchair) หรือเก้าอี้มีล้อที่ใช้ในการเคลื่อนที่ได้ สำหรับบุคคลที่มีปัญหาไม่สามารถเดินเหินได้สะดวก ไม่ว่าจะเป็นคนพิการที่ขา ผู้สูงอายุ หรือแม้แต่ผู้ที่เจ็บป่วยจนไม่สามารถเดินได้ชั่วคราว เท่าที่ปรากฏในหลักฐานภาพวาดบนกระถางของกรีก ตั้งแต่ 600 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งต่อมาอีก 300 ปี ก็พบหลักฐานว่าชาวจีนใช้รถเข็นล้อเดียว สำหรับการเคลื่อนย้ายคนพิการ รวมทั้งวัสดุสิ่งของที่มีน้ำหนักมากเป็นครั้งแรก ก่อนที่จะปรากฏเรื่องราวของเก้าอี้ล้อเข็นในงานศิลปะของจีน หลายคนอาจจะคิดว่าวีลแชร์เพิ่งเกิดขึ้นไม่นานนี้แต่ความจริงแล้วปรากฏหลักฐานว่ามีการใช้วีลแชร์กันมาตั้งแต่ในยุคพุทธกาลแล้ว โดยพบภาพสลักหินในจีน และภาพวาดของชาวกรีก อายุประมาณ

500 ปีก่อนคริสตกาล ส่วนในยุคใหม่ ปรากฏว่าในปี 1595 พระเจ้าฟิลิปส์ที่ 2 แห่งสเปน ได้สร้างเก้าอี้ที่ติดล้อเล็ก ๆ ไว้ที่ขาเก้าอี้พระที่นั่ง แต่ยังต้องใช้มหาดเล็กช่วยเข็นให้ จนกระทั่งในปี 1655 สเตเฟน ฟาร์ฟเลอร์ (Stephen Farfler) ช่างทำนาฬิกาพิการชาวเยอรมัน จึงได้สร้างวีลแชร์ชนิดแรกที่ผู้นั่งสามารถเข็นได้ด้วยตัวเองได้สำเร็จ

ปัจจุบันโดยทั่วไปเก้าอี้รถเข็นวีลแชร์ชนิดที่ผู้นั่งใช้มือหมุนล้อให้ขับเคลื่อนไปได้เองมีส่วนประกอบหลักๆ คือ ที่นั่ง ที่วางเท้า ล้อเล็กๆสองล้อด้านหน้า และล้อใหญ่สองล้อด้านหลัง ซึ่งมีเส้นผ่าศูนย์กลางโดยเฉลี่ยตั้งแต่ 20-24 นิ้ว (51-61 ซม.) มีขอบสำหรับมือจับเป็นโลหะหรือพลาสติค นอกจากนี้มักมีที่เข็น หรือมือจับเข็นอยู่ตรงส่วนบนของด้านหลังผู้นั่งเพื่อให้คนอื่นสามารถจับเพื่อเข็นให้ได้ด้วย

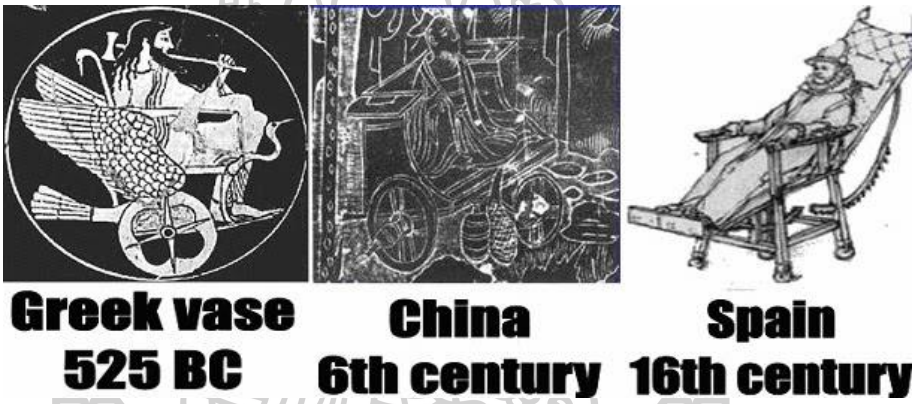

ภาพที่ 5 history of the wheelchair

(ที่มา : https://abilitytools.org/blog/history-of-the-wheelchair)

สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ (**Sirindhorn National Medical Rehabilitation Institute**) ได้ให้ความหมายของ รถนั่งคนพิการ คือ อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนที่ด้วยล้อและมี ที่นั่งสำหรับบุคคลที่มีความยากลำบากในการเดินหรือการเคลื่อนที่ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะฉะนั้นรถเข็นนั่งจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับคนพิการ ทางการเคลื่อนไหวและบุคคลที่มีความบกพร่องหรือความผิดปกติที่ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวร่างกาย จากความ สำคัญดังกล่าวจึงนำไปสู่การเลือกรถเข็นนั่งที่มีขนาด และส่วนประกอบที่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้ใช้รถเข็นนั่ง เพื่อที่ทำให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ง่ายขึ้น (สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ, 2557) การเข้าออกจากรถเข็นนั่ง การปั่นรถเข็นนั่งและการดำรงชีวิตประจำวันสามารถสรุปการเลือกรถเข็นนั่งที่ความ เหมาะสมดังนี้

1. รถเข็นนั่งที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของผู้ใช้งาน เนื่องจากผู้ใช้งานอาศัยอยู่ใช้สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เช่น พื้นที่ขรุขระพื้นทราย ขอบทาง พื้นที่แคบ เป็นต้น ดังนั้น รถเข็นนั่งจึงต้องมีความมั่นคงโดยพิจารณาจากระยะระหว่างล้อหน้าและล้อหลัง
2. รถเข็นนั่งมีขนาดเหมาะสมกับผู้ใช้งานเพื่อความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ใช้ง่ายบนรถเข็นนั่ง
3. รถเข็นนั่งที่สามารถช่วยรองรับท่าทางขณะนั่งที่มีความมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดแผลกดทับจากการใช้งานรถเข็นนั่งเป็นเวลานาน
4. ผู้ใช้งานสามารถบำรุงรักษาและซ่อมแซมรถเข็นนั่งได้ภายในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่

5.2 เก้าอี้รถเข็นวีลแชร์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. **Indoor wheelchair** มีล้อใหญ่ (**wheel**) อยู่ด้านหน้า ส่วนล้อเล็ก (**caster**) อยู่ทางด้านหลัง ทำให้วงเลี้ยวแคบ เหมาะใช้ในที่ที่มีพื้นที่จำกัด เช่น โรงพยาบาล เป็นต้น รศ. นพ. สยาม ทองประเสริฐ (2557)

ภาพที่ 6 Indoor wheelchair

ที่มา : http://escomarketing.com.my/product/front-wheel-drive-wheelchair

2. **Outdoor wheelchair** มีล้อใหญ่อยู่ด้านหลังทำให้ผู้ป่วยเข็นเองได้ง่าย ส่วนล้อเล็ก อยู่ด้านหน้า รถนั่งคนพิการกลุ่มนี้มีหลายแบบ

1.2.1 **Standard wheelchair** รถนั่งคนพิการธรรมดา

ภาพที่ *7* Standard wheelchair

ที่มา : http://escomarketing.com.my/product/esco-standard-wheelchair

1.2.2 **Sport wheelchair** สำหรับออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬามีหลายประเภท แล้วแต่ประเภทกีฬา

ภาพที่ *8* Sport wheelchair

ที่มา : http://escomarketing.com.my/product/sport-wheelchair

1.2.3 **Reclining wheelchair** รถนั่งคนพิการประเภทนี้ ปรับพนักพิงได้ เหมาะสำหรับผู้ที่มีปัญหา orthostatic hypotension

ภาพที่ *9* Reclining wheelchair

ที่มา : http://escomarketing.com.my/product/reclining-wheelchair

1.2.4 **One-arm drive wheelchair** รถนั่งคนพิการประเภทนี้ใช้สำหรับผู้ป่วยที่สามารถใช้แขนได้ข้างเดียวที่จำเป็นจะต้องใช้รถนั่งคนพิการ

ภาพที่ *10* One-arm drive wheelchair

ที่มา : https://www.panthera.se/en/delar_drivhjul_enhand.html

1.2.5 **Standing wheelchair** สามารถปรับยืนได้โดยใช้แรงของแขน หรือแรงมอเตอร์ ทำให้ผู้ป่วยทำงานในท่ายืนได้ เปลี่ยนจุดลงน้ำหนักที่ก้นช่วยป้องกันแผลกดทับ มีการลงน้ำหนักที่ขาช่วยชะลอการสูญเสียมวลกระดูก

ภาพที่ *11* Standing wheelchair

ที่มา : http://escomarketing.com.my/product/stand-up-power-wheelchair

1.2.6 **Motorized wheelchair** สามารถขับเคลื่อนโดยใช้เครื่องยนต์ และใช้มือควบคุมการขับเคลื่อนโดยโยกคันบังคับ

ภาพที่ *12* Motorized wheelchair

ที่มา : http://escomarketing.com.my/product/stand-up-power-wheelchair

1.2.7 **Amputee wheelchair** ใช้สำหรับผู้พิการขาขาดทั้ง 2 ข้าง

ภาพที่ *13* Amputee wheelchair

ที่มา : http://escomarketing.com.my/product/leisure-wheelchair

5.3 ประโยชน์ของเก้าอี้รถเข็น

ช่วยให้ผู้ป่วยที่เดินไม่ได้ หรือผู้สูงอายุ กลุ่มเสี่ยงต่อการเดินหรือการเคลื่อนไหว ที่จำเป็นต้องใช้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระมากขึ้น สามารถเดินทางไปตามสถานที่ต่างๆได้อย่างสุขสบายและปลอดภัยเกิดความมั่นคงมากขึ้น โอกาสในการล้มลดน้อยลง ช่วยทำให้เกิดความสะดวกสบาย เสริมสร้างภาพลักษณ์และสร้างทัศนคติเชิงบวก ให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ชีวิตที่ปกติได้มากยิ่งขึ้นรวมถึงสามารถดูแลตัวเองได้ในระดับหนึ่ง

จากการศึกษา พบว่ารถเข็นวีลแชร์ที่พบเห็นมากที่สุด จะเป็นรถเข็นวีลแชร์แบบธรรมดา **Standard wheelchair** หรือ **Manually propelled wheelchair** รถเข็นวีลแชร์ประเภทนี้ผู้ใช้งานสามารถที่จะขยับรถเข็นเคลื่อนที่เองได้โดยจะต้องใช้แขนทั้งสองข้างในการช่วยหมุนล้อและในเวลาที่ต้องการเบรคก็ต้องใช้แขนทั้งสองข้างจับล้อเพื่อช่วยในการชะลอผ่อนความเร็วรถ รถเข็นวีลแชร์ประเภทนี้ จะมีล้อหลังขนาดใหญ่ตั้งแต่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 20-24 นิ้ว ข้อดีคือผู้ใช้งานสามารถบังคับควบคุมรถได้ด้วยตนเอง หรือต้องให้ผู้อื่นเข็นให้ รถเข็นประเภทนี้ ใช้กันมากในกลุ่มผู้พิการ และผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย โดยจะนำมาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยต่อไป

6.แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งที่ใชงานรวมกับผู้ใช้วีลแชร์

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการออกแบบสิ่งที่ใชงานรวมกับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ จากการศึกษานำมาพิจารณา ข้อเสนอแนะและข้อควรคำนึงถึง หลักการการออกแบบสิ่งที่ใชงานรวมกับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ในพื้นที่พักผอนหยอนใจในรูปแบบสวนสาธารณะ เป็นการออกแบบที่ทุกคนสามารถใช้งานได้ทุกคน โดยไม่คำนึงถึง อายุ ความสามารถหรือ สถานะของชีวิต และสภาพร่างกายเข้าถึงการใช้งานพื้นที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนดำรงชีวิตได้อย่างมีอิสระ ด้วยหลัก 7 ประการตามหลักการของแนวความคิดสากล ได้แก่ ออกแบบให้ทุกคนใช้งานได้อย่างเท่าเทียม มีความยืดหยุ่น ใช้งานง่าย มีการสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย มีการออกแบบเผื่อการใช้งานที่ผิดพลาดได้ ออกแรงน้อย และมีขนาด พื้นที่เหมาะสมต่อการเข้าถึงและใช้งานได้ โดยจะเน้นไปที่สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการกำจัดอุปสรรคให้คนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ได้ออกมาทำกิจกรรมนอกบ้านได้อย่างคนปกติ จากการศึกษาโดยนำมาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการวางแผน การพัฒนาสร้างอาคารและสิ่งแวดล้อม ถึงความเหมาะสมในการเข้าถึงและการเข้าใช้พื้นที่ของกลุ่มคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์อย่างแท้จริง และมีมาตรฐานสากลสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในทุกพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ทุกรูปแบบ

6.1 ที่นั่งพักกลางแจ้ง (Outdoor Seating) ระหว่างทางสัญจร

ตำแหน่ง

จัดให้มีที่นั่งพักสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ระหว่างทางสัญจรในทุกจุดพัก หรือทุก **10-20** เมตรหรือกำหนดให้เหมาะสมตามความยากง่ายในการเดินของเส้นทางนั้นๆ ควรมีที่ว่างข้างม้านั่งอย่างน้อย **1** ที่ พื้นที่กว้างเพียงพอสำหรับการจอดรถเข็นวีลแชร์

ลักษณะ

เป็นที่นั่งมีพนักสำหรับพิงหลัง และควรเว้นให้มีที่ว่างด้านข้างสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ขนาด 0.90**x**1.40 ม.

ขนาด ที่นั่งสูงจากพื้น 40-45 ซม. กว้าง 30-45 ซม. ยาว 60-80 ซม./คน

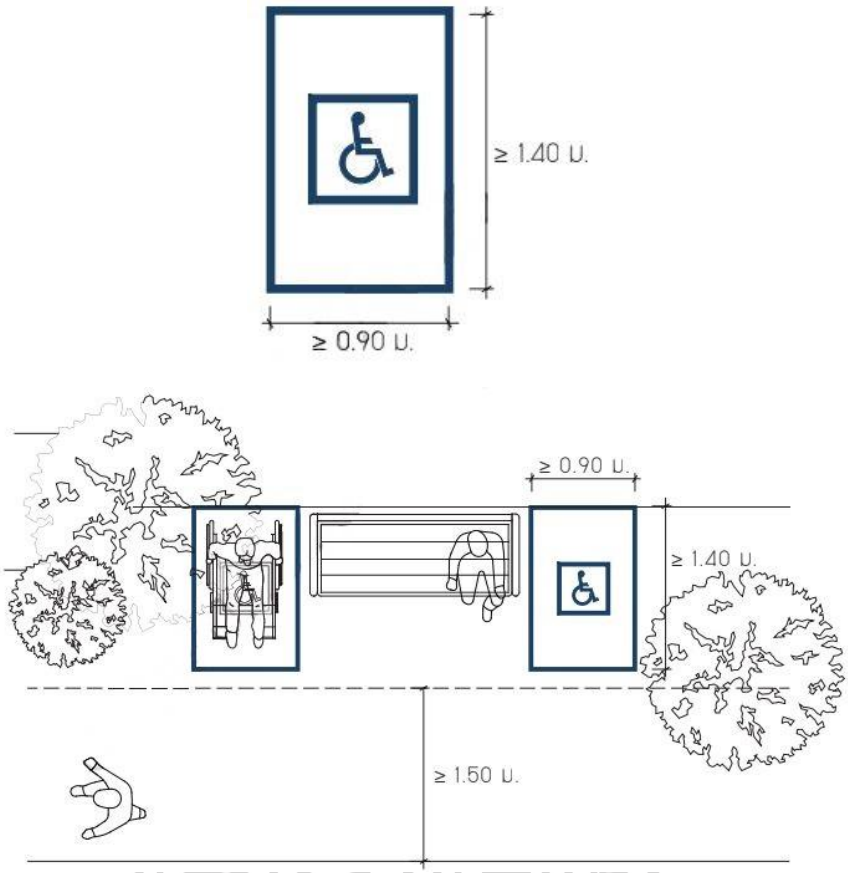

ภาพที่ *14* ที่นั่งพักสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ระหว่างทางสัญจร

ภาพที่ *15* ที่นั่งพักสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ระหว่างทางสัญจร

ที่มา : https://www.archsd.gov.hk/archsd/html/ua2/3_4_1_7.html

6.2 พื้นที่ปิกนิกสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์

ลักษณะและพื้นผิว

มีลักษณะราบที่รถเข็นคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์สามารถเข้าถึงได้สะดวกทางเดินสัญจรเป็นพื้นแข็งแรง มีระดับราบเรียบเสมอกันนอกจากนี้ยังควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์และผู้สูงอายุ ในรัศมี 60 ม. จากพื้นที่ปิกนิก (กรมอุทยาน สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2554)

ขนาด

- ทางเดินเท้ามีขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 ม.
- หากเป็นพื้นยกระดับหรือมีทางลาด ให้มีราวจับกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 ซม. สูง 80-90 ซม. มีขอบกันล้อตกสูง 15 ซม.

ภาพที่ 16 พื้นที่นั่งปิกนิกสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์

ที่มา : Park Accessibility Evaluation Manual , Hannah Van de Water (2013)

6.3 ทางลาด (Ramp)

ความชัน

- ทางลาดมีความชันไม่เกิน **1 : 12** หรือ **4.76** องศา
- หากระดับพื้นต่างกันไม่เกิน **2** ซม. ให้ปาดมุมทำเป็นทางลาดมีความชัน **1 : 2**

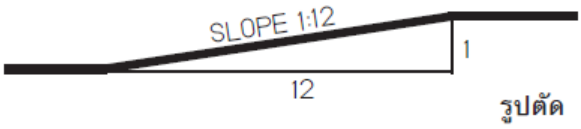

รูปตัด

ขนาดของทางลาด

ความยาว

- ทางลาดมีความยาวช่วงละไม่เกิน **6.00** ม.
- หากมีทางลาดมากกว่า **1** ช่วง ต้องมีชานพักขนาดยาวไม่น้อยกว่า **1.50** ม.

ความกว้าง

- กรณีที่ทางลาดยาวรวมน้อยกว่า **6.00** ม. มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า **0.90** ม.
- กรณีที่ทางลาดยาวรวมตั้งแต่ **6.00** ม. ขึ้นไป ต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า **1.50** ม.

ลักษณะและพื้นผิวของทางลาด

- พื้นผิวทางลาดเป็นวัสดุไม่ลื่น มีลักษณะพื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่เป็นร่อง
- มีขอบทางลาดสูง **5** ซม. ในด้านที่ไม่มีผนัง เพื่อกันล้อรถเข็นคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์
- จุดต่อเนื่องระหว่างพื้นกับทางลาดต้องเรียบ ไม่สะดุด

ราวจับ

- ทางลาดที่มีความยาวตั้งแต่ 2.50 ม. ขึ้นไป ต้องมีราวจับทั้ง 2 ข้าง
- ราวจับมีลักษณะกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากับ 3-4 ซม.ติดตั้งสูงจากพื้นทางลาด 80-90 ซม.
- ทำด้วยวัสดุที่มีความแข็งแรงมั่นคง ราวจับยาวต่อเนื่องตลอดทางลาดและยื่นปลายราวจับจากจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดทางลาดออกมา 30 ซม.โดยปลายราวจับขนานกับพื้น และมีลักษณะโค้งลงและวกลงด้านล่าง

- ราวจับด้านที่อยู่ติดผนัง ให้มีระยะห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 5 ซม.สูงจากจุดยึดไม่น้อยกว่า 12 ซม. ผนังบริเวณราวจับต้องเป็นผนังเรียบ

พื้นผิวต่างสัมผัส

- มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ทางการมองเห็นที่ทางขึ้นและทางลงของทางลาด
- พื้นผิวต่างสัมผัสมีขนาดกว้าง 30 ซม. มีความยาวเท่ากับและขนานไปกับความกว้างของช่องทางเดินทางลาด โดยติดห่างจากจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดทางลาด 30 ซม.

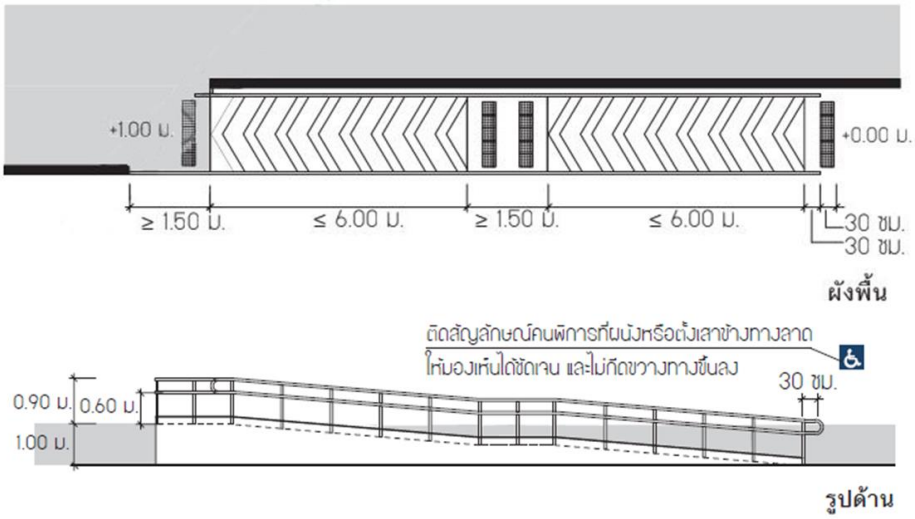

ภาพที่ 17 ทางลาด (Ramp)

ที่มา : https://www.dreamstime.com/stock-photo-outdoor-wheelchair-ramp

ภาพที่ 18 ทางลาด (*Ramp)*

ที่มา : UD Guide for Public Places (2016) และ คู่มือการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุ

6.4 ราวกันตกหรือผนังกันตก

- ทำด้วยวัสดุที่มีความมั่นคง แข็งแรง และไม่เป็นอันตราย
- สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 110 เซนติเมตร
- ราวกันตกควรติดตั้งต่อเนื่องกันไปโดยไม่มีช่องว่าง ในกรณีที่มีช่องว่างระหว่างราวกันตก ระยะห่างของช่องว่างต้องมีความกว้างสุทธิ 10 ถึง 15 เซนติเมตร
- ในกรณีที่ผนังกันตกทาเป็นลูกกรงต้องเป็นลูกกรงในแนวตั้งโดยระยะห่างของช่องว่างระหว่างลูกกรงต้องมีความกว้างสุทธิ 10 ถึง 15 เซนติเมตร

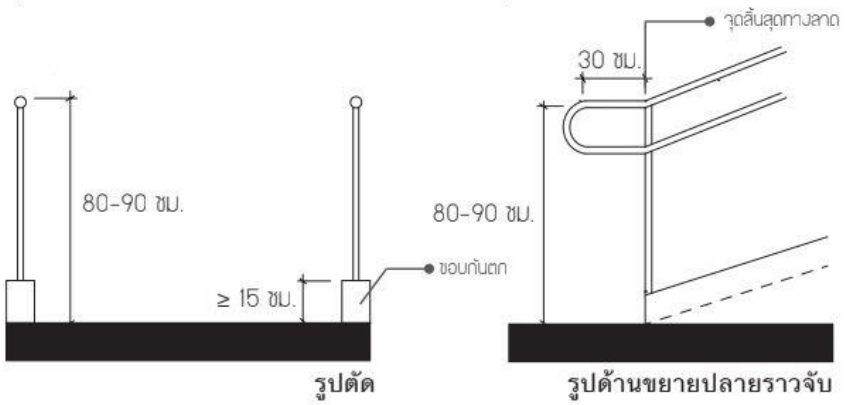

ภาพที่ 19 ราวกันตกหรือผนังกันตก

6.5 ทางเดินสัญจรสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ลักษณะ

- ไม่มีสิ่งกีดขวางยื่นล้ำออกมาเป็นอุปสรรค หรือทำให้เกิดอันตรายต่อคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ ทั้งในระดับพื้นและระดับศีรษะ
- ทางเดินสัญจรต้องมีความแข็งแรง ไม่ทรุดตัว หรือแตกหัก ระหว่างทางเดินสัญจรควรจัดให้มีที่นั่งพักเป็นระยะ
- นอกจากนี้ควรมีราวกันตกในบริเวณที่ตัดผ่านพื้นที่อันตราย หรือทางสัญจรที่มีการยกระดับ

พื้นผิว

- พื้นผิวมีลักษณะเรียบเสมอกัน ไม่ขรุขระ ทำจากวัสดุที่ไม่ลื่น โดยเฉพาะเมื่อเปียกน้ำ พื้นมีความแข็งแรงมั่นคง
- หากปูแผ่นทางเท้า ต้องปูให้ขอบแผ่นชิดกัน ไม่มีร่องระหว่างแผ่น กรณีที่จำเป็นต้องมี ให้ร่องกว้างไม่เกิน **1** ซม.

ขนาด

ทางสัญจรมีควรกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 ม. หรือหากเป็นการสัญจรทางเดียว กว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 0.90 ม.

ระดับพื้น

- ระดับพื้นควรเป็นระดับเสมอกัน ในกรณีที่มีการเปลี่ยนระดับ ต้องจัดให้มีทางลาดต่างระดับความชันไม่เกิน 1:12 ไว้ด้วย
- ทางระบายน้ำในกรณีที่รางระบายน้ำเป็นตะแกรงต้องมีซี่หรือรูเล็ก ขนาดร่องกว้างไม่เกิน 1.30 ซม. เพื่อป้องกันมิให้ไม้เท้า ไม้ค้ำยัน หรืออุปกรณ์ช่วยเดินอื่นๆ หรือล้อรถเข็นคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ เข้าไปได้ และร่องตะแกรงควรตั้งฉากกับทางสัญจรเส้นทางธรรมชาติและทางเดินสัญจร ต้องไม่เป็นแหล่งรวมน้ำ หากมีรางหรือท่อระบายน้ำ ต้องมีฝาปิดสนิทในกรณีที่เป็นทางเดินสวนกัน ร่องตะแกรงควรเป็นแบบตาราง มีซี่หรือรูเล็กขนาดกว้างไม่เกิน 1.30 x 1.30 ซม

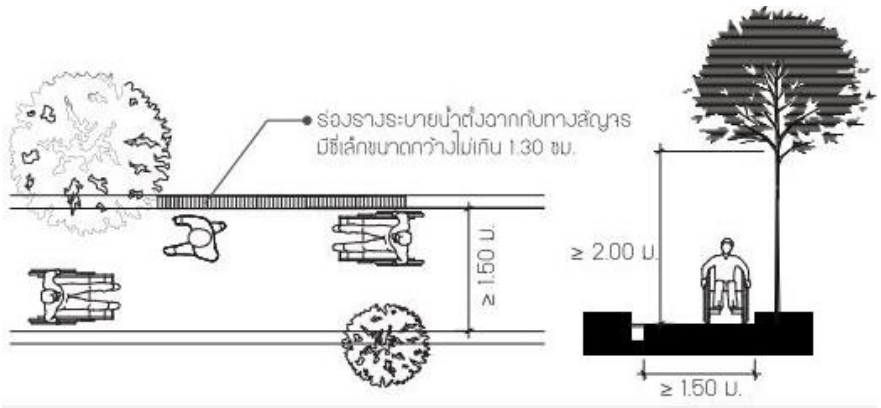

ภาพที่ *20* ทางเดินสัญจรสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ที่มา : *UD Guide for Public Places* (2016) และ ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อทุกคน (2562)

ภาพที่ *21* ทางเดินสัญจรสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ที่มา : UD Guide for Public Places, 2016

6.6 จุดบริการข้อมูลหรือประชาสัมพันธ์สำหรับคนพิการผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ตำแหน่งและลักษณะ

- ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่คนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกและสังเกตได้ง่าย โต๊ะหรือเคาน์เตอร์ที่มีที่ว่างข้างใต้
- เพื่อให้คนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ที่นั่งรถเข็นคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์สามารถสอดขาได้ เมื่อนั่งแล้วสามารถเอื้อมหยิบสิ่งของบนโต๊ะได้สะดวก

ขนาด

- บนโต๊ะหรือเคาน์เตอร์มีความสูงสุทธิไม่เกิน 80 ซม. พื้นที่ว่างใต้โต๊ะหรือเคาน์เตอร์สูงจากพื้น 70-75 ซม.
- บนโต๊ะหรือเคาน์เตอร์มีความสูงสุทธิไม่เกิน 80 ซม. พื้นที่ว่างใต้โต๊ะหรือเคาน์เตอร์สูงจากพื้น 70-75 ซม. และลึกสุทธิไม่น้อยกว่า 40 ซม.

บริการข้อมูล

- จัดให้มีเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่อธิบายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางสิ่งที่น่าสนใจ และตำแหน่งของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ทั้งรูปแบบของป้ายและสื่อเสียงสำหรับคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายหรืออักษรเบรลล์สำหรับคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ทางการเห็น

ป้ายสัญลักษณ์

มีป้ายสัญลักษณ์รูปคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ เพื่อแสดงจุดให้บริการข้อมูล โดยสัญลักษณ์รูปคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์เป็นสีขาว พื้นป้ายสีน้ำเงินหรือสลับกัน มีความชัดเจนมองเห็นได้ง่าย ติดอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ทำให้สับสน

ภาพที่ *22* เคาน์เตอร์ให้บริการสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์
ที่มา : UD Guide for Public Places, 2016

1) มีการจัดทำแผนผังการใช้บริการอาคารหรือสถานที่เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารสำหรับการเผยแพร่ในรูปแบบของสื่อเสียงหรือตัวอักษรสำหรับคนพิการทางการเห็น
2) มีคู่มือแปลภาษาหรือป้ายสัญลักษณ์ภาษาสำหรับเจ้าหน้าที่ เพื่อใช้สื่อสารกับคนพิการ
3) มีเจ้าหน้าที่ซึ่งผ่านการฝึกอบรมและมีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของคนพิการแต่ละประเภทอย่างน้อยหนึ่งคนเพื่อให้บริการคนพิการ

ภาพที่ *23* ป้ายแผนผังการใช้บริการหรือข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์
ที่มา : UD Guide for Public Places (2016)

6.7 ห้องน้ำสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ลักษณะ ตำแหน่งและจำนวน

- เป็นห้องน้ำที่คนพิการและผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวกโดยลำพัง มีจำนวนอย่างน้อย **1** ห้อง
- หรือหากสวนสาธารณะมีพื้นที่ขนาดใหญ่ ควรจัดให้มีห้องน้ำคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์อยู่ร่วมกับทุกจุดที่จัดให้มีห้องน้ำปกติ
- ไม่มีสิ่งกีดขวาง ระดับพื้นห้องน้ำเสมอกับพื้นภายนอกหากมีระดับต่างกันต้องทำทางลาดและควรมีพื้นที่ว่างหน้าประตูกว้างอย่างน้อย 1.50 ม.
- ให้เป็นห้องน้ำที่สามารถใช้ได้ทั้งชายและหญิง (Unisex) ไม่ควรอยู่ในบริเวณที่ต้องเข้าจากห้องน้ำชายหรือห้องน้ำหญิงโดยตรง และอยู่ในตำแหน่งที่คนพิการและผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก

ที่ว่างภายในห้องน้ำ

- มีพื้นที่ว่างสำหรับให้ผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์สามารถหมุนกลับตัวได้ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.50 ม.
- -พื้นห้องน้ำเป็นสีอ่อน มีความลาดเอียงไปยังช่องระบายน้ำ (ควรอยู่ที่มุมห้องน้ำ) เพื่อไม่ให้น้ำขัง

6.8 ประตูห้องน้ำ

ลักษณะและขนาด

- ช่องประตูห้องน้ำมีขนาดกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 0.90 ม.
- ควรเป็นประตูบานเลื่อนที่สามารถเลื่อนเปิด-ปิดได้สะดวกหากเป็นประตูบานเปิด ต้องเป็นบานเปิดออกสู่ภายนอก
- ลักษณะบาน ควรเป็นบานทึบ เพื่อความเป็นส่วนตัวแก่ผู้ใช้
- ไม่มีธรณีประตู และไม่ติดตั้งอุปกรณ์บังคับเปิดปิดประตู

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อุปกรณ์เปิด-ปิด และอุปกรณ์ล็อกประตู

- มือจับเลื่อนเปิดปิดประตูเป็นราวจับกลม ขนาด 3-4 ซม. ติดตั้งสูงจากพื้นห้องน้ำ 0.80-1.00 ม.
- อุปกรณ์ล็อกเป็นแบบขอสับหรือระบบที่สามารถปลดล็อกได้ง่ายจากภายนอก

6.9 โถสุขภัณฑ์

ลักษณะและตำแหน่ง

- โถสุขภัณฑ์ชนิดนั่งราบ ที่นั่งสูงจากพื้นห้องน้ำ 45-50 ซม.
- มีพนักพิง หรือถังพักน้ำ ให้คนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ที่ไม่สามารถทรงตัวใช้พิงหลัง
- มีที่ปล่อยน้ำแบบคันโยก หรือปุ่มกดขนาดใหญ่ ที่คนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์สามารถใช้ได้อย่างสะดวก ติดตั้งอยู่ด้านข้างถังพักน้ำของโถหรือติดที่ผนังด้านข้าง
- ควรจัดให้ด้านข้างของโถสุขภัณฑ์อยู่ชิดผนังด้านใดด้านหนึ่งโดยมีระยะจากกึ่งกลางของโถสุขภัณฑ์ห่างจากผนังด้านนั้น 45-50 ซม. และให้ด้านที่ไม่ชิดผนัง มีที่ว่างมากพอสำหรับให้คนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ที่นั่งรถเข็นคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์สามารถเข้าไปใช้โถได้สะดวก

ราวจับบริเวณโถสุขภัณฑ์

- ติดตั้งราวจับกลมรูปตัวแอล ที่ผนังด้านข้างโถสุขภัณฑ์ติดตั้งราวจับกลมรูปตัวแอล (L) ที่ผนังด้านข้างโถสุขภัณฑ์โดยให้มีระยะที่ราวจับยื่นล้ำหน้าโถออกมา 25-30 ซม.ยื่นล้ำหน้าโถออกมา 25-30 ซม.
- ติดตั้งราวจับชนิดพับเก็บได้ในแนวดิ่งที่ข้างโถด้านไม่ชิดผนังและราวจับแนวดิ่งสูงขึ้นไป 60 ซมโดยติดห่างจากขอบโถ 15-20 ซม. สูงจากพื้น 65-70 ซม และมีความยาวยื่นออกมาจากผนังด้านหลังอย่างน้อย 55 ซม.

ภาพที่ 24 ห้องน้ำสำหรับ ผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ที่มา : UD Guide for Public Places, 2016

6.10 อ่างล้างมือ

ลักษณะและตำแหน่ง

- อ่างล้างมืออยู่ในตำแหน่งที่คนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์เข้าประชิดได้โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง
- ควรใช้เป็นอ่างล้างมือแบบแขวน ขอบบนของอ่างสูงจากพื้น 75-80 ซม. ที่ว่างใต้อ่างสูง 60 ซม.เพื่อให้รถเข็นคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์สามารถสอดขาเข้าไปใช้ได้ก๊อกน้ำก๊อกน้ำเป็นชนิดก้านโยก ก้านปัด หรือระบบอัตโนมัติราวจับบริเวณอ่างล้างมือ
- ติดตั้งราวจับแบบพับเก็บได้ในแนวดิ่งทั้งสองด้านของอ่างล้างมือ
- ราวจับมีความยาวอย่างน้อย 55 ซม. ติดสูงจากพื้นที่ระดับเดียวกับขอบบนของอ่าง

กระจกเงา

- ติดตั้งกระจกเงาเหนืออ่างล้างมือให้เอียงลงเล็กน้อย
- ขอบล่างของกระจกสูงจากพื้นห้องน้ำไม่เกิน **1.00** ม.เพื่อให้คนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ที่นั่งรถเข็นคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์สามารถส่องได้

ราวจับ

- ราวจับที่ใช้ในห้องน้ำทั้งหมดต้องมีลักษณะกลม มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 ซม.

ภาพที่ 25 อ่างล้างมือสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ
ที่มา : UD Guide for Public Places, 2016

6.11 ที่ถ่ายปัสสาวะชาย

ลักษณะและตำแหน่ง

จัดให้มีที่ถ่ายปัสสาวะชายที่มีระดับเสมอพื้นจำนวนอย่างน้อย **1** ที่ อยู่ในห้องน้ำชายปกติราวจับบริเวณโถปัสสาวะชาย

- ติดตั้งราวจับแนวนอนที่ด้านบนของโถสูงจากพื้น 1.20-1.30 ม. ยาว 50-60 ซม.
- ติดตั้งราวจับที่ด้านข้างของโถทั้งสองข้างสูงจากพื้น 0.80–1.00 ม. ยาว 55-60 ซม.โดยราวจับมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 ซม

ภาพที่ 26 โถปัสสาวะชายสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ
ที่มา : UD Guide for Public Places, 2016

6.12 ที่จอดสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ ผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ตำแหน่งและลักษณะ

ที่จอดรถคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ต้องไม่ขนานกับทางเดินรถ โดยจัดให้อยู่ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น จุดบริการข้อมูล ทางลาด ห้องน้ำ หรือจุดที่น่าสนใจในสถานที่นั้นๆ

จำนวน

จำนวนที่จอดรถที่เพิ่มขึ้นทุก 100 คัน ให้มีที่จอดรถคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์เพิ่ม 1 คัน โดยเพิ่มต่อจาก 100 คันแรกหากมีจำนวนที่จอดรถปกติไม่เกิน 51-100 คัน ต้องจัดให้มีที่จอดรถคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์อย่างน้อย 2 คัน (จำนวนตั้งแต่ 51 คันขึ้นไป ให้นับเป็น 100 คัน)

ตารางที่ *2* จำนวนที่จอดรถให้มีที่จอดรถสำหรับคนพิการ

จำนวนที่จอดรถทั้งหมด	จำนวนที่จอดรถคนพิการ
ที่จอดรถไม่เกิน 50 คัน	อย่างน้อย 1 คัน
ที่จอดรถ 51 - 100 คัน	อย่างน้อย 2 คัน
ที่จอดรถ 101 - 150 คัน	อย่างน้อย 2 คัน
ที่จอดรถ 151 - 250 คัน	อย่างน้อย 2+1 คัน
ที่จอดรถ 251 - 350 คัน	อย่างน้อย 2+2 คัน
ที่จอดรถ 351 - 450 คัน	อย่างน้อย 2+3 คัน

ขนาดที่จอดรถ

ที่จอดรถเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 2.40 ม. และยาวไม่น้อยกว่า 6.00 ม.

ที่ว่างข้างที่จอดรถ

จัดให้มีที่ว่าง ที่มีลักษณะพื้นผิวเรียบและระดับเสมอกับพื้นที่จอด ขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 1.00 ม. ตลอดความยาวของที่จอดรถ

สัญลักษณ์บนพื้นที่จอดรถ

มีสัญลักษณ์รูปคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์หันด้านขวาบนพื้นที่จอดรถ ขนาดสัญลักษณ์บนพื้นอย่างน้อย 90 X 90 ซม.

ป้ายสัญลักษณ์แนวตั้ง

- ป้ายมีรูปสัญลักษณ์คนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ ขนาดไม่ต่ำกว่า 30 X 30 ซม. (ไม่รวมขนาดของตัวอักษรข้อความหรือลูกศร)

- ติดตั้งสูง 2.00 ม. วัดจากระดับพื้นที่จอดรถ ถึงขอบล่างสุทธิของป้าย

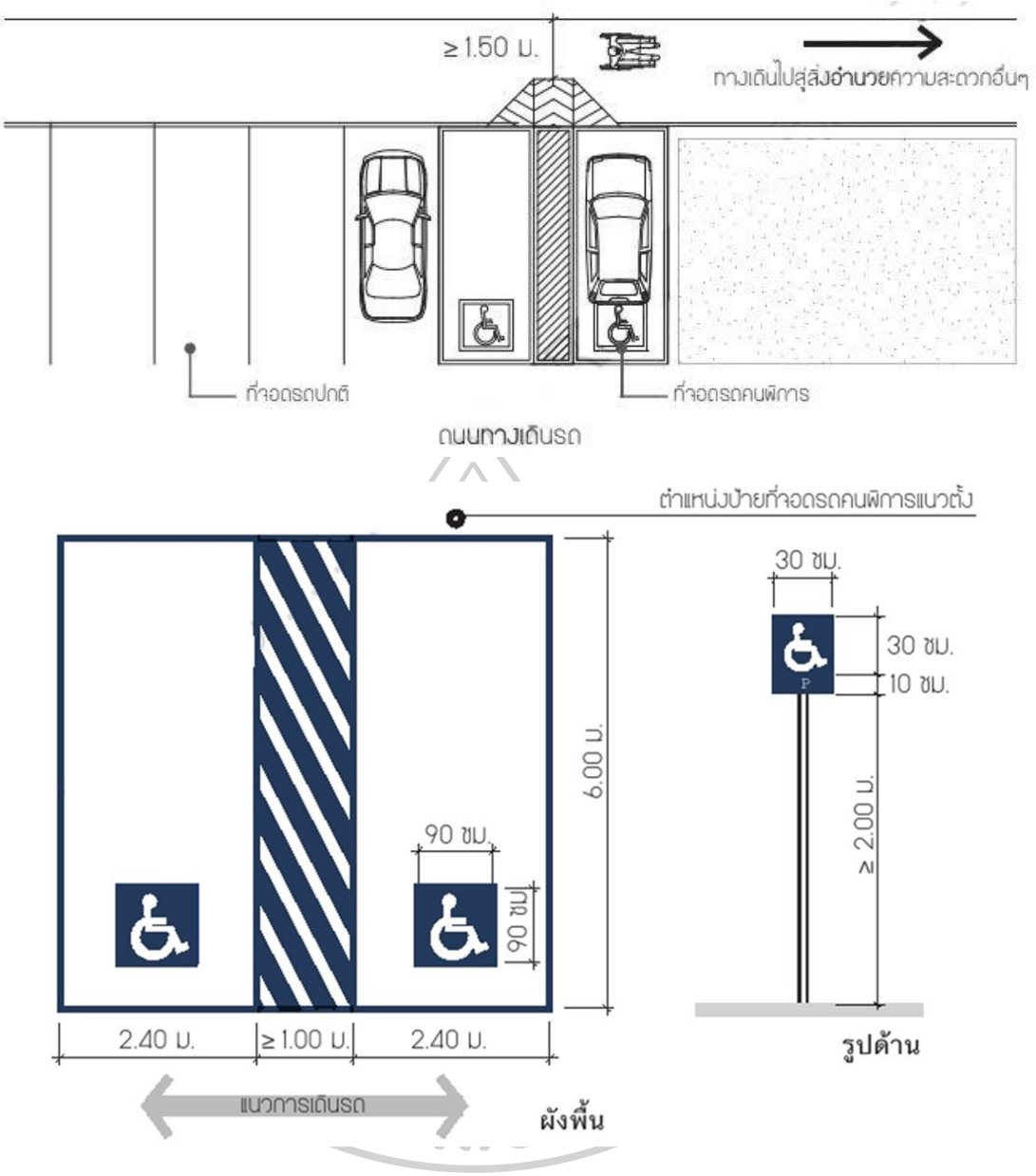

ภาพที่ 27 ที่จอดสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ที่มา : คู่มือการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุ

ภาพที่ 28 ที่จอดสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์
ที่มา : UD Guide for Public Places, 2016

6.13 สัญญาณแจ้งเหตุฉุกเฉิน

ลักษณะและความสูง

สัญญาณแจ้งเหตุฉุกเฉินจัดให้มีอุปกรณ์แจ้งเหตุฉุกเฉินภายในห้องน้ำแบบปุ่มกด หรือปุ่มสัมผัส หรือแบบเชือกดึงโดยติดตั้งที่ระดับความสูง 2 ระดับ ได้แก่

1) ความสูง 25-30 ซม.

2) ความสูง 80-95 ซม.

จัดให้มีอุปกรณ์แจ้งเหตุฉุกเฉินภายในห้องน้ำโดยติดตั้งที่ระดับความสูง 2 ระดับ ได้แก่

1) ความสูง 25-30 ซม.แบบปุ่มกด หรือปุ่มสัมผัส หรือแบบเชือกดึง ความสูง 25-30 ซม.

ตำแหน่ง

ควรติดตั้งอุปกรณ์แจ้งเหตุบริเวณโถสุขภัณฑ์อยู่ในตำแหน่งที่สามารถเอื้อมถึงและใช้สะดวก

ปุ่มกดมีขนาดใหญ่ มองเห็นได้ชัดเจน มีสีแดง

อุปกรณ์แจ้งเหตุ

อุปกรณ์ขอความช่วยเหลือที่แจ้งแก่คนภายนอกต้องมีทั้งระบบสัญญาณแสง (ไฟกะพริบ)และสัญญาณเสียง (เสียงกริ่งดัง)

ภาพที่ *29* อุปกรณ์แจ้งเหตุฉุกเฉินภายในห้องน้ำ
ที่มา : UD Guide for Public Places, 2016

6.14 ป้ายสัญญลักษณ์สากลแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกคนพิการหรือทุพพลภาพ และผู้สูงอายุ

มีป้ายสัญลักษณ์รูปคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์ เพื่อแสดงจุดให้บริการข้อมูล โดยสัญลักษณ์รูปคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์เป็นสีขาว พื้นป้ายสีน้ำเงินหรือสลับกัน มีความชัดเจนมองเห็นได้ง่าย ติดอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ทำให้สับสน

ภาพที่ *30* ป้ายสัญลักษณ์สากลแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
หรือทุพพลภาพ และผู้สูงอายุ (*Accessible Facilities)*

สัญลักษณ์

สัญลักษณ์รูปคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์นั่งเก้าอี้ล้อ หันไปด้านขวามือของผู้มอง สัญลักษณ์สีขาว พื้นป้ายสีน้ำเงิน หรือสลับกัน

สี

สีน้ำเงิน ที่สามารถมองเห็นจากระยะไกลได้ชัดเจน

ขนาด

ป้ายสัญลักษณ์รูปคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์นั่งเก้าอี้ล้อ (ไม่รวมตัวหนังสือข้อความ) มีขนาดอย่างน้อย 30 x 30 ซม.

ตำแหน่ง

ติดอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ทำให้สับสน มีความชัดเจน มองเห็นได้ง่ายและต้องจัดให้มีแสงส่องสว่างเป็นพิเศษทั้งกลางวันและกลางคืนติดอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ทำให้สับสน มีความชัดเจน มองเห็นได้ง่ายและต้องจัดให้มีแสงส่องสว่างเป็นพิเศษทั้งกลางวันและกลางคืนโดยแบ่งเป็น

1) **ป้ายสัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก**

ติดบริเวณสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้ใช้รถเข็นวิลแชร์อยู่สูงจากพื้นไม่ต่ำกว่า 2.00 ม. หรือตามความเหมาะสม เพื่อให้มองเห็นได้ชัดเจน และไม่ถูกบดบัง

2) **ป้ายสัญลักษณ์แสดงทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวก**

ติดบริเวณทางแยก หรือระหว่างทางเพื่อบอกทางหรือชี้นำไปยังสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ภาพที่ 31 ป้ายสัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก

ที่มา : UD Guide for Public Places, 2016

6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชุมเขต แสวงเจริญ (2560) เรื่องแนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทั้งมวลในอุทยานแห่งชาติ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน) โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดรรชนี เอมพันธุ์, Ph.D. 327 หน้า

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการแบ่งเขตการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติเพื่อคนทั้งมวล โดยประยุกต์ใช้แนวคิดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum : ROS) ที่เน้นจำแนกพื้นที่ตามประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวควรได้รับจากการไปเยือนแหล่งนันทนาการ ผสานกับหลักคิดของการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design : UD) ซึ่งเน้นการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้เกิดการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ สำหรับคนทุกกลุ่ม โดยใช้กระบวนการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง ประยุกต์พัฒนาเกณฑ์สรุปตัวบ่งชี้ในการจำแนกเขตช่วงชั้นโอกาสทางนันทนาการ การใช้แบบสอบถามผู้สูงอายุ 341 คน และ คนพิการ 71 คน และการใช้แบบสำรวจทางกายภาพของ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ 22 แห่งทั่วประเทศ เพื่อสรุปสถานการณ์เบื้องต้นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทั้งมวลในอุทยานแห่งชาติสรุปแนวทาง การออกแบบและตรวจทานความถูกต้องโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน

ผลจากการวิจัยได้ข้อเสนอการจัดกลุ่มช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการที่มีลักษณะของประสบการณ์ที่ควรได้รับและระดับของการจัดการและการพัฒนาออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับการออกแบบสำหรับพื้นที่ธรรมชาติสันโดษ (Design for primitive areas) ที่มีแนวคิดใน การจำกัดการเข้าถึงและปริมาณผู้ใช้งานพื้นที่ ตลอดจนไม่ให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่
2. ระดับการออกแบบสำหรับพื้นที่ธรรมชาติกึ่งพัฒนา (Design for intermediate natural areas) สามารถพัฒนาได้ตามความจำเป็นโดยเน้นการคงไว้ซึ่งความเป็นธรรมชาติ สามารถสร้างสิ่งอำนวย ความสะดวกได้บ้าง
3. ระดับการออกแบบสำหรับพื้นที่ที่มีการพัฒนา (Design for development areas) สามารถพัฒนาได้โดยเน้นความเหมาะสมกลมกลืนกับธรรมชาติที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่คนทุกกลุ่ม เปิดโอกาสให้ใช้พื้นที่ได้อย่างสะดวกปลอดภัย และกำหนดตัวอย่างแนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นตามระดับการออกแบบดังกล่าวทั้งสิ้น 10 องค์ประกอบ ได้แก่

(1) ทางเดิน ทางเท้า

(2) บันได

(3) ทางลาด

(4) ราวจับ ราวกันตก และขอบกันตก

(5) ที่จอดรถ

(6) ป้าย สัญลักษณ์ และการสื่อความหมาย

(7) จุดบริการข้อมูล และจุดบริการนักท่องเที่ยว

(8) ห้องน้ำ

(9) ห้องพัก

(10)พื้นที่ปิกนิก

ชุมเขต แสวงเจริญ ภวินท์ สิริสาลี และชมภูนุท ควรเขียน (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการปรับปรุงพื้นที่สวนลุมพินีตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสถานการณ์ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุในสวนลุมพินีโดยเน้นภายนอกอาคารและจัดทำแนวทางทางปรับพื้นที่ตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ผ่านการสำรวจประเมินพื้นที่และการใช้งานของคนทุกกลุ่ม

ผลจากการประเมินพบว่ามีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์ห่วงโซ่การเดินทางและทำแผนที่ตำแหน่งกิจกรรมพบว่าพื้นที่คนพิการและผู้สูงอายุใช้งาน 10 ลำดับแรก คือ

1) ลานตะวันยิ้ม
2) ห้องน้ำ
3) ที่จอดรถ
4) ป้ายรถประจำทาง
5) จุดบริการข้อมูล
6) พื้นที่ชมรม
7) ศูนย์ผู้สูงอายุ
8) ศูนย์ฝึกอาชีพ
9) สถานีรถไฟฟ้าใต้ดิน
10) สถานีรถไฟฟ้า BTS และการออกแบบเน้นการสัญจรที่เชื่อมโยงการเข้าถึงโดยรอบ และ

ปรับระบบสัญจรภายในให้เชื่อมโยงกัน ปรับปรุงพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทางเข้า จุดบริการข้อมูล ที่จอดรถ ป้ายรถประจำทาง ทางลาด ตัดขอบถนนและทางสัญจร เพื่อให้เข้าถึงพื้นที่สวนลุมพินี ได้สะดวกปลอดภัย ด้วยหลัก 5 ประการ คือ

(1) เชื่อมต่อกับภายนอก

(2) ความต่อเนื่องเชื่อมโยงของกิจกรรม

(3) การเข้าถึงได้

(4) ใช้ระบบการสัญจรแบบวนกลับ

(5) การใช้งานพื้นที่ที่สะดวก

เจนณรงค์ สมพงษ์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทและการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสวนสาธารณะสวนลุมพินี วิเคราะห์การให้ บริการและการใช้พื้นที่ของประชาชนในสวนสาธารณะสวนลุมพินี และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินีโดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การจัดแบบสอบถามและการสำรวจภาคสนาม ผลการศึกษาพบว่า สวนลุมพินีครอบคลุมพื้นที่ 0.58 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 360 ไร่ มีเส้นทางการเข้าถึงสายหลัก ได้แก่ ถนนสารสิน ถนนราชดำริ ถนนพระรามสี่และถนนวิทยุประชาชนจึงสามารถเดินทางเข้าถึงสวนสาธารณะได้ทั้งด้วยการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล รถโดยสารประจำทาง รถไฟลอยฟ้า BTS รถไฟฟ้าใต้ดิน MRT รถจักรยานและการเดินเท้า สวนลุมพินีมีองค์ประกอบของสวนสาธารณะทั้งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการการออกกำลังกายฯลฯจึงส่งผลให้สามารถรองรับและให้บริการแก่ประชาชนได้ทุกเพศ ทุกวัย อีกทั้งมีศักยภาพในการให้บริการสูงกว่ามาตรฐานของสำนักงานสวนสาธารณะที่กำหนดให้สวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะระดับย่าน

เมื่อพิจารณาในส่วนของผลจากแบบสอบถามพบว่าประชาชนที่เข้ามาใช้บริกาสวนสาธารณะทั้งในวันทำงานและวันหยุด มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 2.5) ในเรื่องของความร่มรื่นของต้นไม้และสิ่งแวดล้อมภายในสวนสาธารณะ และมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 2.5) ในเรื่องการเพิ่มแสงสว่างในพื้นที่สวนสาธารณะการกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยและมาตรการในการตรวจสอบดูแล การติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในสวนสาธารณะ การเพิ่มจำนวนถังขยะภายในสวนสาธารณะการพัฒนาพื้นที่ที่รกร้างให้เป็นพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพการออกแบบการใช้ประโยชน์สวน สาธารณะสามารถรองรับการใช้งานได้ทุกกลุ่มคน ดังนั้น ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะ สวนลุมพินี จึงได้แก่ การพัฒนาทางด้านกายภาพเพื่อ

ก่อให้เกิดการความสะดวก ปลอดภัย ในการใช้บริการสวนสาธารณะ และมีศักยภาพในการรองรับปริมาณการใช้งานของประชาชนทุกกลุ่ม

พลพินิจ พินิจชอบ (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาการจัดการสวนสาธารณะในเมือง: กรณีศึกษาอุทยานเบญจสิริ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทั้งเชิงกายภาพ สังคม และแนวนโยบายการจัดการซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ถึงบทบาทที่แท้จริงในการให้บริการของอุทยานเบญจสิริ ว่าในปัจจุบันอุทยานฯ ให้บริการแก่ประชากรเมืองได้ในระดับใดและนำมาสู่แนวทางในการพัฒนาพื้นที่ให้สอดรับกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิสูจน์ในขั้นต้น

ผลจากการศึกษาพบว่าอุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะที่มีที่ตั้งอยู่ใจกลากรุงเทพมหานครบริเวณย่านธุรกิจที่สำคัญ มีประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบที่มีความหนาแน่น และหลากหลายโดยมีความครอบคลุมของโครงข่ายการคมนาคมทั้งรูปแบบโครงข่ายถนนและขนส่งสาธารณะสามารถเชื่อมโยงสู่ย่านอื่นๆ ของกรุงเทพมหานครได้โดยสะดวกมีพื้นที่ที่สามารถรองรับกิจกรรม ทั้งด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจได้อย่างเหมาะสมรวมถึงการบริการพื้นฐานทั้งพื้นที่สนามกีฬาลานอเนก ประสงค์ ห้องสุขา ฯลฯ ที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐาน มีกลุ่มผู้ใช้งานที่มีความหลากหลายทั้งช่วงวัย อาชีพ และเขตที่พักอาศัยซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานอยู่บริเวณใกล้เคียงมีนโยบายการบริหารจัด การพื้นที่ที่สามารถตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้บริการพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม เมื่อนำปัจจัยที่ได้ทำการศึกษาทั้งปัจจัยเชิงกายภาพ ปัจจัยเชิงสังคม และปัจจัยเชิงนโยบาย มาประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับเกณฑ์มาตรฐานของสวนสาธารณะสามารถระบุได้ว่าในปัจจุบันอุทยานเบญจสิริมีบทบาทการให้บริการที่มีความครอบคลุมในระดับต่างๆ ทั้งระดับชุมชนระดับย่านและระดับเมืองซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ทั้งจากเกณฑ์มาตรฐานที่พบว่าการให้บริการของอุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะที่ใหบริการในระดับชุมชน และการวิเคราะหจากการใหบริการพบวาอุทยานเบญจสิริสามารถใหบริการแกประชากรในระดับเมืองซึ่งหมายถึงการกำหนดประเภทของสวนสาธารณะไมเพียงแตจะใชเกณฑในดานขนาดพื้นที่เทานั้นแตควรมีการศึกษาถึงการใชงานจริงของผูใชบริการที่จะเปนตัวกำหนดประเภทของสวนนั้น ๆ ดวย หากแตในอนาคตอุทยานเบญจสิริอาจมีการเพิ่มขึ้นของผูใชบริการ โดยที่การบริการในปจจุบันที่ไดมีการวางแผนเพื่อรองรับการใชงานเพียงระดับชุมชน อาจไมเพียงพอที่จะรองรับความตองการในอนาคตที่จะเพิ่มขึ้นได จึงควรมีการวางแผนเชิงนโยบายเพื่อเปนแนวทางการจัดการพื้นที่ในอนาคต โดยการปรับปรุงในดานกายภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่ดานสังคมในการจัดกิจกรรมรองรับกลุมผูใชบริการกลุมตาง ๆ รวมถึงดานนโยบายการจัดการ เพื่อใหพื้นที่

อุทยานเบญจสิริสามารถรองรับการใชงานที่มีอยูในปจจุบันและพรอมรองรับตอความตองการที่อาจเพิ่มมากขึ้นในอนาคตอีกดวย

เพชรัตน์ สุดนิรันดร์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวความคิดในการปรับปรุงอาคาร และสถานที่สาธารณะ ในเขตจังหวัดนครนายก ด้านการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งเสนอรูปแบบการจัดสวนสาธารณะให้มีพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุจากข้อมูลการสำรวจอาคาร และสถานที่สาธารณะ ได้แก่ ศูนย์ราชการจังหวัด สถานีขนส่งผู้โดยสาร แหล่งท่องเที่ยว สวนสาธารณะ และทางเดินเท้า

ผลจากการศึกษาพบว่าอาคารและสถานที่สาธารณะหลายแห่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูง อายุพอสมควร แสดงถึงความตระหนักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะพัฒนาเมือง เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุแต่เพื่อให้อาคารและสถานที่สาธารณะมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมผู้สูงอายุมากขจึงควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสาหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ห้องส้วม ป้ายแสดง สิ่งอำนวยความสะดวก ทางลาด บันได ที่จอดรถ และทางเท้า ส่วนแนวคิดการออกแบบสวนสาธารณะให้เป็นสถานที่สาธารณะที่ดีสามารถทำกิจกรรมได้หลากหลายเหมาะสำหรับผู้สูงอายุและบุคคลทุกวัย จึงเสนอรูปแบบสวนสาธารณะที่มีทางวิ่งโดยรอบ และแบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วน คือ โซนพักผ่อน โซนกิจกรรมผู้สูงอายุ โซนลานกิจกรรมกลางแจ้งและโซนเครื่องออกกำลังกาย แนวคิดดังกล่าวยังสามารถช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่มีพื้นที่จำกัดเนื่องจากสามารถเลือกจัดสวนสาธารณะแบบแยกส่วน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละชุมชน

สถาพร เกิดสว่างเนตร (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของผู้พิการที่นั่งบนรถเข็น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบความต้องการ ในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของผู้พิการที่นั่งบนรถเข็น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้พิการที่นั่งรถเข็น ที่เป็นสมาชิกของกรมประชาสงเคราะห์ และที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนศรีสังวาลย์ จำนวน 168 คนโดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้ส่งไปให้ประชากรตอบแบบสอบถาม จำนวน 168 ชุด ซึ่งได้รับข้อมูลกับคืนมา 159 ชุด เป็นเพศชาย 98 คน เป็นเพศหญิง 61 คน คิดเป็นร้อยละ 94.64 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยทางสังคมศาสตร์ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่า“ที” วิเคราะห์ความ

แปรปรวนแบบทางเดียวและทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ผลการวิจัยพบว่า

1) ความต้องการในการออกกำลังกายและเล่นกีฬาของผู้พิการที่นั่งบนรถเข็น ที่อยู่ในระดับมากที่สุดด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ เช่น ทางลาด ราวจับ ห้องน้ำ ฯลฯ และด้านการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา ได้แก่ กิจกรรมที่ไม่ต้องใช้เวลามากแต่มีประโยชน์ทางด้านสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย และประเภทของกิจกรรมการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาที่ผู้พิการมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กายบริหาร
2) ความต้องการในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของผู้พิการที่นั่งบนรถเข็นระหว่างเพศชายกับเพศหญิงด้านสถานที่ และด้านอุปกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3) มีโปรแกรมนำเสนอการออกกำลังกายและเล่นกีฬาสำหรับผู้พิการที่นั่งบนรถเข็น

7.สรุปทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ ที่เหมาะสมสำหรับ ผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่านกรณีศึกษาสวนลุมพินี, กรุงเทพมหานคร มีผู้ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อและประเด็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของคนเมืองประเภทสวนสาธารณะ โดยจะเน้นไปที่สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ แต่เข้าถึงในพื้นที่สาธารณะได้ยากที่สุด เนื่องจากการใช้งานไม่เต็มประสิทธิภาพยังคงไม่ตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มอย่างแท้จริง จากทฤษฎี แนวคิดและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จะนำไปสู่กรอบแนวคิดการพัฒนาปรับปรุงสวนสาธารณะสวนลุมพินี ในการศึกษาและวิจัยในบทต่อไป

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง การประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี ในบทนี้เป็นการศึกษาเนื้อหาสาระสำคัญต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดกรอบแนว ความคิด ทฤษฎี และแนวทางของการดำเนินการวิจัยที่จะช่วยในการทำวิจัยไว้อย่างเหมาะสม และได้นำกรอบแนวความคิด ทฤษฎี มาทำการกำหนดสมมติฐานตัวแปร กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสามารถแจกแจงตามรายละเอียดได้ดังนี้

1. การกำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎี ในงานวิจัย
2. กระบวนการวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
8. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
9. สรุป

1. การกำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎี ในงานวิจัย

จากการทบทวนทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพและสภาพแวดล้อมในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี, กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับสถานที่พักผ่อนหย่อนใจจะทำให้ทราบถึงเกณฑมาตรฐานการจัดการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ประกอบด้วยมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก มาตรฐานรูปแบบ

การสรางสถานที่พักผอนหยอนใจ และการจัดสภาพแวดลอมทั่วไปของสถานที่พัก ผอนหยอนใจของชุมชนเมือง และสวนสาธารณะ คือ พื้นที่เปิดโล่งเพื่อประโยชน์ในการนำธรรมชาติเข้ามาในพื้นที่เมือง เพื่อสุขอนามัยและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมสร้างความรื่นรมย์ผ่อนคลายความเครียดเป็นการใช้ที่ดินประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับชีวิตความเป็นอยู่แบบเมือง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านการพักผ่อนหย่อนใจ

ซึ่งจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับสถานที่พักผอนหยอนใจ และสวนสาธารณะ พบว่า สวนลุมพินี สวนสาธารณะระดับย่าน เป็นสวนสาธารณะและสถานที่พักผอนหยอนใจ ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับต้น ๆ ของคนที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ที่ได้มาทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ รวมทั้งเป็นสถานที่สำคัญในการจัดกิจกรรมทางสังคมซึ่งมีประชาชนทุกกลุ่ม ทุกสภาพร่างกายเข้ามาใช้บริการรองรับกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย จากการตระหนักถึงความสำคัญกลุ่มคนที่มีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต คือ กลุ่มผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ และด้วยองค์ประกอบของสวนสาธารณะ รูปแบบการเข้าถึง การใช้งานพื้นที่ องค์ประกอบสำคัญของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะระดับย่าน ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ เป็นปัจจัยสนับสนุนทำให้เกิดการเข้าถึงและการเข้าใช้พื้นที่ นำไปสู่ความพึงพอใจต่อการใช้งานได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. กระบวนการวิจัย

ในกระบวนการวิจัย ครั้งนี้ สามารถแบ่งได้ดังนี้

1) การกำหนดหัวข้อเรื่องและชื่อเรื่อง จะศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากสถานที่จริงของผู้วิจัยและในการใช้สวนสาธารณะสวนลุมพินีและปัญหาของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี
2) การเก็บรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้น รวมทั้งศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและโครงการด้านขนส่งพื้นที่จริงของการศึกษาในการวิจัย นำไปสู่การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ การออกแบบการวิจัยเพื่อกำหนดกรอบการวิจัย มีดังนี้
    2.1.1 การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการจัดเตรียมข้อมูลจากแบบสอบถาม
    2.1.2 สำรวจพื้นที่และการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการวิจัย คือ กลุ่มผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี
3) การดำเนินการวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จริง คือ
    (1) การจัดเตรียมแบบสอบถาม เพื่อการลงพื้นที่จริง

(2) สำรวจพื้นที่จริงสิ่งอำนวยความสะดวกสังเกตของพฤติกรรมผู้ใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินีและทำการจดบันทึก

(3) แจกแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างให้กับประชากรทั่วไปในเขตพื้นที่ศึกษา

(4) การเก็บรวบรวมข้อมูลจัดระบบหมวดหมู่สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้พื้นที่จากวิจัยในการสอบถาม ผู้ที่ใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินีและเพื่อศึกษาปัญหาของกลุ่มผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ในการเข้าใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี

5) สรุปผลการวิเคราะห์ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ คือ

(1) สรุปผลการวิเคราะห์ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

(2) การเขียนรายงานของการวิจัย

(3) การเขียนข้อสรุปผลการวิจัยเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะหรือเสนอในที่ประชุม

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มประชาชนทั่วไป คนพิการทางการเคลื่อนไหว และผูสูงอายุที่ใช wheelchair ที่เข้ามาใช้สวนสาธารณะสวนลุมพินี

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ชนิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-Administrated Questionnaire) เพื่อสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 3 ชุด คือ

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชน เช่น เพศ อายุ สถานภาพ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

3. แบบสอบถามนี้เป็นแบบประเมินค่า (Summanted Rating Scale)

ค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวทางของ Likert จากมากที่สุด ถึง น้อยที่สุด และแบ่งเกณฑ์วัดค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ เป็น 5 ระดับเช่นกัน ดังนี้

ระดับคะแนน 5 พอใจมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 พอใจมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านมากกว่าระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 3 ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 2 พอใจน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านน้อยกว่าระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 1 ไม่พอใจ หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านเลย

วิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร ตำรา แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องตามวัตถุประ สงค์ของผู้วิจัยที่ได้ตั้งใจ
2. ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางกำหนดขอบเขต ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและตามโครงสร้าง (Construct Validity) ที่จะสอบถามที่จะสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการในการศึกษาครั้งนี้
3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและตามโครงสร้าง (Construct Validity) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามของเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
4. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งให้มีความสมบูรณ์มากที่สุดเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้

<u>แบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้</u>

ส่วนที่ 1 ลักษณะข้อมูลด้านข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่สวนลุมพินี และ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคำถามแบบปลายเปิด

<u>ตัวอย่างแบบสอบถาม</u>

<u>ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม</u>

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. **เพศ** ☐ ชาย ☐ หญิง
2. **อายุ**
   ☐ ต่ำกว่า 18 ปี ☐ 20 - 30 ปี ☐ 31 - 40 ปี
   ☐ 41-50 ปี ☐ 51-60 ปี ☐ 61 ปีขึ้นไป
3. **ระดับการศึกษา**
   ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา ☐ อนุปริญญา
   ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี ☐ อื่นๆ.....
4. **อาชีพ**
   ☐ นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา ☐ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
   ☐ พนักงานบริษัทเอกชน ☐ ธุรกิจส่วนตัว
   ☐ อาชีพอิสระ ☐ อื่นๆ .....
5. **ที่อยู่ปัจจุบัน**
   ☐ บ้าน/ทาวน์เฮาส์ ☐ คอนโด/อพาร์ทเม้นท์/แฟลต
   ☐ ชุมชนแออัด ☐ อื่นๆ .....
6. **ข้อจำกัดทางสุขภาพด้านร่างกาย**
   ☐ ไม่มี แข็งแรงตามวัย ☐ มี (โปรดระบุ .....)
7. **การใช้รถเข็นวีลแชร์**
   ☐ ใช้เป็นประจำ ☐ ใช้เป็นครั้งคราว

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

คำชี้แจง **กรุณาทำเครื่องหมาย √ ลงใน ☐ ที่ตรงกับท่านมากที่สุด**

1. ท่านใช้สวนลุมพินีเพื่อจุดประสงค์ใด

☐ นั่งเล่น / พักผ่อนหย่อนใจ ☐ วิ่ง / เดิน / ออกกำลังกาย

☐ ร่วมกิจกรรมทางสังคม ☐ อื่นๆ .....

2. ในปัจจุบัน ท่านมาใช้บริการสวนลุมพินีบ่อยเพียงใด

☐ ทุกวัน ☐ 1- 3 วัน/สัปดาห์ ☐ 1 – 2 วัน/เดือน

☐ 1 ครั้งต่อปี ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. ท่านเดินทางมาใช้บริการสวนลุมพินีด้วยวิธีใด

☐ รถยนต์ส่วนตัว ☐ รถประจำทาง ☐ รถแทกซี่

☐ รถไฟฟ้า BTS/รถไฟฟ้า MRT ☐ อื่นๆ (โปรดบุ).....

4. สวนลุมพินีขาดสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้างสำหรับท่าน (ตอบได้มากกว่า1ข้อ)

☐ การเข้าถึง

☐ ที่จอดรถ

☐ ห้องน้ำสาธารณะ

☐ ป้ายสัญลักษณ์และป้ายบอกทาง

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านคิดว่าสิ่งที่ควรปรับปรุงในสวนลุมพินีคืออะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ไฟส่องสว่างไม่เพียงพอ

☐ ทางลาด

☐ ทางเดินเท้าจากประตูทางเข้า

☐ ที่จอดรถเฉพาะผู้ที่ใช้วีลแชร์เท่านั้น

☐ ทางสัญจรเฉพาะผู้ที่ใช้วีลแชร์เท่านั้น

☐ ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ

☐ พื้นที่ลานกิจกรรม ☐ อาคารเสื่อมโทรม

☐ ราวจับราวกันตกและขอบกันตก ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่สวนลุมพินี

คำชี้แจงแบบสอบถามนี้เป็นแบบประเมินความคิดและความรู้สึกของท่านในปัจจุบันโปรดอ่านรายละเอียดก่อนตอบคำถามกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ลงใน ☐ ที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

5. พอใจมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านมากที่สุด
4. พอใจมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านมากกว่าระดับปานกลาง
3. ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านระดับปานกลาง
2. พอใจน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านน้อยกว่าระดับปานกลาง
1. ไม่พอใจเลย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านเลย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์		ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1) ด้านการเข้าถึง						
1.1	ระยะเวลาในการเดินทางไปยังสวนลุมพินี					
1.2	ที่จอดรถ					
1.3	จุดจอดรถโดยสารประจำทาง					
1.4	ทางเดินเท้าจากประตูทางเข้า					
1.5	การเชื่อมต่อ/การเข้าถึงจากระบบขนส่งสาธารณะ					
2) ด้านการสัญจรภายใน						
2.1	พื้นผิวและสภาพทางเดินเท้า					
2.2	ทางลาด					
2.3	ไฟส่องสว่างตามจุดสำคัญ					
2.4	ที่พักระหว่างทางภายในสวนลุมพินี					
3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม						
3.1	ลานกิจกรรม					
3.2	ห้องน้ำ / อุปกรณ์ในห้องน้ำคนพิการ					
3.3	ราวจับภายนอก					
3.4	ป้าย / แผนผัง					
3.5	จุดบริการข้อมูล / ประชาสัมพันธ์					
3.6	เก้าอี้ที่นั่งพักผ่อน					

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล มี 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ดังนี้
    - การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ในการแจกแบบสอบถามในพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี จำนวน **100** ชุด โดยมีผู้ช่วยแจกแบบสอบถามจำนวน **2** คน
    - การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่ในทำการศึกษา คือ ประชาชนที่ไปใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondahry Data) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย รวมทั้งค้นคว้าจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

6. **การวิเคราะห์ข้อมูล**

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วอภิปรายผล โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แบบสอบถามของประชากรที่มีต่อความต้องการในการใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ตามลำดับดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบดูแลความเรียบร้อยของแบบสอบถามแล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ ได้ 100 ฉบับ จากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความถี่ (Frequency) และนำผลที่ได้มานำเสนอในรูปแบบจำนวนร้อยละ (Percentage) นำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประเมินความพึงพอใจ โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบ 5 ระดับ กำหนดคะแนนเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ จากนั้นผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลลงในโปรแกรมประยุกต์ทางสถิติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์

และจากการสำรวจพื้นที่นำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุป ตามประเด็นที่ศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคำถามแบบปลายเปิดท้ายแบบสอบถาม อันนำไปสู่การนำเสนอผลการศึกษาข้อมูล เชิงพรรณนาตามประเด็นที่ได้ศึกษาไว้

7. **สถิติที่ใช้ในการวิจัย**

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐานเชิงพรรณนา (Descripitive Analysis) ดังนี้

1.1. ค่าสถิติร้อยละ (Percentage)

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ X 100}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}}$$

1.2 **หาค่าเฉลี่ย** $(\overline{X})$ (Arithmetic Mean) โดยใช้สูตร (อ้างถึง: บุญชม ศรีสะอาด, 2541:56)

$$(\overline{X}) \qquad \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $(\overline{X})$ = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

1.3 **ค่าเบี่ยงแบนมาตรฐาน** (S.D) (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (อ้างถึง: ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540:103)

$$\text{S.D} = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X^2)}{N\,(N-1)}}$$

เมื่อ S.D = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X^2$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X^2)$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดตัวยกกำลังสอง

N = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2. **สถิติเชิงอนุมาน (**Inferential Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) โดยใช้การวิเคราะห์สถิติแบบไคกำลังสอง (Chi-Square) หาค่าทดสอบเอฟ (F-Test) โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวใช้สถิติ ANOVA (One – Way Analysis of Varinace) และทำการทดสอบการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparisons)

<u>สัญลักษณ์ทางสถิติ</u>

การวิจัยนี้ใช้สัญลักษณ์แทนคำอธิบายความหมาย ดังนี้

N จำนวนกลุ่ม

$\overline{x}$ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

S.D ค่าเบี่ยงแบนมาตรฐาน

P – value ค่านัยสำคัญทางสถิติ

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

T ค่า T- Test

F ค่า F – Test

8. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

<u>ตัวแปรอิสระ</u> คือ

1) ตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึงสถานะทางสังคมของ ประชาชนทั่วไปและผู้ที่ใช้วีลแชร์ ที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี เช่น เพศ อายุ อาชีพและรายได้ต่อเดือน
2) ตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะในการเข้าถึงของ ประชาชนทั่วไปและผู้ที่ใช้วีลแชร์ ที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี เช่น วัตถุประสงค์ในการใช้บริการสวนลุมพินี

<u>ตัวแปรตาม</u> คือ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนลุมพินีที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้วีลแชร์ที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี

9. สรุป

ในการออกแบบวิจัยบทนี้เป็นการกำหนดกรอบแนวความคิด ทฤษฎีและแนวทางในการวิจัยที่จะช่วยให้ทำการวิจัยได้เหมาะสมเพื่อที่จะช่วยให้การวิจัยได้สำเร็จและจะแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนหรือกระบวนการต่างๆ ก่อนมาเป็นแบบสอบถามในการวิจัยรวมถึงวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ จะเป็นการนำเสนอรายละเอียดจากการสำรวจสภาพพื้นที่วิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ในบทต่อไป

แผนภาพ กรอบแนวคิดในการวิจัย

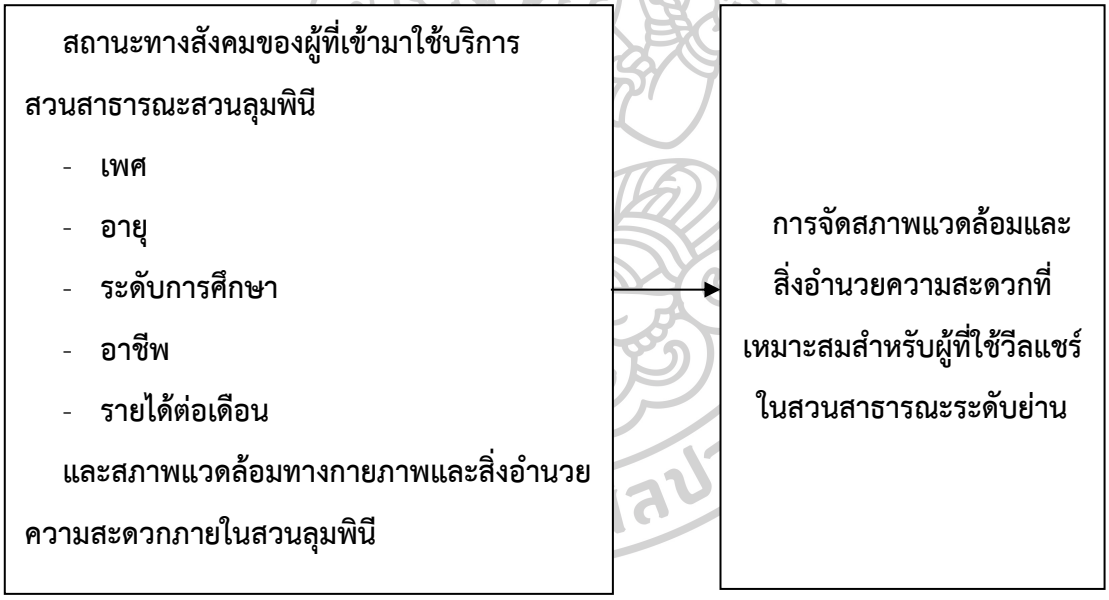

แผนภูมิที่ 2 การกำหนดตัวแปรต้นและตัวแปรตามของงานวิจัย

บทที่ 4
ขอบเขตและลักษณะพื้นที่ศึกษา

บทนี้จะเสนอถึงลักษณะทางกายภาพโดยรวมของพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินีเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันของพื้นที่การศึกษาและวิจัยประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. ความสำคัญของพื้นที่
2. ลักษณะทางกายภาพโดยรอบ
3. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม
4. ลักษณะทางกายภาพพื้นที่สวนลุมพินี
5. สรุป

1. ความสำคัญของพื้นที่

1.1 ประวัติความเป็นมาของพื้นที่

“สวนลุมพินี”เป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดพระราชทานที่ดินอันเป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์ ณ ตำบลศาลาแดง จำนวน 360 ไร่ มีพระราชประสงค์ให้จัดเป็นสวนพฤกษชาติสาธารณะมีเครื่องเล่นและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สนามฟุตบอล สนามเด็ก สระว่ายน้ำ เพื่อให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้มีโอกาสใช้สถานที่นี้สำหรับพักผ่อนและโปรดพระราชทานนามสวนสาธารณะแห่งนี้ว่า “สวนลุมพินี” อันเป็นนามที่ได้มาจากชื่อลุมพินีวัน ตำบลหนึ่งในประเทศเนปาล อันเป็นสถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้า ก่อนที่จะโปรดให้ทำเป็นสวนพฤกษชาติสาธารณะนั้นมีพระราชดำริให้ใช้สถานที่นี้เป็นที่จัดงานแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมของคนไทยทั่วทุกภาคโดยมีพระราชประสงค์ฟื้นฟูฐานะเศรษฐกิจไทยซึ่งอยู่ในภาวะตกต่ำหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 และโปรดพระราชทานนามงานนี้ไว้ว่า “งานสยามรัฐพิพิธภัณฑ์”แต่งานครั้งนั้นยังอยู่ในระยะเพียงเตรียมการก็เสด็จสวรรคตเสียก่อนโครงการต่างๆ จึงต้องยุติลงโดยปริยาย

ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย (2551) สวนลุมพินีได้รับการรื้อฟื้นอีกครั้ง เมื่อ พ.ศ. 2471 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้พระยาคทาธรธิบดีสีหราชบาลเมือง (เทียบ อัศวรักษ์) เช่าที่ด้านใต้ของสวนลุมพินีประมาณ 90 ไร่ จัดเป็นวนเริงรมย์ เปิด

การแสดงมหรสพ ออกร้านขายของขายอาหาร มีเครื่องเล่นสำหรับเด็ก เช่น กระเช้าสวรรค์ ม้าหมุน เป็นต้น และนำเงินที่ได้จากค่าเช่านี้มาปรับปรุงที่ดินส่วนที่เหลือเปิดเป็นสวนสาธารณะให้ประชาชนได้เข้าใช้พักผ่อนหย่อนใจตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระบรมเชษฐา ในการพระราชทานโฉนดที่ดินสวนลุมพินีนี้ทรงมีพระราชกระแสตอนหนึ่งว่า“ที่นี่ต้องให้เป็นวนะสาธารณะอย่างเดียวจะไปทำอื่นไม่ได้นอกจากจะได้รับอนุญาตจากฉันและกุลทายาทต่อๆ ไปเท่านั้น”

ปัจจุบันสวนลุมพินีนับเป็นสวนสาธารณะที่ใหญ่ที่สุดกลางกรุงเทพมหานคร และเพื่อรำลึกถึงพระกรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ใน พ.ศ. 2485 รัฐบาลจึงจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้พระราชทานกำเนิดสวนลุมพินี ประดิษฐาน ณ ด้านหน้าของสวนลุมพินี

ภาพที่ 32 สวนลุมพินีในอดีต เปรียบเทียบกับปัจจุบัน
(ที่มา : ย้อนอดีตวันวาน...เมืองบางกอก https://picpost.mthai.com/view/94820)

1.2 วิวัฒนาการภายในพื้นที่ศึกษา

พงศธร เนตรวิเชียร (2552) เดิมในอดีตสวนลุมพินีตั้งอยู่ในเขตชั้นนอกของกรุงรัตนโกสินทร์ มีสภาพเป็นชนบท บริเวณโดยรอบเป็นทุ่งโล่งกว้างยังไม่มีสิ่งปลูกสร้างใดๆ เรียกว่า “ทุ่งศาลาแดง” และเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานไว้ให้แก่ชาวพระนครเมื่อ พ.ศ.2468 เป็นต้นมา ตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โดยรอบของสวนลุมพินีโดยมีการเจริญเติบโตและการขยายตัวของเมือง ประกอบด้วยปัจจัยหลายๆ ด้าน ประกอบด้วยอัตราการเจริญเติบโตของประชากร อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และได้มีการเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินทำให้ได้มีการขยายตัวพื้นที่เมืองออกมาจากเขตชั้นในเดิม จนขยายมาครอบคลุมบริเวณสวนลุมพินีทำให้ถูกกลืนเป็นเนื้อเมืองในเขตชั้นในเป็นย่านใจกลางเมืองในปัจจุบัน

พงศธร เนตรวิเชียร (2552) วัฒนาการภายในพื้นที่สวนลุมพินีนั้นได้มีการดำเนินการออกแบบและก่อสร้างภายในพื้นที่ตั้งแต่เริ่มต้นจนมาถึงในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นลักษณะการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กิจกรรมที่เกิดขึ้นและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อาคาร สิ่งก่อสร้าง ทางสัญจรทางเดินภายในพื้นที่เพื่อบริการแก่ประชาชนซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นช่วงตามยุคสมัยต่างๆ ได้ดังนี้

1) พงศธร เนตรวิเชียร (2552) ช่วง พ.ศ.2468 – พ.ศ.2488 เป็นการเริ่มต้นในการดำเนินการก่อสร้างภายในพื้นที่สวนลุมพินี โดยส่วนมากเป็นการสร้างถนนและทางเดินเท้าสัญจรภายในพื้นที่และยังเป็นพื้นที่โล่งว่าง และขุดสระน้ำเข้ามาในพื้นที่โดยเชื่อมโยงกับระบบคลองไผ่สิงโต ด้านนอกซึ่งในสมัยก่อนยังใช้ระบบคลองในการขนส่งอยู่และมีการสร้างอาคารบริการ ส่วนมากเป็นอาคารชั่วคราว และนอกจากยังใช้เป็นที่ตั้งของสถานีตำรวจนครบาลศาลาแดง

2) พงศธร เนตรวิเชียร (2552) ช่วง พ.ศ.2489 – พ.ศ.2509 เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ในการออกแบบทางเข้าหลัก ตัดทางเดินสัญจรมากขึ้นให้ครอบคลุมภายในพื้นที่มากขึ้นและเริ่มการปลูกต้นไม้ในพื้นที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการสร้างอาคารลุมพินีสถาน

3) พงศธร เนตรวิเชียร (2552) ช่วง พ.ศ.2510 – พ.ศ.2530 มีการก่อสร้างอาคารบริการต่างๆ มากขึ้นในพื้นที่ เช่น อาคารศูนย์เยาวชนลุมพินี ห้องสมุดประชาชน อาคารบันเทิง ศูนย์ผู้สูงอายุ อาคารเรือนกระจก ศาลาการไฟฟ้าสามเสน ศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร เป็นต้น และมีการสร้างลานจอดรถในพื้นที่บริเวณด้านหลังของพื้นที่ พร้อมกับต้นไม้ที่ปลูกไว้ ในพื้นที่เริ่มโตสูงและให้ร่มเงามากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการใช้พื้นที่สวนลุมพินีที่เป็นสถานที่ขององค์กรอื่นๆ เช่น โรงเรียนสวนลุมพินีสมาคแบดมินตัน โรงไฟฟ้าย่อย สถานีวิทยุกระจายเสียงกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

4) พงศธร เนตรวิเชียร (2552) ช่วง พ.ศ.2531 – ปัจจุบัน มีการก่อสร้างอาคารบริการต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่นศูนย์กีฬาในร่ม ศาลาไทยล้านนา ศาลาเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนพรรษา จุดออกกำลังกาย สนามเด็กเล่น เป็นต้น และเริ่มการให้บริการเช่าเรือจักรยานน้ำเพื่อบริการประชาชนที่เข้ามาใช้พื้นที่ และได้รับมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในพื้นที่ให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้นด้วยแปลงสวนดอกไม้ และการสร้างจัดนั่งพักผ่อน ม้านั่ง พร้อมได้ปรับปรุงสภาพอาคารก่อนที่ทรุดโทรมให้มีการสมบูรณ์ดังเดิม กับป้ายลักษณ์สื่อความหมายต่างๆ เช่น แผนที่ในพื้นที่ ป้ายบอกทางและในปัจจุบันได้มีการรื้อถอนศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครออกจากพื้นที่

2. ลักษณะทางกายภาพโดยรอบพื้นที่

2.1 ข้อมูลเบื้องต้นของสวนลุมพินี

- ที่ตั้ง : แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
- ขนาดพื้นที่ : ไร่ : **360** งาน : **0** วา : **0.00**

- เวลาทำการ : **04.30** น. – **21.00** น. ทุกวัน
- ประเภทของสวน : สวนสาธารณะประจำเขตหรือย่าน
- หน่วยงานรับผิดชอบ : สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม

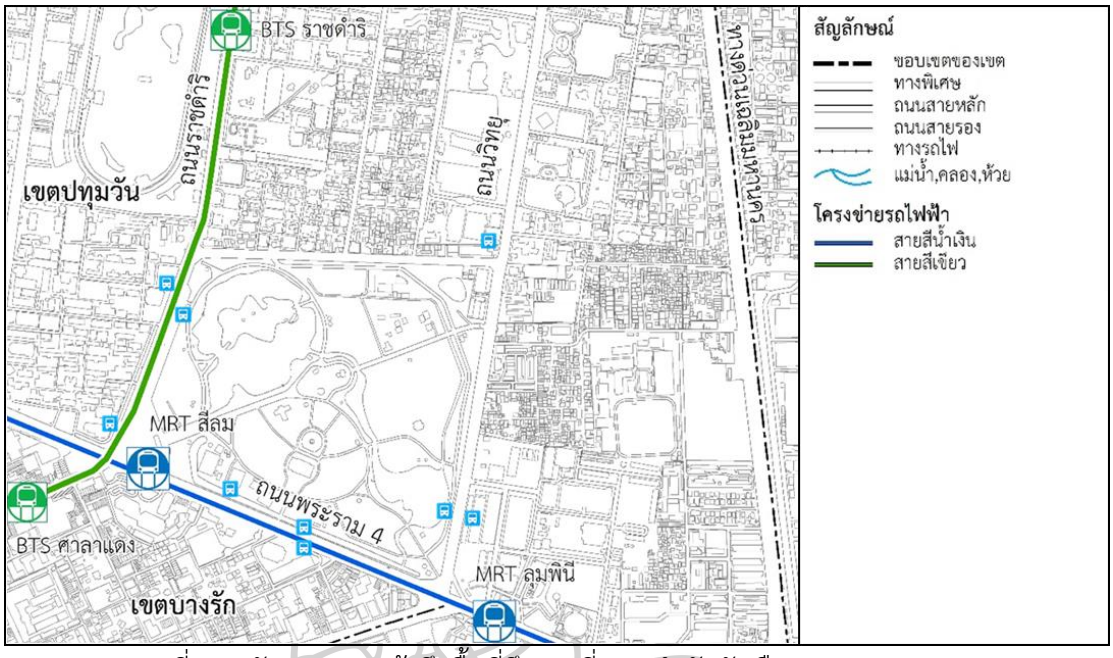

ภาพที่ 33 ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ศึกษา ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

2.2 ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่

1) การเดินทางด้วยเท้าสามารถเดินทางมายังสวนลุมพินีได้อย่างสะดวก โดยใช้ทางม้าลายและสะพานลอยข้ามถนนซึ่งอยู่โดยรอบพื้นที่ทั้ง 4 ด้าน และมีประตูทางเข้าอยู่โดยรอบพื้นที่ประกอบด้วยจำนวน 8 ประตู

ภาพที่ 34 ประตูทางเข้าหลัก บริเวณพระบรมรูปรัชกาลที่ 6

2) รถโดยสารประจำทาง รถโดยสารประจำทางที่ผ่านสวนลุมพินี โดยมีป้ายจอดรถโดยสารประจำทางอยู่โดยรอบพื้นทีทั้ง 4 ด้านของสวนลุมพินี ดังนี้

รถเมล์สาย **4 :** ท่าเรือคลองเตย-ท่าน้ำภาษีเจริญ

รถเมล์สาย **13 :** คลองเตย-ห้วยขวาง

รถเมล์สาย **22 :** สวนสยาม-สาธุประดิษฐ์

รถเมล์สาย **46 :** วิทยาเขตรามคำแหง-หัวลำโพง

รถเมล์สาย **47 :** ท่าเรือคลองเตย-กรมที่ดิน

รถเมล์สาย **74 :** ห้วยขวาง-คลองเตย

รถเมล์สาย **109 :** คลองกุ่ม-หัวลำโพง

รถเมล์สาย **141 :** แสมดำ-จุฬาฯ

ภาพที่ 35 ป้ายจอดรถ โดยสารประจำทางอยู่โดยรอบพื้นที่ศึกษา

3) รถส่วนตัว ประกอบด้วยรถยนต์รถส่วนตัว, รถจักรยานยนต์

(3.1) รถยนต์ส่วนตัว สวนลุมพินีมีพื้นที่บริการสำหรับรถยนต์ส่วนตัว โดยให้อนุญาตเข้ามาจอดได้ในพื้นที่จอดรถโดยใช้ทางเข้าประตูที่ 1 วิทยุ (ทางเข้าโรงเรียนสวนลุมพินี) ซึ่งเปิดให้เข้ามาในช่วงเวลา 4.30 – 10.00 กับ 15.00 – 21.00 น. สำหรับผู้ใช้ทางด่วนสามารถใช้ทางด่วนชั้นที่ 1 ลงที่ถนนพระราม 4 ทั้งผู้ที่เดินทางจากถนนพระราม 2 ถนนบางนา-ตราด และผู้ที่เดินทางจากถนนพระราม 9 จอดรถบริเวณด้านหน้าสวนลุมพินีรอบพระบรมรูปรัชกาลที่ 6

ภาพที่ 36 พื้นที่จอดรถยนต์ส่วนตัว โดยรอบพื้นที่ศึกษา

(3.2) รถจักรยานยนต์ สวนลุมพินีไม่มีพื้นที่บริการสำหรับการจอดรถจักรยานยนต์แต่โดยส่วนใหญ่สามารถจอดรถบริเวณด้านหน้าประตู 4 พระรูป และบริเวณประตู 1 วิทยุ

ภาพที่ 37 พื้นที่จอดรถจักรยานยนต์ และที่จอดจักรยานพื้นที่ศึกษา

4) รถไฟลอยฟ้า (BTS) โดยสามารถใช้สถานีศาลาแดง กับสถานีราชดำริ ในการเดินทาง และใช้วิธีการเดินเท้าเข้ามายังในพื้นที่สวนลุมพินี

ภาพที่ 38 สถานีรถไฟลอยฟ้า (*BTS)* โดยรอบพื้นที่ศึกษา

5) ส่วนรถไฟใต้ดิน (MRT) โดยสามารถใช้สถานีสีลม กับ สถานีลุมพินี

ภาพที่ 39 สถานีรถไฟใต้ดิน (*MRT)* โดยรอบพื้นที่ศึกษา

6) ทางพิเศษ : ทางพิเศษที่อยู่ใกล้ที่สุดคือ ทางพิเศษเฉลิมมหานคร ตัดผ่านมาตั้งแต่ย่านเพลินจิตและวิ่งผ่านไปทางเขตคลองเตย ให้วิ่งไปตามถนนเส้นพระราม 4 มุ่งหน้าไปทางเขตคลองเตย เลี้ยวซ้ายเมื่อถึงแยกใต้ทางด่วนพระราม 4 ก็จะเจอจุดขึ้น-ลงทางพิเศษเฉลิมมหานคร

2.3 ลักษณะโดยรอบของพื้นที่

ลักษณะโดยรอบของสวนลุมพินี ประกอบด้วยพื้นที่ในลักษณะเป็นย่านต่างๆ แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นปัจจัยทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อการเข้ามาใช้พื้นที่ภายในสวนลุมพินี ซึ่งสามารถแบ่งย่านต่างๆ ตามทิศของพื้นที่สวนลุมพินีดังนี้

1) ทิศเหนือ ย่านหลังสวน มีรูปแบบการใช้อาคารเป็นที่พักอาศัย และอาคารพาณิชย์สลับกันอยู่ภายในพื้นที่ ซึ่งที่พักอาศัยส่วนมากจะอยู่ระหว่างซอยหลังสวน และซอยต้นสน และอาคารพาณิชย์ส่วนมากจะติดกับถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนราชดำริ ถนนสารสิน ถนนวิทยุ

2) ทิศใต้ ย่านสีลมและย่านสาทร มีรูปแบบการใช้อาคารเป็นอาคารพาณิชย์สูงเป็นส่วนใหญ่ และมีอาคารที่พักอาคารแทรกอยู่ในพื้นที่ซึ่งอาคารพาณิชย์ส่วนมากจะติดกับถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนพระรามที่ 4 ถนนสีลม ถนนสาทรเหนือ ถนนสาทรใต้ โดยบริเวณหัวมุม ถนนพระราม 4 ตัดถนนสีลม (แยกศาลาแดง) ตรงข้ามกับสวนลุมพินีเป็นโครงการดุสิต เซ็นทรัล พาร์ค หรือ โรงแรมดุสิตธานี เดิมโครงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์แบบประสมขนาดใหญ่กำหนดเปิดบางส่วนประมาณปี พ.ศ. 2565

3) ทิศตะวันออก ย่านซอยสนามคลีโปโล และวัน แบงค็อก โดยที่ย่านซอยสนามคลีโปโลมีรูปแบบการใช้อาคารเป็นที่พักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ ส่วนวัน แบงค็อก เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงพาณิชยกรรมแบบผสมบนพื้นที่ 104 ไร่บริเวณหัวมุมถนนพระรามที่ 4 และถนนวิทยุ ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งของโรงเรียนเตรียมทหารและสวนลุมไนท์บาซาร์ มีกำหนดเปิดให้บริการระยะแรกภายในปี พ.ศ. 2566 และนอกจากยังที่เป็นตั้งของสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี

4) ทิศตะวันตก ย่านโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นสาธารณูปการให้บริการทางการแพทย์พยาบาลแก่ประชาชนเป็นหลัก

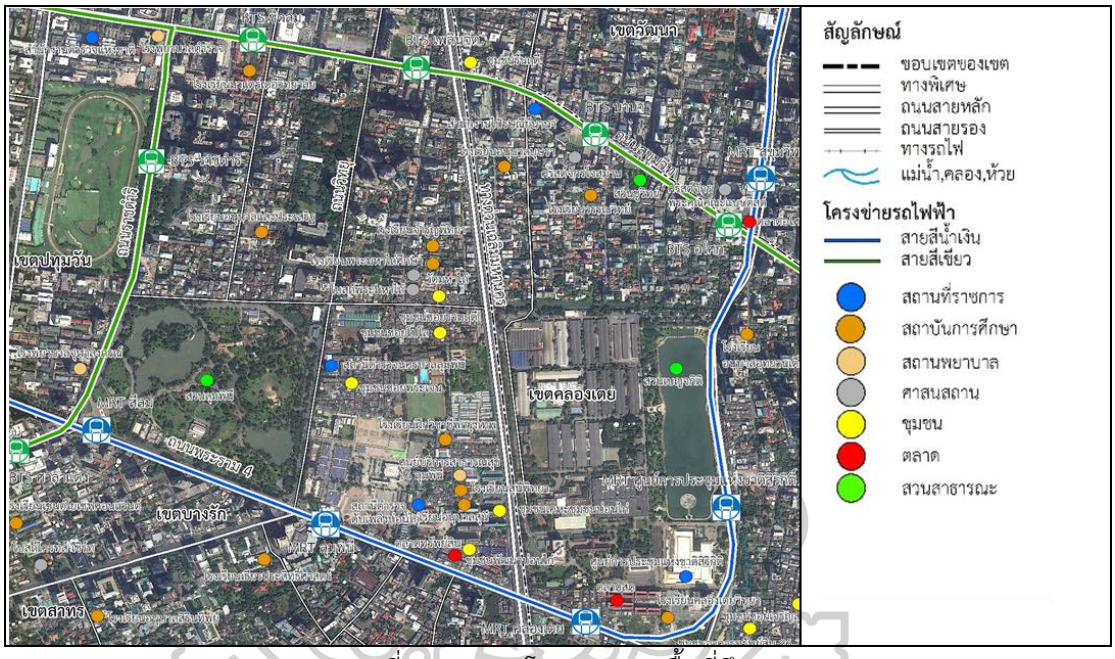

ภาพที่ 40 สภาพโดยรอบของพื้นที่ศึกษา

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

สวนลุมพินีพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ตั้งอยู่ใจกลางยานธุรกิจของกรุงเทพมหานครรายลอมไปด้วยอาคารสูงเปนพื้นที่ที่มีการใชงานความหนาแนนประชากรสูง ถนนสีลม และถนนสาทรกลายเปนศูนยกลางยานธุรกิจของประเทศ (CBD – Central Business District) อีกทั้งสวนลุมพินียังใกล้สถานที่สำคัญจำนวนมาก เช่น สถานทูตญี่ปุ่น, โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย, คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,โครงการดุสิต เซ็นทรัล ปาร์ค, โครงการวัน แบงค็อก เป็นต้น และยังใกล้ BTS สถานีราชดำริ BTS สถานีศาลาแดง MRT สถานีสีลม และ MRT สถานีลุมพินี ส่งผลต่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์พื้นที่สวนลุมพินีได้สะดวกยิ่งขึ้น

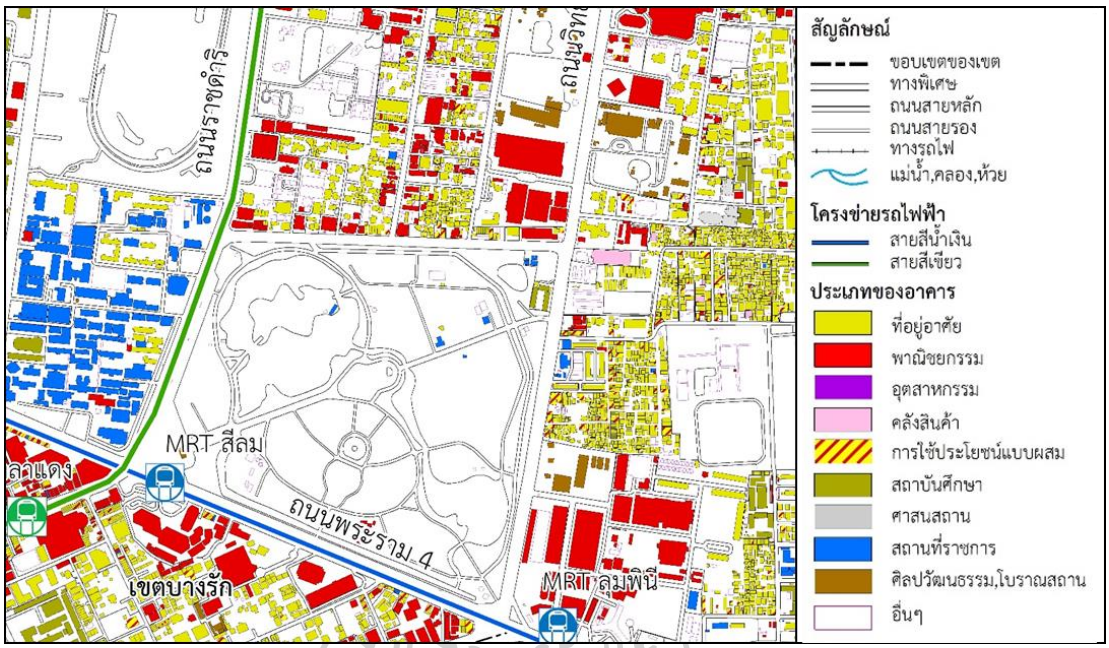

ภาพที่ *41* ประเภทอาคารโดยรอบของพื้นที่ศึกษา

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

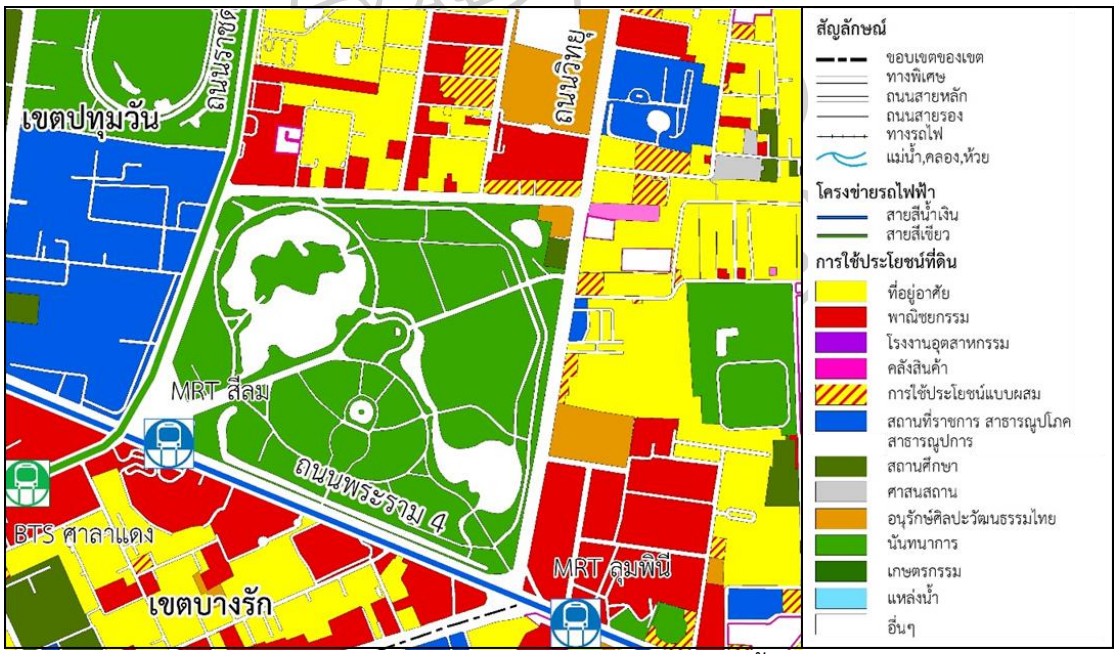

ภาพที่ *42* การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบของพื้นที่ศึกษา

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

3. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

3.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

พงศธร เนตรวิเชียร (2552) ลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาจะเป็นการค้าขายซึ่งประกอบด้วยการจับจ่ายภายในบริเวณศูนย์อาหารลุมพินีกับซุ้มขายอาหาร และเครื่องดื่มเป็นในรูปแบบการบริการแก่ประชาชนที่เข้ามาพื้นที่เพื่อซื้อสินค้ามาบริโภคภายในพื้นที่ กับการบริการซึ่งเป็นการบริการในการให้เช่าเรือจักรยานน้ำ และเรือพายเพื่อทำกิจกรรมปั่นเรือจักรยานและพายเรือในสระน้ำทำให้เกิดการจ้างงานเพื่อมารองรับการบริการในบริการต่างๆ ในพื้นที่ และลักษณะเศรษฐกิจการบริการให้เช่าพื้นที่ในการทำกิจกรรมพิเศษในโอกาส เช่น การจัดงานแสดงของภาคเอกชน การถ่ายภาพยนตร์โฆษณา เป็นต้น

ภาพที่ 43 ลักษณะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา

3.2 ลักษณะทางสังคม

พงศธร เนตรวิเชียร (2552) ลักษณะทางสังคมภายในพื้นที่ศึกษา นอกจากสวนลุมพินีจะเป็นสวนสาธารณะที่ความร่มรื่นเป็นสถานที่ออกกำลังกายแล้ว สวนลุมพินียังเป็นสถานที่จัดกิจกรรมจัดงานฉลอง เป็นสถานจัดงานลีลาศ งานบอล และงานอื่น ๆ อีกมากมาย ปัจจุบันสวนลุมพินียังคงเป็นสวนสาธารณะยอดนิยมที่มีผู้คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกายไปพักผ่อนหย่อนใจ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะออกกำลังกาย รำมวยจีน เล่นเกม ฟังดนตรี เรียนลีลาศ อ่านหนังสือที่ห้องสมุด และบางครั้งก็มีการจัดงานจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ธรรมะในสวนกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยมีการทำบุญตักบาตร และแสดงธรรมะโดยพระสงฆ์ ทุกวันอาทิตย์สุดท้ายของเดือน ดนตรีในสวน กิจกรรมแห่งความเพลิดเพลินที่พบได้ในสวนสาธารณะ มีการจัดแสดงดนตรีไทยและสากล และยังถูกใช้ในเชิงการเมือง และงานสำคัญระดับประเทศอีกหลายงาน

ภาพที่ 44 ลักษณะทางสังคมภายในพื้นที่ศึกษา

4. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในการดูแลสวนสาธารณะทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัดมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสวนสาธารณะ ได้แก่พระราชบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครในส่วนที่เป็นกฎหมายบังคับโดยตรง หรือเกี่ยวข้องกับการดูแลสวนสาธารณะบางส่วน ดังนี้

มาตรา 89 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอื่นให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานครในเรื่องต่อไปนี้

(1) การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้ตามข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานคร และตามที่กฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

(2) การทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด

(3) การป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัย

(4) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

(5) การผังเมือง

(6) การจัดให้มีการบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ ทางระบายน้ำ

(7) การวิศวกรรมจราจร

(8) การขนส่ง

(9) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ

(10) การดูแลรักษาที่สาธารณะ

(11) การควบคุมอาคาร

(12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

(13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(14) การพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(15) การสาธารณูปโภค

(16) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล

(17) การจัดให้มีการควบคุมสุสานและฌาปนสถาน

(18) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์

(19) การจัดให้มีการควบคุมและการฆ่าสัตว์

(20) การควบคุมความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและ

(21) การอนามัยในโรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ

(22) การจัดการศึกษา

(23) การสาธารณูปการ

(24) การสังคมสงเคราะห์

(25) การส่งเสริมการกีฬา

(26) การส่งเสริมการประกอบอาชีพ

(27) การพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร

5. นโยบาย/แผนงาน/โครงการ

แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 2 (2561-2565) พื้นที่สวนสาธารณะพื้นที่สีเขียวกระจายทั่วทุกพื้นที่

แผนในระยะ20ปีข้างหน้า คือ การผลักดันให้กรุงเทพมหานครเป็นเมือง 1 ใน 5 ของเอเชียที่มีความปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และเป็นเมืองแห่งโอกาสของทุกๆคน แห่งการพัฒนาเมือง กทม.ต้องใช้ความพยายามอย่างสูง เนื่องจากการพัฒนาเป็นเมืองที่สมบูรณ์แบบนั้นจะต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน อีกทั้งควรมีการขยายขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของกทม.ซึ่งเป็นเมืองสำคัญของประเทศ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสะดวกและคลอบคลุมมากขึ้น อย่างไรก็ตามแผนในการพัฒนาเมืองในระยะ20ปีข้างหน้านั้น ได้มีการกำหนดแผนผ่านยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ดังนี้

1) มหานครปลอดภัย จะเป็นเมืองที่ปลอดมลพิษ ยาเสพติด อาชญากรรม และภัยพิบัติต่างๆ
2) มหานครสีเขียว สะดวกสบาย เป็นเมืองที่มีภูมิทัศน์สวยงาม เต็มไปด้วยพื้นที่สีเขียว
3) มหานครสำหรับทุกคน จะเป็นเมืองที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจ และมีอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส
4) มหานครกะทัดรัด เป็นเมืองที่มีเครือข่ายเชื่อมโยงกัน โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม
5) มหานครแห่งประชาธิปไตย เป็นเมืองที่มีการกระจายอำนาจสู่ประชาชนอย่างเต็มที่
6) มหานครแห่งเศรษฐกิจและการเรียนรู้ เป็นเมืองศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว

มหานครสีเขียว สะดวกสบาย เป็นเมืองที่มีภูมิทัศน์สวยงาม เต็มไปด้วยพื้นที่สีเขียว

เมืองกรุงเทพมหานครมีพื้นที่สีเขียวกระจายครอบคลุมไปทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีจำนวนพื้นที่สีเขียวและแหล่งดูดซับมลพิษทางอากาศไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตรต่อประชากร 1 คน และปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณท้องถนนเพื่อความสวยงาม มีต้นไม้ใหญ่ ๆ เป็นหลัก เพื่อให้เป็นแหล่งดูดซับมลพิษเพิ่มมากขึ้น

(1) กรุงเทพมหานครมีพื้นที่สีเขียวกระจายครอบคลุมทุกเขตพื้นที่ในรูปแบบและการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันเพื่อให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองสีเขียวที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนซึ่งจะส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

(2) กรุงเทพมหานครมีพื้นที่สีเขียวในรูปแบบสวนสาธารณะ /สวนหย่อมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย และกิจกรรมนันทนาการ ที่กระจัดกระจายครอบคลุม ทั่วพื้นที่กรุงเทพฯ

6. ลักษณะทางกายภาพ

6.1 สภาพแวดล้อมภายในสวนลุมพินี

ในปัจจุบันสวนลุมพินีมีลักษณะเป็น "สวนอเนกประสงค์" โดยสภาพแวดล้อมเป็นสวนสาธารณะที่รวมไว้ด้วยประโยชน์ใช้สอย เพื่อกิจกรรมนันทนาการหลากหลายที่จัดเตรียมไว้บริการประชาชน เป็นที่ตั้งของศูนย์นันทนาการ สมาคมชมรมต่าง ๆ สวนลุมพินี ถือได้ว่าเป็นปอดของคนกรุงอีกแห่งหนึ่ง ภายใต้ภาพรวมในการเป็นพื้นที่สีเขียว ซึ่งมีเอกลักษณ์ที่ความร่มรื่นด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่อายุเก่าแก่รายล้อมอยู่มากและกระจายอยู่ ท่ามกลางธรรมชาติที่จัดแต่งด้วยสระน้ำกว้างใหญ่ กลุ่มพรรณไม้ดอก ไม้ใบต่างสีสัน ไม่ว่าจะเป็นสวนป่าเขียวชอุ่ม สวนปาล์มที่สง่างามหรือสวนไผ่ที่ให้ความรู้สึกนุ่มนวล พลิ้วไหว และด้วยเป็นพื้นที่สีเขียวกว้างใหญ่ท่ามกลางตึกอาคาร จึงมีหน้าที่ต่อระบบนิเวศน์ในการเป็นที่พักพิง และแหล่งอาหารของสรรพชีวิต สวนแห่งนี้จึงกลายเป็นบ้านของนกหลากหลายที่พากันมาพึ่งพิงมากกว่า 30 ชนิด เป็นที่มาของการจัดการอบรมหลักสูตรดูนกในเมือง ณ สวนลุมฯ ทุกปี (สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม – กรุงเทพมหานคร)

ภาพที่ 45 ลักษณะสภาพแวดล้อมภายในสวนลุมพินี

ที่มา : ภาพถ่าย drone technology จาก https://viewer.hangar.com

ภาพที่ *46* ลักษณะสภาพแวดล้อมภายในสวนลุมพินี

ที่มา : *https://www.iamwannee.com/lumpini-park-a-park-in-silom-business-district/*

จัดทำโดยผู้วิจัย

6.2 สภาพพื้นที่โดยทั่วไปและกิจกรรมที่สำคัญของสวนลุมพินี

อาชัญญา รัตนอุบล และคนอื่นๆ (2548) ด้านหน้าสวน มีป้ายบอกชื่อสวนลุมพินี บริเวณประตูทางเข้า มีถนนเพื่อให้ประชาชนออกกำลังกายตอนเช้าและเย็น ลานตะวันยิ้ม เป็นลาน

กิจกรรมนันทนาการที่ออกแบบเพื่อคนพิการ มีสำนักงาน สวนอยู่ด้านหน้า สนามเด็กเล่น สนามหญ้า ต้นไม้ยืนต้นให้ร่มเงา และความร่มรื่นหลายชนิด นอกจากนั้น มีไม้สกุลปาล์มอีกหลายชนิด สวนไผ่ และสวนไม้ไทยโบราณ บรรยากาศร่มรื่น ไม้ดอกไม้ประดับ ในสระน้ำ ปลาหลากหลายชนิด อากาศบริสุทธิ์ ตามทางเดินมีไฟถนน เป็นระยะ มีถังขยะ สุขา ให้บริการ มีรั้วกั้นรอบบริเวณสวน มีที่ จอดรถจำนวนมาก มีการรวมกลุ่มของประชาชนในรูปของชมรมต่างๆ เช่น ชมรมนักวิ่ง และสถานที่ที่กรุงเทพมหานครมาจัดกิจกรรม เช่น ศูนย์ผู้สูงอายุ ศูนย์สร้างโอกาสเด็ก ศูนย์ฝึกอาชีพ ห้องสมุดประชาชน ศูนย์เยาวชน เป็นต้น

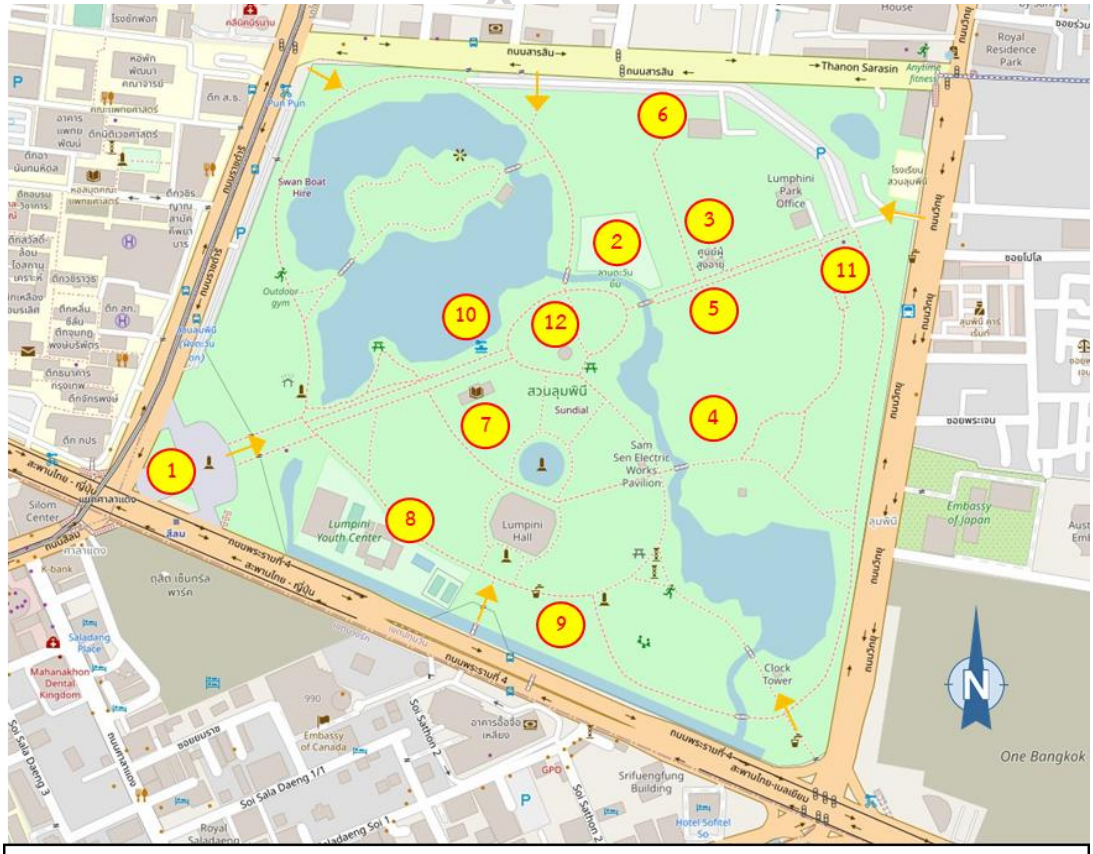

1. พระบรมรูปรัชกาลที่ 6
2. ลานตะวันยิ้ม
3. สโมสรพลเมืองอาวุโสแห่งเมืองกรุงเทพฯ
4. กิจกรรมดูนกในเมือง
5. ศูนย์สร้างโอกาสเด็กสวนลุมพินี
6. ศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร
7. ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี
8. ศูนย์เยาวชนลุมพินี
9. ศูนย์อาหารศรีไทยเดิม
10. จักรยานน้ำและเรือพาย
11. ธรรมะในสวน
12. ดนตรีในสวน

ภาพที่ 47 สภาพพื้นที่โดยทั่วไปและกิจกรรมที่สำคัญของสวนลุมพินี

ที่มา : *https://www.openstreetmap.org* ดัดแปลง โดยผู้วิจัย

1. **พระบรมรูปรัชกาลที่ 6** สร้างในปี พ.ศ.2485 เพื่อระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณขององค์ผู้ให้กำเนิดสวนลุมพินี
2. **ลานตะวันยิ้ม** เป็นลานเพื่อกิจกรรรมนันทนาการที่ออกแบบเพื่อคนพิการโดยเฉพาะ มีทางลาดแทนขั้นบันได สนามเด็กเล่นชนิดพิเศษ ที่จอดรถคนพิการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนด้อยโอกาส ครบครัน
3. **สโมสรพลเมืองอาวุโสแห่งเมืองกรุงเทพฯ** ตั้งอยู่อาคารลุมพินีสถาน เป็นที่พบปะสังสรรค์ พักผ่อน ออกกำลังกาย ฝึกอาชีพ ของผู้สูงอายุ เปิดบริการเวลา 08.00 -18.00 น. ทุกวัน และภายในอาคารยังมีเวทีลีลาศหมุนได้ใช้เป็นที่จัดกิจกรรมลีลาศ และฝึกสอนในวันเสาร์–อาทิตย์
4. **กิจกรรมดูนกในเมือง** เพราะเป็นแหล่งอาหารในธรรมชาติ และอุดมไปด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ สวนแห่งนี้จึงกลายเป็นบ้านของนกหลากหลาย ที่พากันมาพึ่งพิงมากกว่า 30 ชนิด เป็นที่มาของการจัดการอบรม หลักสูตรดูนกในเมือง ณ สวนลุมพินี ทุกปี
5. **ศูนย์สร้างโอกาสเด็กสวนลุมพินี** (Home of hope) ให้บริการแนะนำ ปรึกษา ช่วยเหลือ สอนหนังสือแก่เด็กเร่ร่อน (Homeless children) เปิดบริการ 10.00 - 19.00 น. ทุกวัน
6. **ศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร** (BMA Apprentice School) ให้บริการฝึกอาชีพสาขาต่าง ๆ แก่ประชาชนทั่วไป เช่น คอมพิวเตอร์ ตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย ทำอาหาร
7. **ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี** เสนอบริการแหล่งค้นคว้าความรู้หนังสือและวีดีทัศน์ เปิดบริการเวลา 08.00 - 20.00 น. วันอังคาร–อาทิตย์
8. **ศูนย์เยาวชนลุมพินี** นำเสนอกิจกรรมกีฬา และฝึกสอนแก่เด็กและเยาวชน จัดสถานที่และอุปกรณ์กีฬาไว้ให้บริการสมาชิก เช่น ฟุตบอล ว่ายน้ำ บาสเกตบอล ฝึกสอนลีลาศ เปิดบริการวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 18.00 - 20.00 น. และวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 10.00 -18.00 น.
9. **ศูนย์อาหารศรีไทยเดิม** จำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม เปิดบริการเวลา 4.30 - 10.00 น. ทุกวัน
10. **จักรยานน้ำและเรือพาย** เป็นจุดบริการของเอกชน อยู่รอบเกาะลอย อัตรา 30 บาท/30นาที
11. **ธรรมะในสวน** กิจกรรมทางพุทธศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยมีการทำบุญตักบาตรและแสดงธรรมะโดยพระสงฆ์ในทุกวันอาทิตย์สุดท้ายของเดือนเวลา 07.00 - 09.00 น.
12. **ดนตรีในสวน** กิจกรรมแห่งความเพลิดเพลินที่พบได้ในสวนสาธารณะมีการจัดแสดงดนตรีไทยและดนตรีสากล ณ สวนปาล์ม โดยจัดในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน ทุกวันอาทิตย์ เวลา 16.30 - 20.00 น.

5. สรุป

สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม – กรุงเทพมหานคร กำหนดให้สวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะระดับย่าน เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่มีพื้นที่ครอบคลุม 0.58 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 360 ไร่ และเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทย สวนสาธารณะแห่งนี้มีประวัติศาสตร์สำคัญที่ยาวนาน มีองค์ประกอบของสวนสาธารณะ ทั้งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ การออกกำลังกาย ฯลฯ มีเส้นทางการเข้าถึงสายหลัก ได้แก่ ถนนสารสิน ถนนราชดำริ ถนนพระรามสี่และถนนวิทยุ ประชาชนสามารถเดินทางเข้าถึงสวนสาธารณะได้ทั้งด้วยการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล รถโดยสารประจำทาง รถไฟลอยฟ้า BTS รถไฟฟ้าใต้ดิน MRT รถจักรยานและการเดินเท้า มีศักยภาพสามารถรองรับและให้บริการแก่ประชาชนได้ทุกเพศ ทุกวัย ปัจจุบันมีผู้ใช้บริการสวนลุมพินีในวันธรรมดาเฉลี่ยวันละ 11,833 ราย และในวันหยุดเฉลี่ยวันละ 13,500 ราย มากที่สุดในบรรดาสวนสาธารณะของ กทม.ทั้ง 37 แห่ง

จากการสำรวจและเก็บข้อมูลสภาพทั่วไปโดยรวมของพื้นที่ สวนสาธารณะสวนลุมพินี ทำให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะสวนลุมพินี จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการปรับปรุงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สถานที่ และศูนย์นันทนาการ สมาคม ชมรมต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ พบว่ากลุ่มคนผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ทั้งผู้สูงอายุและผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมีความต้องการจะออกกำลังกาย ร่วมกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนภายในสวนลุมพินี สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นโดยปราศจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคประหนึ่งคนทั่วไป ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ จึงเป็นประเด็นสำคัญในการวิจัยนี้

บทที่ 5
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากตอบแบบสอบถาม เรื่อง ความต้องการ สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับผู้ที่ใช้วีลแชร์ในสวนสาธารณะ สวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร แล้วรอรับผลการตอบแบบสอบถามทันที ในจำนวนทั้งหมด 100 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for Social Science) ซึ่งในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย ดังนี้

1. การดำเนินการวิจัยและปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการการดำเนินการ
2. สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การดำเนินการวิจัยและปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ

เนื่องจากการสำรวจในพื้นที่ศึกษาเริ่มตั้งแต่ต้นเดือน ธันวาคม 2562 ผู้วิจัยเริ่มทำการแจกแบบสอบถามการสัมภาษณ์ของผู้ที่ใช้วีลแชร์และผู้เข้ามาใช้พื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี โดยในขั้นตอนของการแจกแบบสอบถามและการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สภาพอากาศในช่วงเวลาการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ขณะนั้นพื้นที่กรุงเทพมหานครอยู่ในสถานการณ์มลพิษทางอากาศ PM. 2.5 มีปริมาณฝุ่นละอองในระดับสูง เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ ทำให้มีผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะลุมพินีมีจำนวนน้อยกว่าปกติ เป็นอุปสรรคในการแจกแบบสอบถาม และสำรวจพื้นที่ศึกษา

2. สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ และเพื่อให้เข้าใจตรงกันในการสื่อความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนด ใช้สัญลักษณ์ แทนคำอธิบายความหมาย ดังนี้

N	หมายถึง	จำนวนกลุ่ม
$\overline{x}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
S.D	หมายถึง	ค่าเบี่ยงแบนมาตรฐาน
P – value	หมายถึง	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
*	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิตที่ระดับ .05
T	หมายถึงค่า	T- Test
F	หมายถึงค่า	F – Test

3. **การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล**

การนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูลผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน อันนำไปสู่การนำเสนอผลการศึกษาข้อมูล เชิงพรรณนาตามประเด็นที่ได้ศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่ปัจจุบัน ข้อจำกัดทางสุขภาพด้านร่างกายและการใช้รถเข็นวีลแชร์

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น ความพึงพอใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคำถามแบบปลายเปิด

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจภาคสนามในประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่

4. **ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**

<u>ตอนที่ 1</u> ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่ปปัจจุบัน ข้อจำกัดทางสุขภาพด้านร่างกายและการใช้รถเข็นวีลเชร์

ตารางที่ *3* คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (*100* คน)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ (Percent)
<u>เพศ</u>		
ชาย	54	54
หญิง	46	46
<u>อายุ</u>		
ต่ำกว่า 18 ปี	3	3
20 - 30 ปี	21	21
31 - 40 ปี	25	25
41 – 50 ปี	15	15
51- 60 ปี	24	24
61 ปีขึ้นไป	12	12
<u>ระดับการศึกษา</u>		
ประถมศึกษา	6	6
มัธยมศึกษา	42	42
อนุปริญญา	23	23
ปริญญาตรี	22	22
สูงกว่าปริญญาตรี	5	5
อื่นๆ	2	2

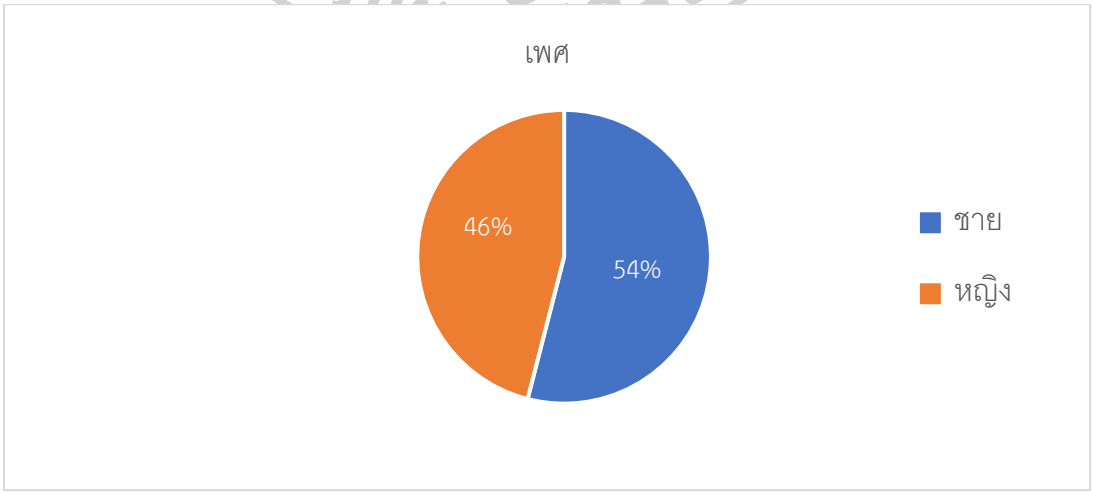

แผนภูมิที่ 3 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 ตามลำดับ

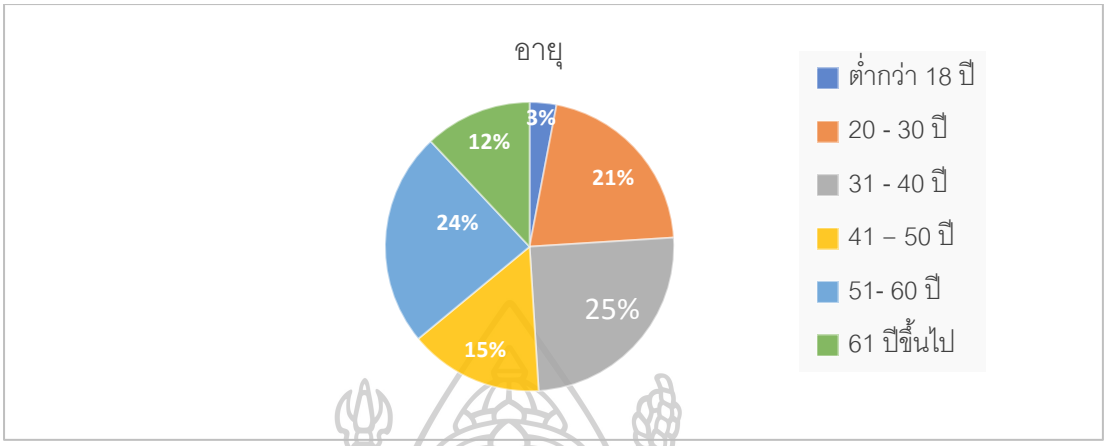

แผนภูมิที่ 4 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่อายุ 31-40 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่อายุ 51-60 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 รองลงมาอายุ 20- 30 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 รองลงมาอายุ 41-50 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 รองลงมาอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 และต่ำกว่า 18 ปีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

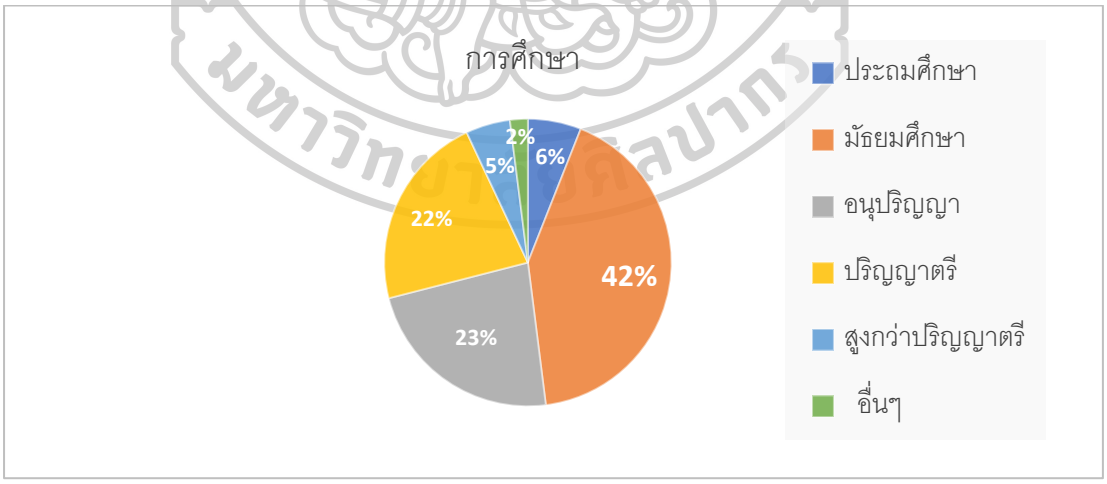

แผนภูมิที่ *5* คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาเป็นอนุปริญญาจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 รองลงมาปริญญาตรีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 รองลงมาเป็นประถมศึกษาจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 รองลงมาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 5.0 รองลงมาอื่นๆจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

ตารางที่ *4* คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (*100* คน) (ต่อ)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ (Percent)
อาชีพ		
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	6	6
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	17	17
พนักงานบริษัทเอกชน	26	26
ธุรกิจส่วนตัว	26	26
อาชีพอิสระ	18	18
อื่นๆ	7	7
ที่อยู่ปัจจุบัน		
บ้าน/ทาวน์เฮาส์	49	49
คอนโด/อพาร์ทเม้นท์/แฟต	40	40
ชุมชนแออัด	7	7
อื่นๆ	3	3
ข้อจำกัดทางสุขภาพด้านร่างกาย		
ไม่มี แข็งแรงตามวัย	64	64
มี	36	36
การใช้รถเข็นวีลแชร์		
ใช้เป็นประจำ	29	29
ใช้เป็นครั้งคราว	66	66

จากตารางที่ 4 ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 รองลงมาธุรกิจส่วนตัวจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 รองลงมาอาชีพอิสระจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 รองลงมารับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0

รองลงมาอื่นๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 รองลงมานักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ตามลำดับ

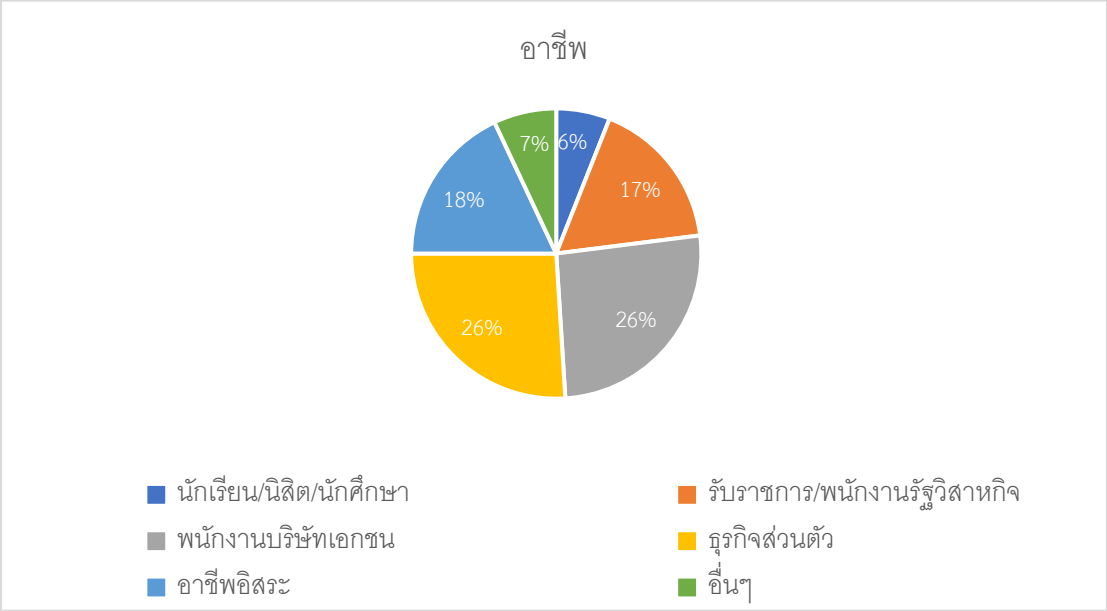

แผนภูมิที่ 6 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่อาศัยบ้าน/ทาวน์เฮาส์ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาคอนโด/อพาร์ทเม้นท์/แฟตจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาชุมชนแออัดจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 รองลงมาอื่นๆจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

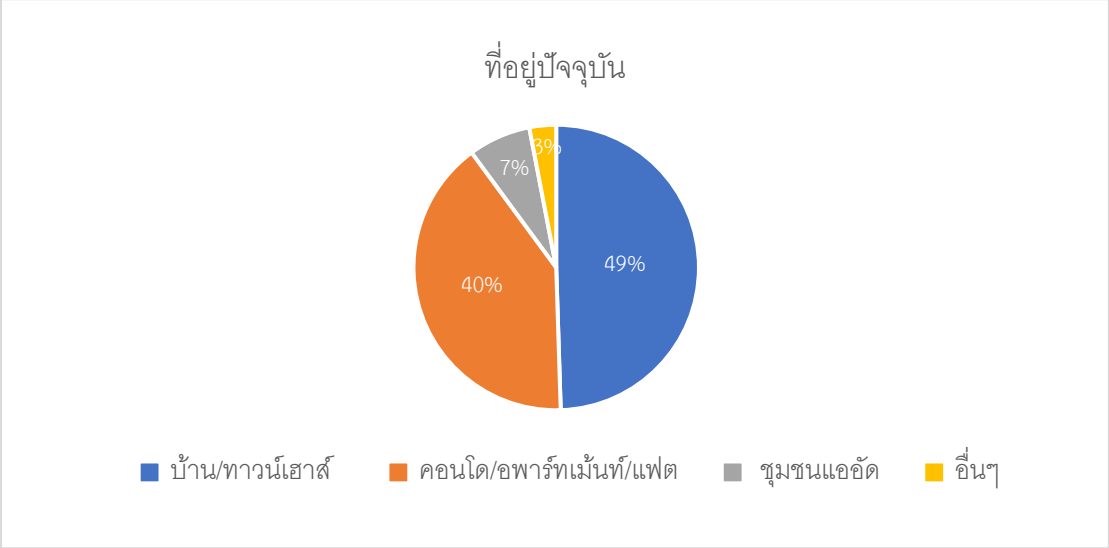

แผนภูมิที่ 7 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ข้อจำกัดทางสุขภาพด้านร่างกายไม่มีแข็งแรงตามวัย จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมามีโรคประจำตัวจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 ตามลำดับ

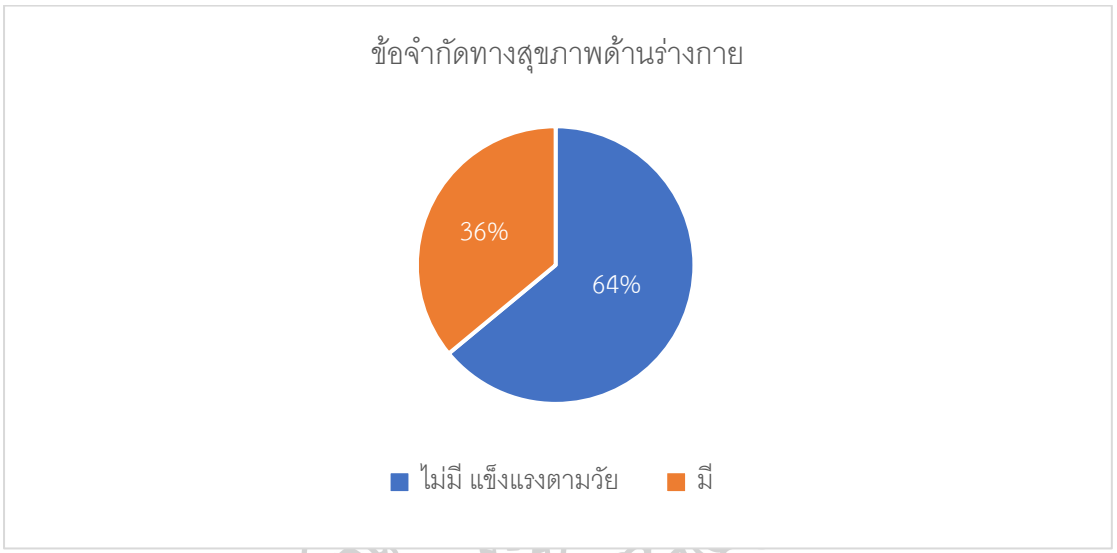

แผนภูมิที่ 8 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ใช้รถเข็นวีลแชร์ใช้เป็นครั้งคราว จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 66.0 และรองลงมาใช้เป็นประจำ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 ตามลำดับ

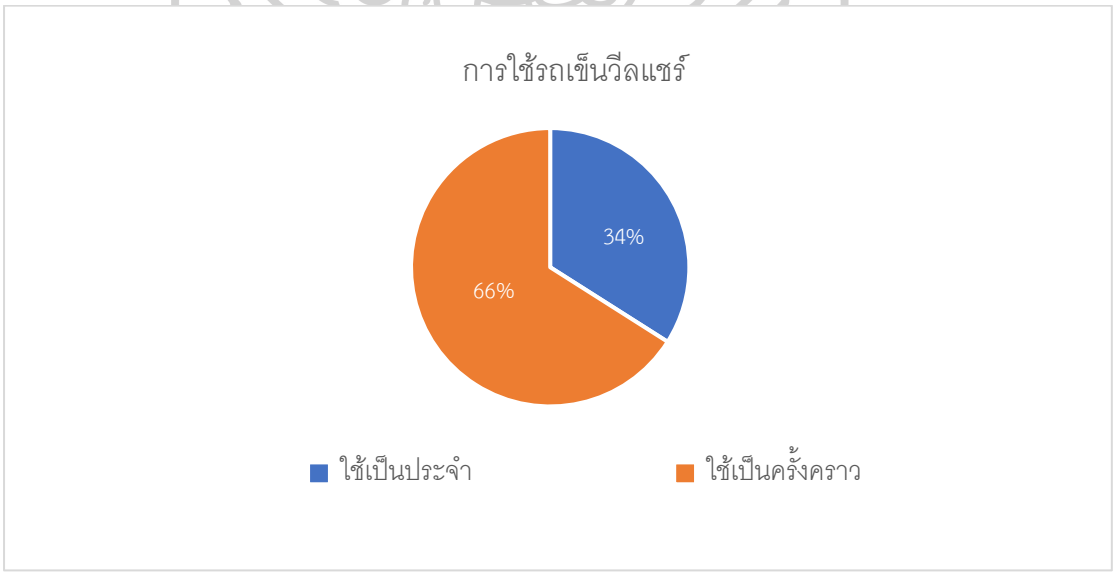

แผนภูมิที่ 9 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

<u>สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล</u> โดยแบบสอบถาม <u>ตอนที่ 1</u> ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่ปัจจุบัน ข้อจำกัดทางสุขภาพด้านร่างกายและการใช้รถเข็นวีลแชร์ สามารถสรุปข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 100 ตัวอย่าง ได้ดังนี้

- **เพศ** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 ตามลำดับ
- **อายุ** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีมากที่สุดมีช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 อายุ 51-60 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 รองลงมาอายุ 20- 30 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 รองลงมาอายุ 41-50 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 รองลงมาอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 และต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ
- **การศึกษา** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาเป็นอนุปริญญาจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 รองลงมาปริญญาตรีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 รองลงมาเป็นประถมศึกษาจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 รองลงมาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 5.0 รองลงมาอื่นๆจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ
- **อาชีพ** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 รองลงมาธุรกิจส่วนตัวจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 รองลงมาอาชีพอิสระจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 รองลงมารับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 รองลงมาอื่นๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 รองลงมานักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ตามลำดับ
- **ที่อยู่ปัจจุบัน** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีอาศัยบ้าน/ทาวน์เฮาส์มากที่สุด จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาคอนโด/อพาร์ทเม้นท์/แฟตจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาชุมชนแออัดจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 รองลงมาอื่นๆจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ
- **ข้อจำกัดทางสุขภาพร่างกาย** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินี ไม่มี แข็งแรงตามวัยมากที่สุด จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมามีโรคประจำตัวจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 ตามลำดับ

- **การใช้รถเข็นวีลแชร์** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีใช้รถเข็นวีลแชร์ใช้เป็นครั้งคราวมากที่สุด จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 66.0 และรองลงมาใช้เป็นประจำ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตารางที่ *5* ท่านใช้สวนสาธารณะในสวนลุมพินีเพื่อจุดประสงค์ใด

	จำนวน	ร้อยละ (Percent)
นั่งเล่น / พักผ่อนหย่อนใจ	41	41
วิ่ง / เดิน / ออกกำลังกาย	34	34
ร่วมกิจกรรมทางสังคม	10	10
อื่นๆ	15	15

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่เพื่อจุดประสงค์นั่งเล่น / พักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมาวิ่ง / เดิน / ออกกำลังกาย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมาอื่นๆ 15 คิด คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 รองลงมารวมกิจกรรมทางสังคม 10 คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตามลำดับ

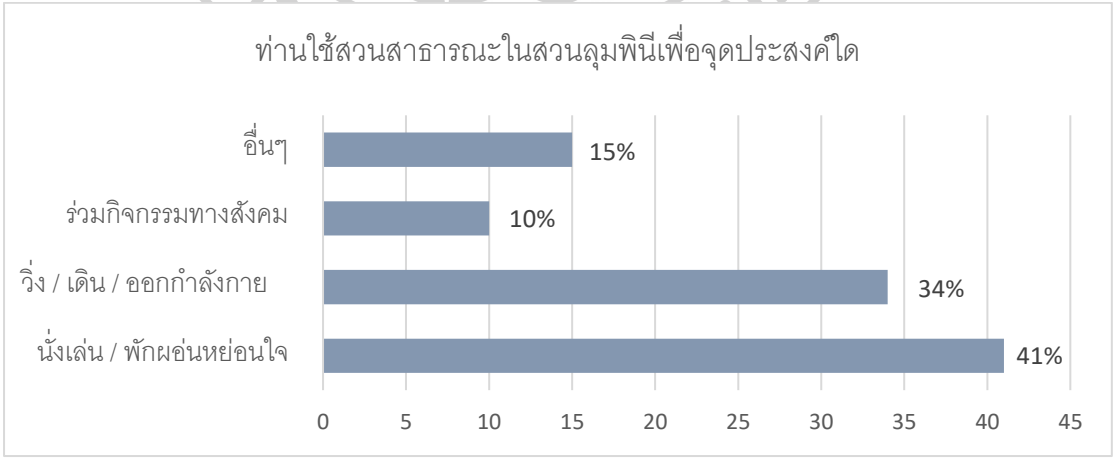

แผนภูมิที่ 10 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตารางที่ *6* ในปัจจุบันท่านมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินีบ่อยเพียงใด

	จำนวน	**ร้อยละ (Percent)**
ทุกวัน	6	6
2- 3 วัน/สัปดาห์	44	44
1 – 2 วัน/เดือน	29	29
1 ครั้งต่อปี	17	17
อื่นๆ	4	4

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่เพื่อมาใช้บริการสวนสาธารณะ 1-3 วัน/สัปดาห์ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมา 1 – 2 วัน/เดือน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมา ทุกวัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 รองลงมาอื่นๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

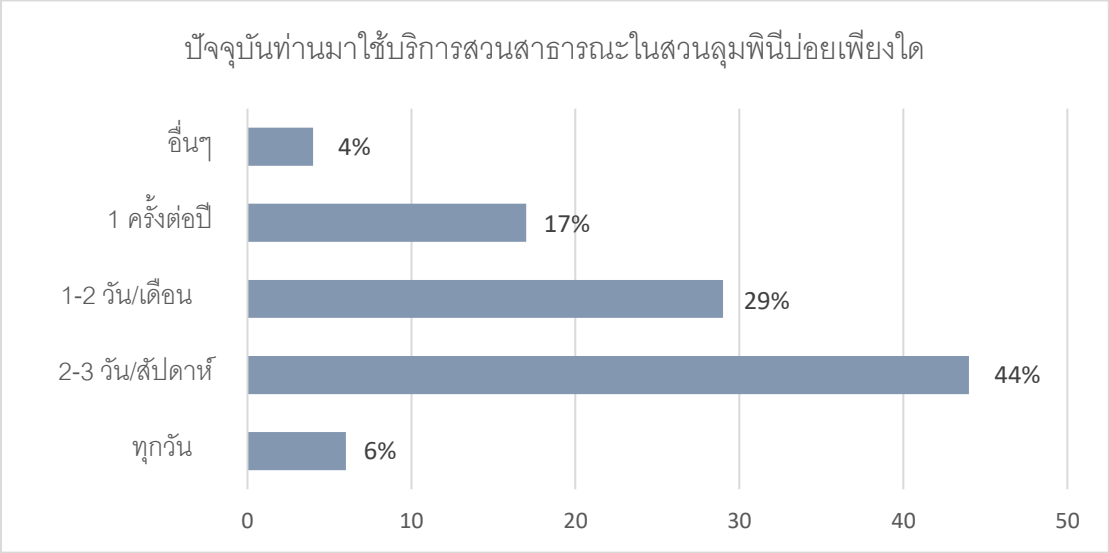

แผนภูมิที่ 11 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตารางที่ *7* ปัจจุบันท่านมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินีด้วยวิธีใด

	จำนวน	**ร้อยละ (Percent)**
รถยนต์ส่วนตัว	33	33
รถประจำทาง	28	28
รถTaxi	27	27
รถไฟฟ้า BTS/รถไฟฟ้า MRT	11	11
อื่นๆ	1	1

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่ใช้บริการสวนสาธารณะด้วยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมารถประจำทางจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 รองลงมารถTaxi จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 รองลงมารถไฟฟ้า BTS/รถไฟฟ้า MRT จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11 รองลงมา อื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

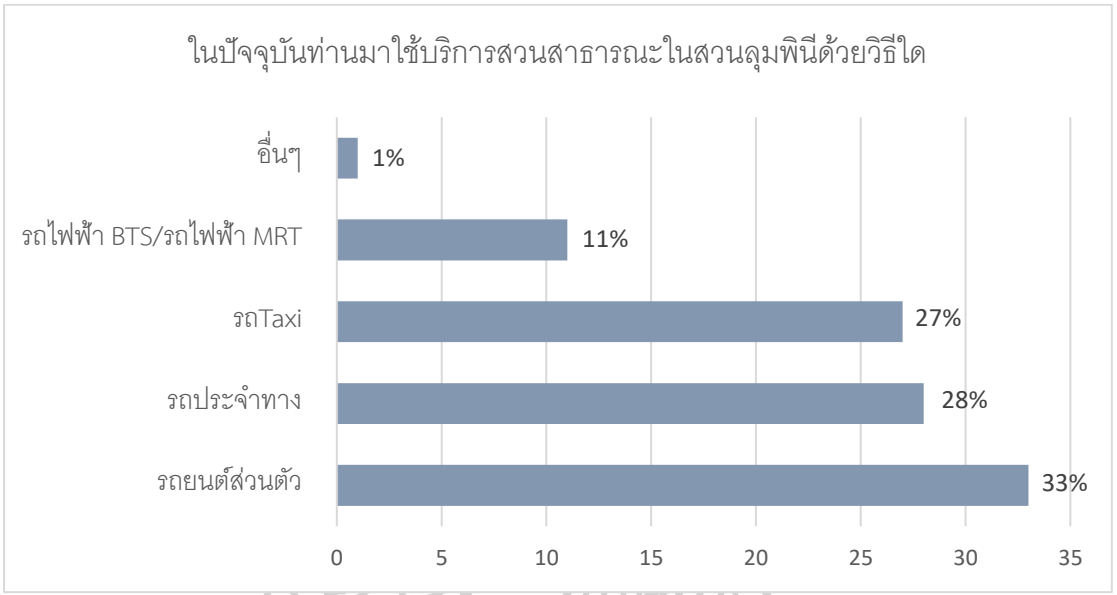

แผนภูมิที่ 12 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตารางที่ *8* ท่านเดินทางมากับใครในการใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินี

	จำนวน	**ร้อยละ (Percent)**
คนเดียว	24	24
ครอบครัว	30	30
เพื่อน / คนรัก	29	29
อื่นๆ	17	17

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่จะเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะกับครอบครัว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมาเพื่อน / คนรัก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมาคนเดียว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 0 รองลงมาอื่นๆ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ตามลำดับ

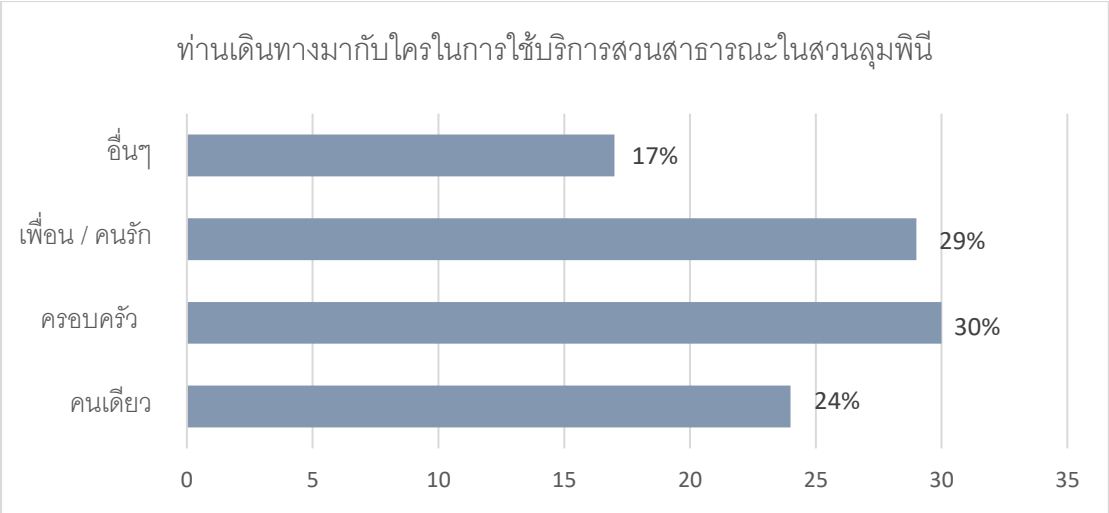

แผนภูมิที่ 13 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตารางที่ *9* ท่านมักจะเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินีเวลาใด

	จำนวน	**ร้อยละ (Percent)**
06.00 น. – 10.00 น	16	16
11.00 น.-14.00 น.	15	15
16.00 น.- 18.00 น.	34	34
เวลาไม่แน่นอน	35	35

จากตารางที่ 9 พบว่า <u>ผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่ใช้บริการสวนสาธารณะเป็นเวลาไม่แน่นอน</u> จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมา 16.00 น.- 18.00น.จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมา 06.00 น. – 10.00น จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 รองลงมา 11.00 น.-14.00 น. จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ15.0 ตามลำดับ

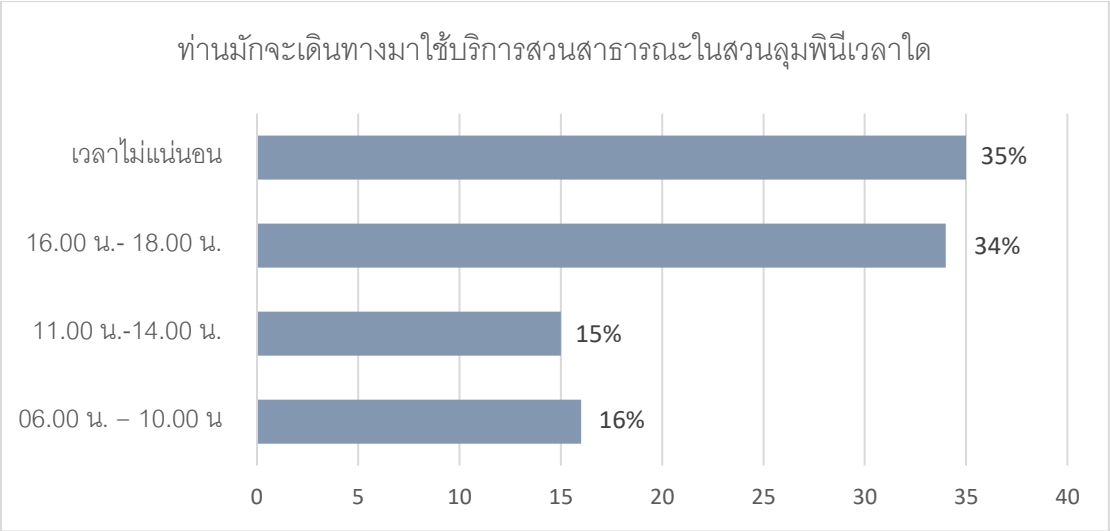

แผนภูมิที่ 14 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตารางที่ *10* วันที่ท่านสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินี

	จำนวน	**ร้อยละ (Percent)**
วันธรรมดา	17	17
วันเสาร์/วันอาทิตย์	62	62
วันหยุดนักขัตฤกษ์	14	14
อื่นๆ	7	7

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเป็น วันเสาร์/วันอาทิตย์ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 รองลงมาวันธรรมดา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 รองลงมาวันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 รองลงมาอื่นๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 ตามลำดับ

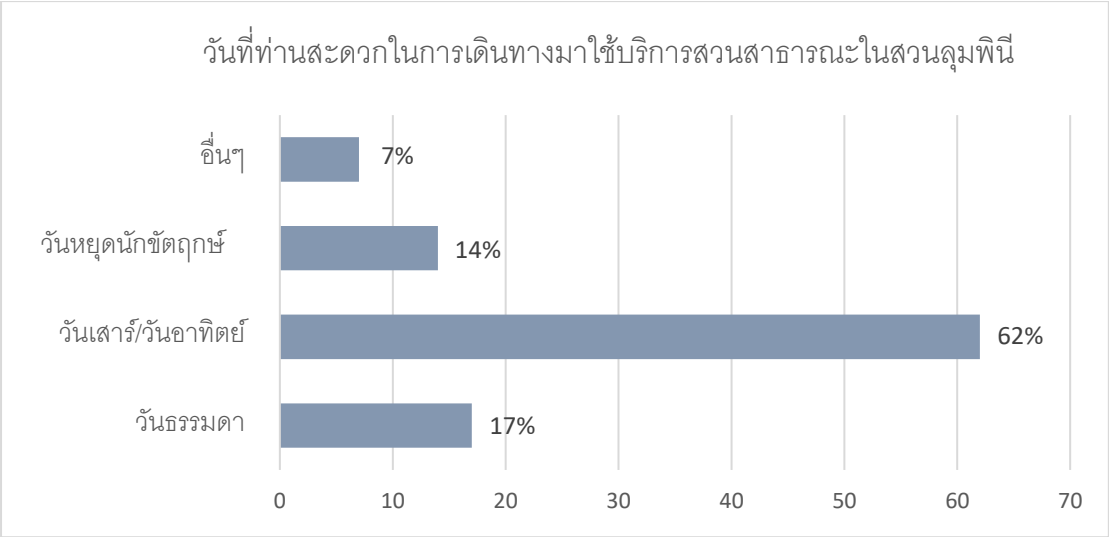

แผนภูมิที่ 15 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตารางที่ *11* ปัญหาที่ท่านพบเห็นมากที่สุดในใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี

	จำนวน	**ร้อยละ (Percent)**
- ปัญหาด้านเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างระบบขนส่งสาธารณะ กับ สวนลุมพีนี	48	48
- ปัญหาด้านการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก	53	53
- ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน	45	45
- ความปลอดภัยต่อสุขภาพ	22	22

จากตารางที่ 11 ผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่พบเห็นปัญหาที่มาใช้บริการสวนสาธารณะ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า ปัญหาด้านการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก มากที่สุด จำนวน 53 คน ร้อยละ 53.0 รองลงมา คือ ปัญหาด้านเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างระบบขนส่งสาธารณะกับสวนลุมพีนี จำนวน 48 คน ร้อยละ 48.0 รองลงมา คือ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน จำนวน 45 คน ร้อยละ 45.0 รองลงมา คือ ความปลอดภัยต่อสุขภาพ จำนวน 22 คนร้อยละ 22.0 ตามลำดับ

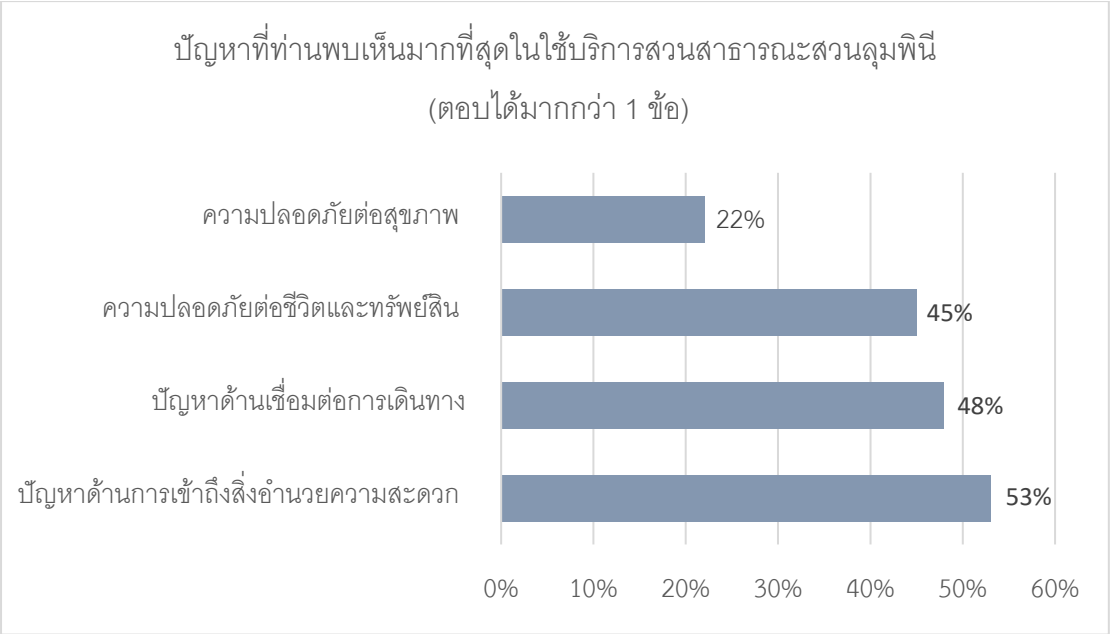

แผนภูมิที่ 16 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตารางที่ *12* สวนลุมพินียังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้างสำหรับท่าน

	จำนวน	**ร้อยละ (Percent)**
- การเข้าถึง	37	37
- ที่จอดรถ	48	48
- ห้องน้ำสาธารณะ	50	50
- ป้ายสัญลักษณ์และป้ายบอกทาง	46	46
- อื่นๆ	17	17

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการสวนสาธารณะยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวก ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า ห้องน้ำสาธารณะ มากที่สุด จำนวน 50 คน ร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ ที่จอดรถ จำนวน 48 คน ร้อยละ 48.0 รองลงมา คือ ที่ป้ายสัญลักษณ์และป้ายบอกทาง จำนวน 46 คน ร้อยละ 46.0 รองลงมา การเข้าถึง จำนวน 37 คน ร้อยละ 37.0 รองลงมา คือ อื่นๆ เลือก จำนวน 17 คน ร้อยละ 17.0 ตามลำดับ

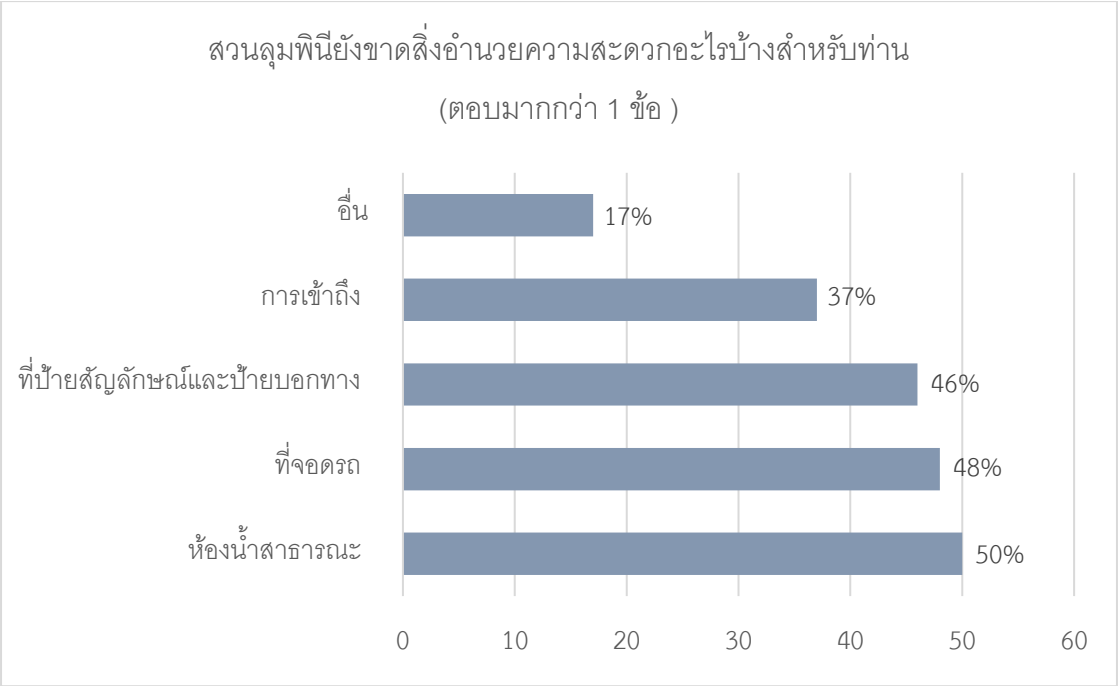

แผนภูมิที่ 17 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตารางที่ *13* ท่านคิดว่าสิ่งที่ควรปรับปรุงในสวนสาธารณะของสวนลุมพินีคืออะไร

	จำนวน	**ร้อยละ (Percent)**
- ไฟส่องสว่างไม่เพียงพอ	34	34
- ทางลาด	35	35
- ทางเดินเท้าจากประตูทางเข้า	32	32
- ที่จอดรถเฉพาะผู้ที่ใช้วีลแชร์เท่านั้น	52	52
- ทางสัญจรเฉพาะผู้ที่ใช้วีลแชร์เท่านั้น	47	47
- ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ	39	39
- พื้นที่ลานกิจกรรม	41	41
- ราวจับ ราวกันตกและขอบกันตก	38	38
- อาคารเสื่อมโทรม	34	34
- อื่นๆ	22	22

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะคิดว่าสิ่งที่ควรปรับปรุงที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า ที่จอดรถเฉพาะผู้ที่ใช้วีลแชร์เท่านั้น มากที่สุด จำนวน 52 คน ร้อยละ 52.0 รองลงมา คือ ทางสัญจรเฉพาะผู้ที่ใช้วีลแชร์เท่านั้น จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมา คือ พื้นที่ลานกิจกรรม จำนวน 41 คน ร้อยละ 41.0 รองลงมา คือ ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ จำนวน 39 คน ร้อยละ 39.0 รองลงมา คือ ราวจับ ราวกันตกและขอบกันตก จำนวน 38 คน ร้อยละ 38.0 รองลงมา คือ อาคารเสื่อมโทรม จำนวน 34 คน ร้อยละ 34.0 รองลงมา คือ ไฟส่องสว่างไม่เพียงพอ จำนวน 34 คน ร้อยละ 34.0 รองลงมา คือ ทางเดินเท้าจากประตูทางเข้า จำนวน 32 คน

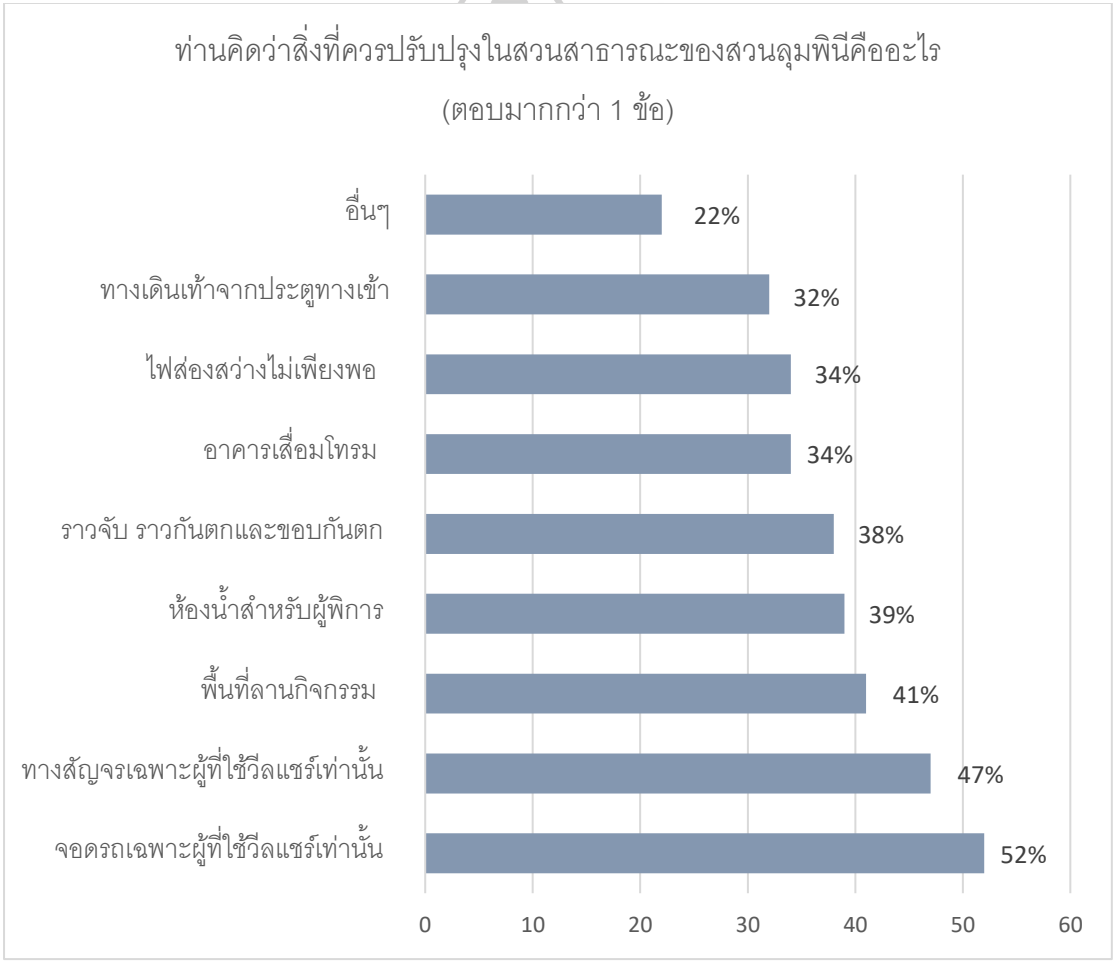

แผนภูมิที่ 18 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ตารางที่ *14* ปัจจัยที่ทำให้ท่านเลือกเข้ามาใช้สวนลุมพินี

	จำนวน	ร้อยละ (Percent)
- ใกล้ที่พัก / ใกล้ที่ทำงาน	28	28
- การเดินทาง /การเข้าถึงสะดวก	40	40
- กิจกรรมนันทนาการของสวนลุมพินี	46	46
- สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดไว้ให้	40	40
- การบริหารจัดการที่ดีของสวน ร่มรื่น ปลอดภัย	37	37
- พาบุตรหลาน และ ผู้สูงอายุมาใช้สวน	29	29
- เป็นสมาชิกชมรมต่างๆ	22	22
- อื่นๆ	31	31

จากตารางที่ 14 พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะเลือกเข้ามาใช้สวนลุมพินี ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า กิจกรรมนันทนาการของสวนลุมพินี มากที่สุด จำนวน 46 คน ร้อยละ 46.0 รองลงมา คือ การเดินทาง / การเข้าถึงสะดวก จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา คือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดไว้ให้ จำนวน 40 คน ร้อยละ 40.0 รองลงมา คือ การบริหารจัดการที่ดีของสวน ร่มรื่น ปลอดภัย จำนวน 37 คน ร้อยละ 37.0 รองลงมา คือ อื่นๆ จำนวน 31 คน ร้อยละ 31.0 รองลงมา คือ พาบุตรหลานและผู้สูงอายุมาใช้สวน จำนวน 29 คน ร้อยละ 29.0 รองลงมา คือ ใกล้ที่พัก / ใกล้ที่ทำงาน จำนวน 28 คน ร้อยละ 28.0 รองลงมา คือ เป็นสมาชิกชมรมต่างๆ จำนวน 22 คน ร้อยละ 22.0 ตามลำดับ

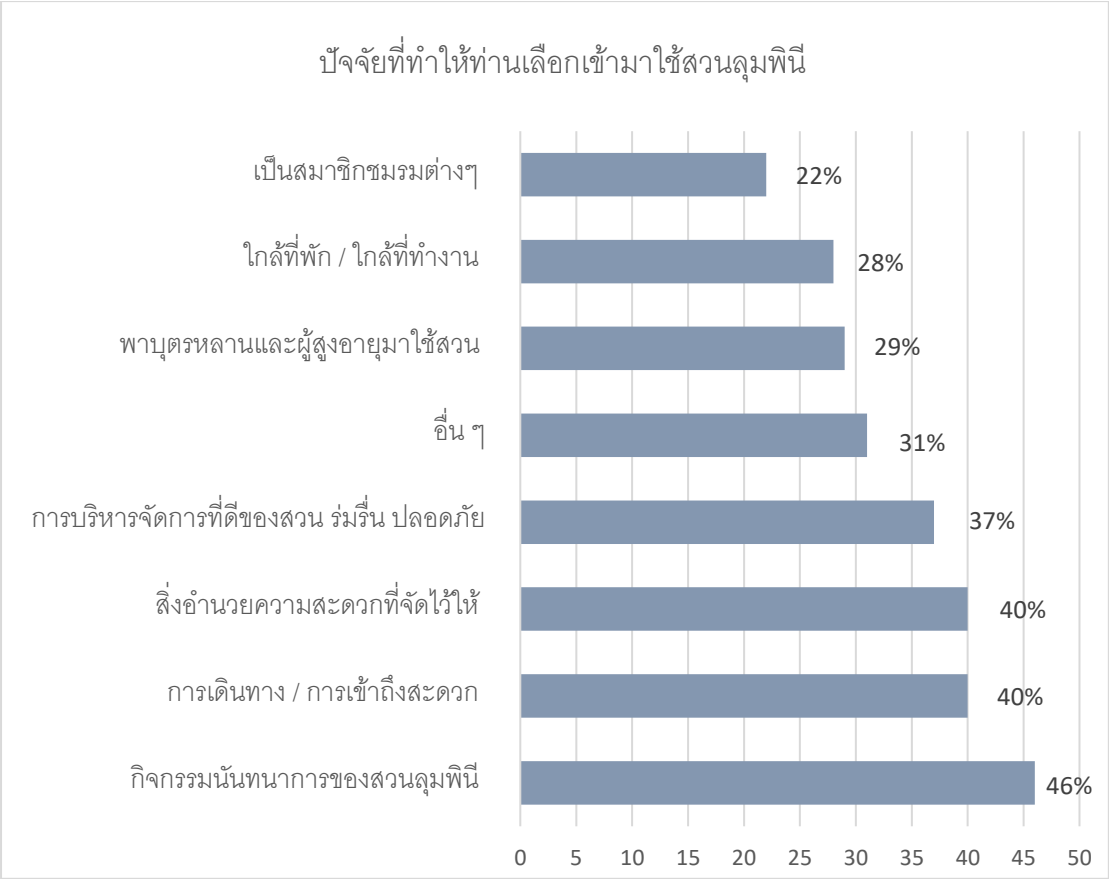

แผนภูมิที่ 19 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

<u>สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล</u> โดยแบบสอบถาม <u>ตอนที่ 2</u> ข้อมูลด้านพฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ สามารถสรุปข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 100 ตัวอย่าง ได้ดังนี้

- **คำถาม : ท่านใช้สวนสาธารณะในสวนลุมพินีเพื่อจุดประสงค์ใด** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีเพื่อจุดประสงค์นั่งเล่น / พักผ่อนหย่อนใจ มากที่สุด จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมาวิ่ง / เดิน / ออกกำลังกาย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมาอื่นๆ 15 คิด คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 รองลงมารวมกิจกรรมทางสังคม 10 คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตามลำดับ
- **คำถาม : ท่านมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินีบ่อยเพียงใด** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีมาใช้บริการสวนสาธารณะ 1-3 วัน/สัปดาห์ มากที่สุด จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมา 1 – 2 วัน/เดือน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมา ทุกวัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 รองลงมาอื่นๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

- **คำถาม : ท่านมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินีด้วยวิธีใด** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีใช้รถยนต์ส่วนตัว มากที่สุด จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมารถประจำทางจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 รองลงมารถTaxi จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 รองลงมารถไฟฟ้า BTS/รถไฟฟ้า MRT จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11 รองลงมาอื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ
- **คำถาม : ท่านเดินทางมากับใครในการใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินี** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีจะเดินทางมากับครอบครัว มากที่สุด จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมาเพื่อน / คนรัก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมาคนเดียว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 0 รองลงมาอื่นๆ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ตามลำดับ
- **คำถาม : ท่านมักจะเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินีเวลาใด** พบว่า ผู้ใช้ใช้บริการสวนลุมพินีในเวลาไม่แน่นอน มากที่สุด จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมา 16.00 น.- 18.00น.จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมา 06.00 น. – 10.00น จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 รองลงมา 11.00 น.-14.00น. จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ15.0 ตามลำดับ
- **คำถาม : วันที่ท่านสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะในสวนลุมพินี** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินี เดินทางมาใช้บริการใน วันเสาร์/วันอาทิตย์ มากที่สุด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 รองลงมาวันธรรมดา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 รองลงมาวันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 รองลงมาอื่นๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 ตามลำดับ
- **คำถาม : ปัญหาที่ท่านพบเห็นมากที่สุดในใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีพบเห็นปัญหาด้านการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก มากที่สุด จำนวน 53 คน ร้อยละ 53.0 รองลงมา คือ ปัญหาด้านเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างระบบขนส่งสาธารณะกับสวนลุมพีนี จำนวน 48 คน ร้อยละ 48.0 รองลงมา คือ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน จำนวน 45 คน ร้อยละ 45.0 รองลงมา คือ ความปลอดภัยต่อสุขภาพ จำนวน 22 คนร้อยละ 22.0 ตามลำดับ
- **คำถาม : สวนลุมพินียังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้างสำหรับท่าน** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินียังขาดสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทห้องน้ำสาธารณะ มากที่สุด จำนวน 50 คน ร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ ที่จอดรถ จำนวน 48 คน ร้อยละ 48.0 รองลงมา คือ ที่ป้าย สัญลักษณ์และป้ายบอกทาง จำนวน 46 คน ร้อยละ 46.0 รองลงมา การเข้าถึง จำนวน 37 คน ร้อยละ 37.0 รองลงมา คือ อื่นๆ เลือก จำนวน 17 คน ร้อยละ 17.0 ตามลำดับ
- **คำถาม : ท่านคิดว่าสิ่งที่ควรปรับปรุงในสวนสาธารณะของสวนลุมพินีคืออะไร** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีคิดว่าควรปรับปรุงที่จอดรถเฉพาะผู้ที่ใช้วีลแชร์เท่านั้น มากที่สุด

จำนวน 52 คน ร้อยละ 52.0 รองลงมา คือ ทางสัญจรเฉพาะผู้ที่ใช้วีลแชร์เท่านั้น จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมา คือ พื้นที่ลานกิจกรรม จำนวน 41 คน ร้อยละ 41.0 รองลงมา คือ ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ จำนวน 39 คน ร้อยละ 39.0 รองลงมา คือ ราวจับราวกันตกและขอบกันตก จำนวน 38 คน ร้อยละ 38.0 รองลงมา คือ อาคารเสื่อมโทรม จำนวน 34 คน ร้อยละ 34.0 รองลงมา คือ ไฟส่องสว่างไม่เพียงพอ จำนวน 34 คน ร้อยละ 34.0 รองลงมา คือ ทางเดินเท้าจากประตูทางเข้า จำนวน 32 คน ตามลำดับ

- **คำถาม : ปัจจัยที่ทำให้ท่านเลือกเข้ามาใช้สวนลุมพินี** พบว่า ผู้ใช้บริการสวนลุมพินีเลือกเข้ามาใช้กิจกรรมนันทนาการของสวนลุมพินี มากที่สุด จำนวน 46 คน ร้อยละ 46.0 รองลงมา คือ การเดินทาง / การเข้าถึงสะดวก จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา คือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดไว้ให้ จำนวน 40 คน ร้อยละ 40.0 รองลงมา คือ การบริหารจัดการที่ดีของสวน ร่มรื่น ปลอดภัย จำนวน 37 คน ร้อยละ 37.0 รองลงมา คือ อื่นๆ จำนวน 31 คน ร้อยละ 31.0 รองลงมา คือ พาบุตรหลานและผู้สูงอายุมาใช้สวน จำนวน 29 คน ร้อยละ 29.0 รองลงมา คือ ใกล้ที่พัก / ใกล้ที่ทำงาน จำนวน 28 คน ร้อยละ 28.0 รองลงมา คือ เป็นสมาชิกชมรมต่างๆ จำนวน 22 คน ร้อยละ 22.0 ตามลำดับ

<u>ตอนที่ 3</u> ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่สวนลมุพินี

ตารางที่ *15* ด้านการเข้าถึง

ข้อความ	$\overline{x}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
<u>ด้านการเข้าถึง</u>			
ระยะเวลาในการเดินทางไปยังสวนลุมพินี	3.34	.986	มาก
ที่จอดรถ	3.06	1.01	มาก
จุดจอดรถโดยสารประจำทาง	3.11	.952	มาก
ทางเดินเท้าจากประตูทางเข้า	3.14	.964	มาก
การเชื่อมต่อ/การเข้าถึงจากระบบขนส่งสาธารณะ	3.03	.947	มาก

ตารางที่ 15 <u>ด้านการเข้าถึง พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก</u> เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจระดับมาก ระยะเวลาในการเดินทางไปยังสวนลุมพินี ($\overline{x}$= 3.34) ทางเดินเท้าจากประตูทางเข้า ($\overline{x}$ = 3.14) จุดจอดรถโดยสารประจำทาง ($\overline{x}$ = 3.11) ที่จอดรถ ($\overline{x}$ = 3.06) และการเชื่อมต่อ/การเข้าถึงจากระบบขนส่งสาธารณะ ($\overline{x}$ = 3.03)

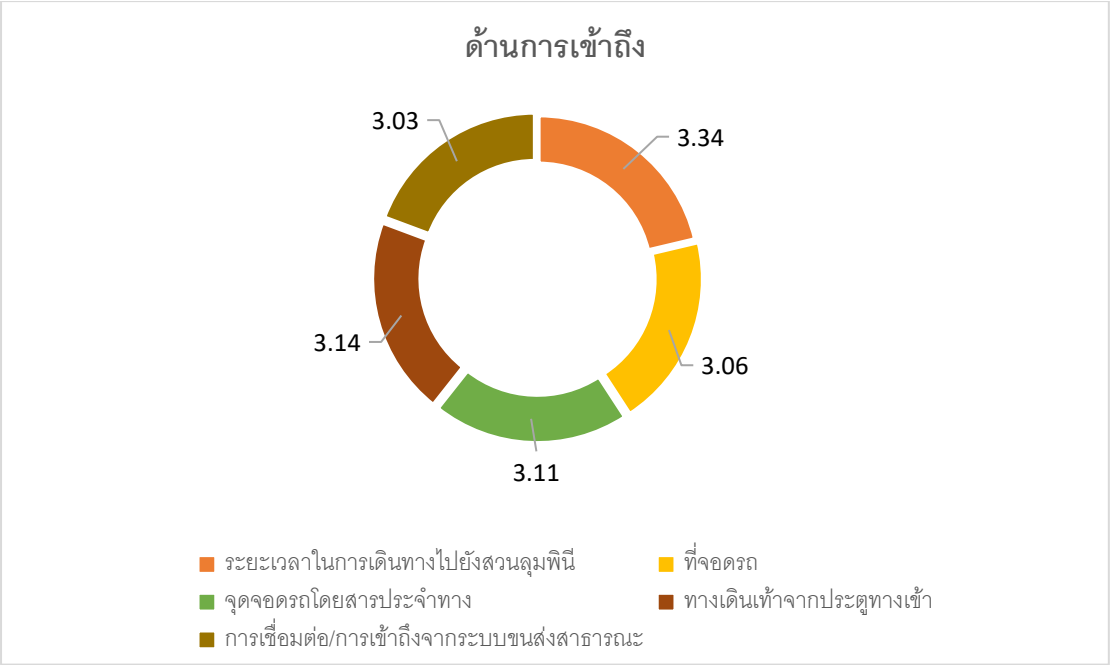

แผนภูมิที่ 20 แสดงระดับความพึงพอใจด้านการเข้าถึง

ตารางที่ *16* ด้านการสัญจรภายใน

ข้อความ	$\overline{x}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการสัญจรภายใน			
พื้นผิวและสภาพทางเดินเท้า	3.09	.985	มาก
ทางลาด	2.97	.947	มาก
ไฟส่องสว่างตามจุดสำคัญ	3.06	1.01	มาก
ที่พักระหว่างทางภายในสวนลุมพินี	3.15	.891	มาก

ตารางที่ 16 ด้านการสัญจรภายใน พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจระดับมาก พักระหว่างทางภายในสวนลุมพินี ($\overline{x}$ = 3.15) ด้านพื้นผิวและสภาพทางเดินเท้า ($\overline{x}$ = 3.09) ไฟส่องสว่างตามจุดสำคัญ ($\overline{x}$ = 3.06) และทางลาด ($\overline{x}$ = 2.97) ตามลำดับ

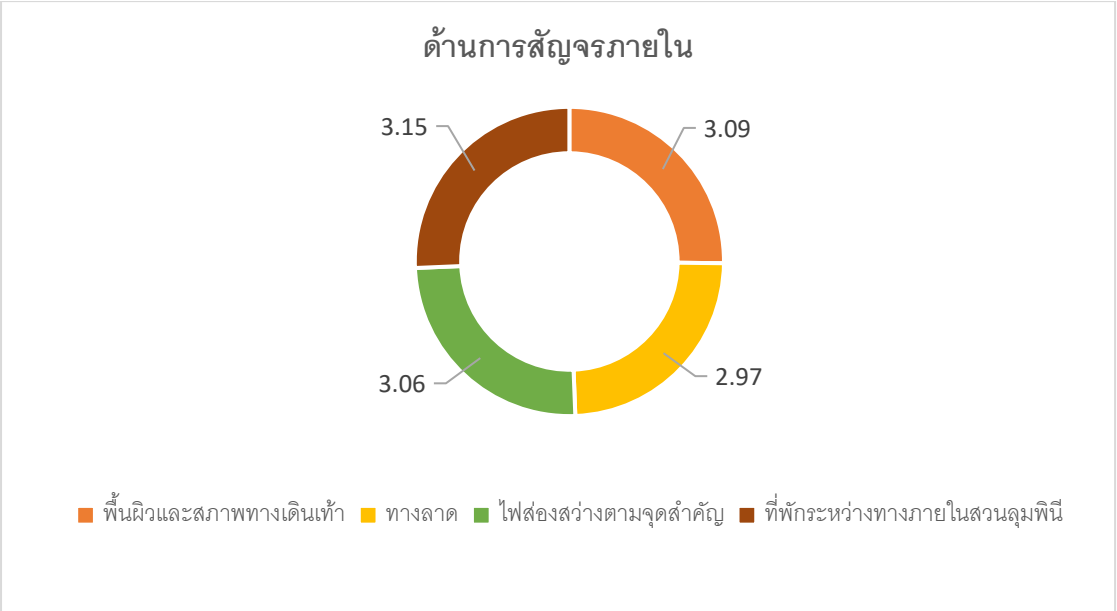

แผนภูมิที่ 21 แสดงระดับความพึงพอใจด้านการสัญจรภายใน

ตารางที่ *17* ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม

ข้อความ	$\overline{x}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม			
ลานกิจกรรม	3.20	1.024	มาก
ห้องน้ำ / อุปกรณ์ในห้องน้ำคนพิการ	3.09	1.025	มาก
ราวจับภายนอก	2.95	.9987	มาก
ป้าย / แผนผัง	3.01	1.029	มาก
จุดบริการข้อมูล / ประชาสัมพันธ์	2.90	1.000	มาก
เก้าอี้ที่นั่งพักผ่อน	2.95	.9031	มาก

ตารางที่ 17 พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจระดับมาก ลานกิจกรรม ($\overline{x}$ = 3.20) ห้องน้ำ / อุปกรณ์ในห้องน้ำคนพิการ ($\overline{x}$ = 3.09) ป้าย / แผนผัง ($\overline{x}$ = 3.01) ราวจับภายนอก ($\overline{x}$ = 2.95) เก้าอี้ที่นั่งพักผ่อน ($\overline{x}$ = 2.95) จุดบริการข้อมูล / ประชาสัมพันธ์ ($\overline{x}$ = 2.90) ตามลำดับ

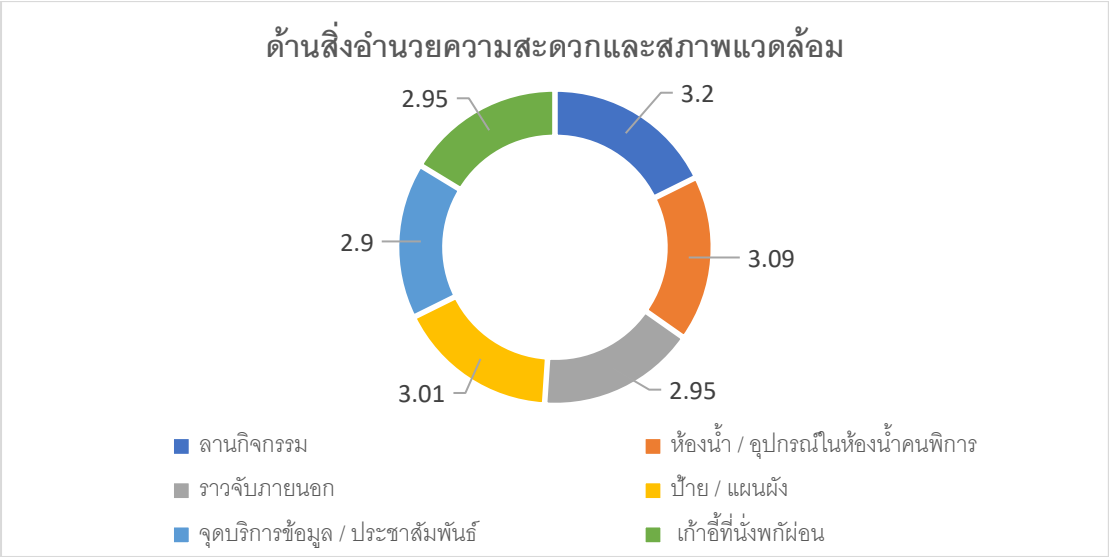

แผนภูมิที่ 22 แสดงระดับความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม

ตารางที่ *18* ด้านความปลอดภัย

ข้อความ	$\overline{x}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
ด้านความปลอดภัย			
เจ้าหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยและปลอดภัย	2.980	.9845	มาก
ระบบกล้องวงจรปิด	3.100	.9692	มาก
ระบบแจ้งเหตุเตือนภัย	3.070	.9347	มาก
การเปิด-ปิด การให้บริการตามเวลาที่กำหนด	3.130	.9498	มาก

ตารางที่ 18 พบว่า ด้านความปลอดภัย ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจระดับมาก การเปิด-ปิด การให้บริการตามเวลาที่กำหนด ($\overline{x}$ = 3.130) ระบบกล้องวงจรปิด ($\overline{x}$ = 3.100) ระบบแจ้งเหตุเตือนภัย ($\overline{x}$ = 3.070) เจ้าหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยและปลอดภัย ($\overline{x}$ = 2.980) ตามลำดับ

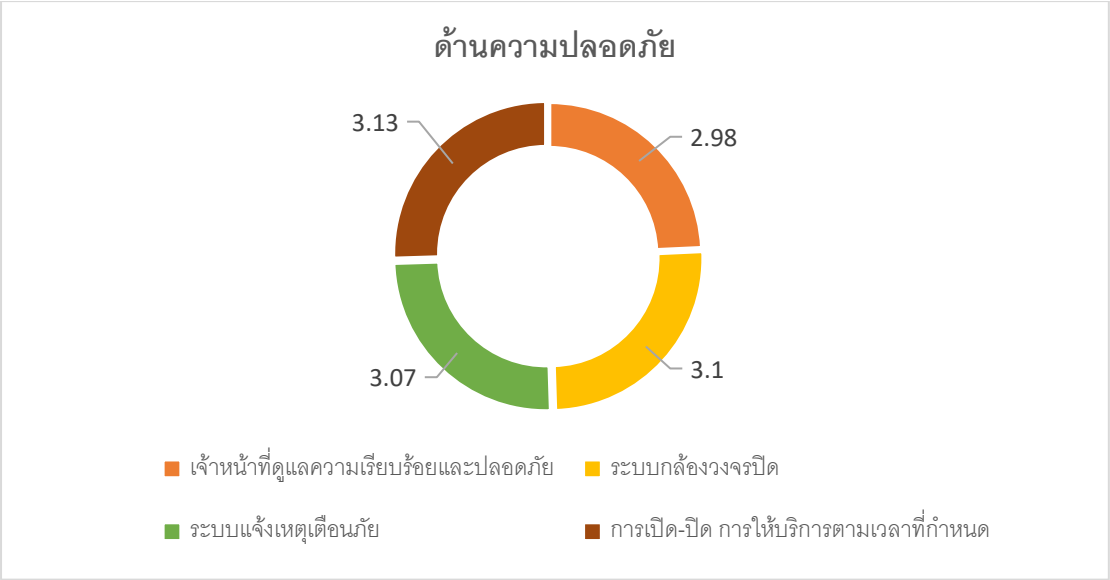

แผนภูมิที่ 23 แสดงระดับความพึงพอใจด้านความปลอดภัย

ตารางที่ *19* ด้านกิจกรรม

ข้อความ	$\overline{x}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
ด้านกิจกรรม			
กิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการคนส่วนใหญ่	3.120	.9242	มาก
พื้นที่และตำแหน่ง ซึ่งเอื้อในการทำกิจกรรมนั้นๆ	3.040	.9419	มาก
บรรยากาศรอบข้างในการจัดกิจกรรมต่างๆ	2.970	.7714	มาก

ตารางที่ 19 พบว่า ด้านกิจกรรม ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจระดับมาก กิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการคนส่วนใหญ่ ($\overline{x}$ = 3.120) พื้นที่และตำแหน่ง ซึ่งเอื้อในการทำกิจกรรมนั้นๆ ($\overline{x}$ = 3.040) บรรยากาศรอบข้างในการจัดกิจกรรมต่างๆ ($\overline{x}$ = 2.970) ตามลำดับ

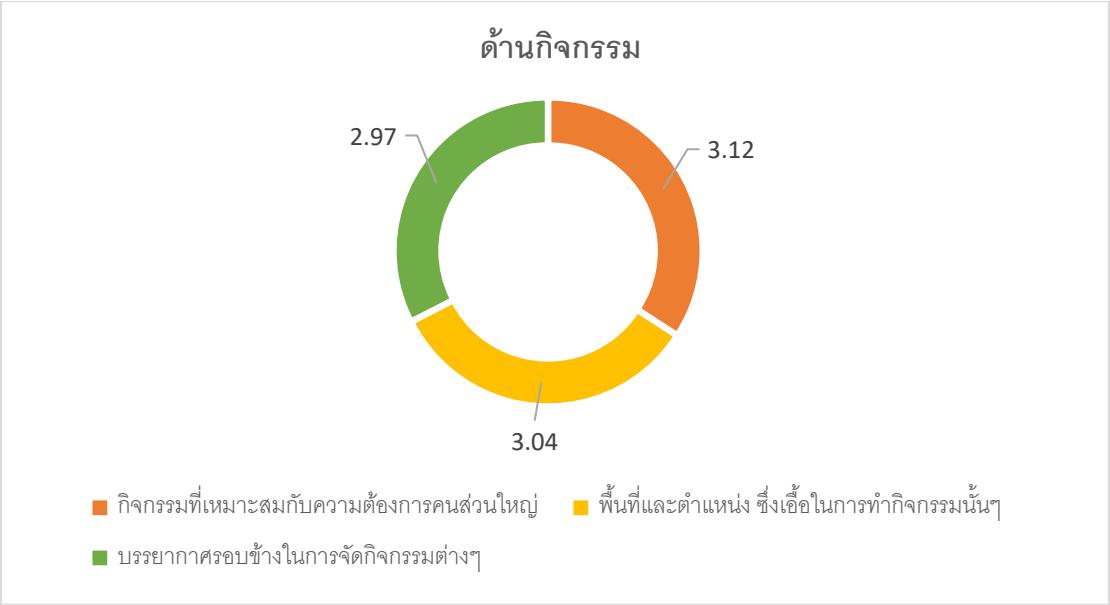

แผนภูมิที่ 24 แสดงระดับความพึงพอใจด้านกิจกรรม

<u>สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล</u> โดยแบบสอบถาม <u>ตอนที่ 3</u> ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่สวนลมุพินี สามารถสรุปข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 100 ตัวอย่าง ได้ดังนี้

- **ด้านการเข้าถึง** พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ ระยะเวลาในการเดินทางไปยังสวนลุมพินี ($\overline{x}$= 3.34) ทางเดินเท้าจากประตูทางเข้า ($\overline{x}$ = 3.14) จุดจอดรถโดยสารประจำทาง ($\overline{x}$ = 3.11) ที่จอดรถ ($\overline{x}$ = 3.06) และการเชื่อมต่อ/การเข้าถึงจากระบบขนส่งสาธารณะ ($\overline{x}$ = 3.03)
- **ด้านการสัญจรภายใน** พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ ที่พักระหว่างทางภายในสวนลุมพินี ($\overline{x}$ = 3.15) ด้านพื้นผิวและสภาพทางเดินเท้า ($\overline{x}$ = 3.09) ไฟส่องสว่างตามจุดสำคัญ ($\overline{x}$ = 3.06) และทางลาด ($\overline{x}$ = 2.97) ตามลำดับ
- **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม** พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก_เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ ลานกิจกรรม ($\overline{x}$ = 3.20) ห้องน้ำ / อุปกรณ์ในห้องน้ำคนพิการ ($\overline{x}$ = 3.09) ป้าย / แผนผัง ($\overline{x}$ = 3.01) ราวจับภายนอก ($\overline{x}$ = 2.95) เก้าอี้ที่นั่งพักผ่อน ($\overline{x}$ = 2.95) จุดบริการข้อมูล / ประชาสัมพันธ์ ($\overline{x}$ = 2.90) ตามลำดับ

- **ด้านความปลอดภัย** พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก_เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ การเปิด-ปิด การให้บริการตามเวลาที่กำหนด ($\overline{X}$ = 3.130) ระบบกล้องวงจรปิด ($\overline{X}$ = 3.100) ระบบแจ้งเหตุเตือนภัย ($\overline{X}$ = 3.070) เจ้าหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยและปลอดภัย ($\overline{X}$ = 2.980) ตามลำดับ
- **ด้านกิจกรรม** พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ กิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการคนส่วนใหญ่ ($\overline{X}$ = 3.120) พื้นที่และตำแหน่ง ซึ่งเอื้อในการทำกิจกรรมนั้นๆ ($\overline{X}$ = 3.040) บรรยากาศรอบข้างในการจัดกิจกรรมต่างๆ ($\overline{X}$ = 2.970) ตามลำดับ

<u>สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล</u> โดยแบบสอบถาม <u>ตอนที่ 4</u> การวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคำถามแบบปลายเปิด สามารถสรุปได้ดังนี้

1. คำถาม : ปัญหาอื่นๆในภาพรวมของการใช้งานสวนสาธารณะลุมพินีโดยผู้ที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ <u>พบว่า</u> ปัญหาในภาพรวมสามารถสรุปได้ 3 ประเด็นดังนี้
    1.1 ปัญหาการเชื่อมต่อการเดินทาง การเข้าถึงจากภายนอก คือ การเชื่อมต่อทางเดินเท้ามีสิ่งกีดขวาง พื้นฟุตบาททางเท้าไม่เรียบ ทางลาดตัดขอบถนนไม่ได้มาตรฐาน เป็นอุปสรรคสำหรับผู้ที่ใช้รถเข็นวีลแชร์
    1.2 ปัญหาจุดจอดรถโดยสารประจำทาง คือ บริเวณป้ายจอดรถประจำทาง ไม่มีพื้นที่สำหรับผู้ที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ และระดับพื้นขึ้น-ลงรถประจำทางเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ที่ใช้รถเข็นวีลแชร์
    1.3 ปัญหาที่จอดรถสำหรับผู้ที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ มีไม่เพียงพอ
    1.4 ปัญหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ มีไม่เพียงพอ ที่มีอยู่ไม่ได้มาตรฐาน บางส่วนชำรุดเสียหาย
2. คำถาม : ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังกล่าวและข้อเสนอแนะอื่นๆ

    <u>พบว่า</u> ข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงและเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณสวนลุมพินีให้เหมาะสมสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ มากที่สุด

<u>สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล</u> <u>ตอนที่ 5</u> วิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจภาคสนามในประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ *20* ประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่

ประเด็นปัญหา	อุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่
1. บริเวณสถานีรถไฟฟ้า MRT ลุมพินี	- ถ้าเดินทางมาลงสถานีรถไฟฟ้า MRT ลุมพินี จะอยู่ฝั่งตรงข้ามสวนสาธารณะ ลุมพินี ต้องข้ามถนนตรง สี่แยกไฟแดงเพื่อมาฝั่งสวนสาธารณะ ลุมพินี จะทำให้ไม่ปลอดภัยในการข้ามถนน 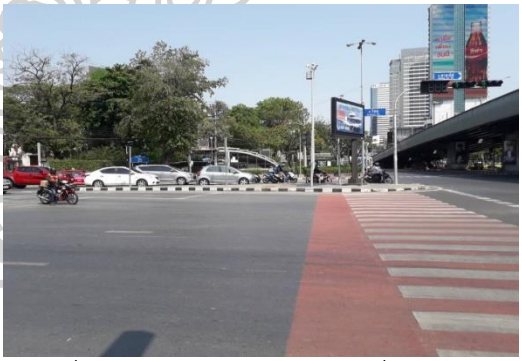 เนื่องจากสี่แยกไฟแดงถนนทางข้ามไปฝั่งสวนสาธารณะสวนลุมพินี ไม่มีทางลาดตัดขอบถนน

ตารางที่ *21* ประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	อุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่
2. บริเวณสถานีรถไฟฟ้าBTS ศาลาแดง	- ทางเดินเท้าเชื่อมโยงการเดินจากป้ายหยุดรถประจำทาง สถานีรถไฟฟ้าบีทีเอส และบีอาร์ที ที่ไม่เอื้อต่อการเข้าถึงของกลุ่มผู้ใช้วิลแชร์ - ทางเท้า ไม่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้วีลแชร์ - ถ้าเดินทางจากสถานีรถไฟฟ้า BTS ศาลาแดงจะต้องเดินทางข้ามถนนตรงสี่แยกไฟแดง ใกล้กับสถานี MRT ลุมพินี ประมาณ 800 เมตร เพื่อมาฝั่งสวนสาธารณะ ลุมพินี จะไกลกว่ามาลงสถานี MRT ลุมพินี บริเวณสี่แยกไฟแดงบริเวณสถานีรถไฟฟ้า BTS ศาลาแดง ทางข้ามไปฝั่งสวนสาธารณะ สวนลุมพินี

ตารางที่ *22* ประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	อุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่
3. บริเวณสถานีรถไฟฟ้าBTS ราชดำริ	- ถ้าเดินทางจากสถานีรถไฟฟ้า BTS ราชดำริ มาลงที่สถานีรถไฟฟ้า BTS ศาลาแดง ประมาณ 1 ป้ายรถเมล์ หรือ 1 ป้ายสถานี และจะต้องต้องเดินทาง ข้ามถนนตรงสี่แยกไฟแดง ใกล้กับสถานี MRT ลุมพินี ประมาณ 800 เมตร เพื่อมาฝั่งสวนสาธารณะลุมพินี สถานีรถไฟฟ้า BTS ราชดำริอยู่ไม่ไกลจากสวนลุมพินี แต่จะต้องนั่งรถเมล์ รถ TAXI หรือเดินเท้า เพื่อมาใช้บริการสวนลุมพินี มีอุปสรรคสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ คือ ทางเท้าไม่มีทางลาด และไม่มีทางลาดตัดขอบถนน

ตารางที่ *23* ประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	อุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่
4. บริเวณป้ายและที่จอดรถโดสารประจำทาง	- <u>การเข้าถึงและการเข้าใช้พื้นที่</u> บริเวณป้ายรถโดยสารประจำทาง ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่มีจุดรับส่ง-ขึ้นลงสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ - บริเวณป้ายรถโดยสารประจำทางโดยรอบพื้นที่ศึกษาทั้ง แสดงป้ายรถเมล์ สถานีรถไฟฟ้า BTS ราชดำริ แสดงป้ายรถเมล์ สถานีรถไฟฟ้า BTS ราชดำริ

ตารางที่ *24* ประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	อุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่
5. บริเวณที่จอดรถส่วนบุคคล รถตุ๊กๆ รถจักรยานยนต์ และรถจักรยานยนต์รับจ้าง	- ตำแหน่งสำหรับจุดจอดรถเทียบรถยนต์ส่วนบุคคลและ TAXI กีดขวางการจราจร ทำให้การจราจรติดขัด แสดงรถส่วนบุคคลและรถ taxi ประตูทางเข้าสวนสาธารณะสวนลุมพินี ตรงข้ามฝั่งสถานี MRT ลุมพินี - ไม่มีหลังคาคลุมทางเดินจากบริเวณที่จอดรถส่วนบุคคลไปยังสวนสาธารณะ ลุมพินี หรือสถานี MRT สีลม แสดงรถส่วนบุคคล ฝั่งสถานีMRTสีลม - รถตุ๊กๆ จอดรอรับลูกค้าฝั่งสถานีรถไฟฟ้า MRT สีลม ไม่เป็นระเบียบ แสดงรถตุ๊กๆ สถานี MRT สีลม

ตารางที่ *25* ประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	อุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่
	- <u>การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก</u> รถจักรยานยนต์จอดไม่เป็นระเบียบ จอดขวางประตูทางเข้า ในสวนสาธารณะ ลุมพินี แสดงรถจักรยายนต์ ประตูทางเข้าสวนสาธารณะสวนลุมพินี ฝั่งสถานี MRT สีลม รถจักรยานยนต์รับจ้างจอดรับลูกค้าตรงฟุตบาท จอดไม่เป็นระเบียบ ทำให้การเดินทางของประชาชนทั่วไปเดินทางไม่สะดวก แสดงวินมอเตอร์ไซน์รับจ้าง ฝั่งสถานี MRTลุมพีนี แสดงวินมอเตอร์ไซน์รับจ้าง ฝั่งสถานี BTS ศาลาแดง

ตารางที่ *26* ประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	อุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่
6. บริเวณพื้นที่ขายของภายนอกบริเวณสวนลุมพินี	- <u>การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก</u> จำนวนร้านค้าแผงลอยไม่มีการจัดระเบียบ ไม่มีการเว้นระยะห่าง ทำให้แออัด พื้นที่ขายของภายนอกบริเวณสวนสาธารณะสวนลุมพินี สถานี MRT สีลม
7. บริเวณซุ้มร้านขายน้ำดื่มภายในสวนลุมพินี	-ซุ้มร้านขายน้ำดื่มภายในบริเวณสวนสาธารณะสวนลุมพินี มีจำนวน 1 ซุ้มร้านค้า นอกเหนือจากร้านอาหาร มีประจำจุดเดียว คือ ประตูทางเข้า – ทางออก สวนสาธารณะลุมพินี มีไม่เพียงพอ - ซุ้มขายของบริเวณภายในพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี

ตารางที่ *27* ประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	อุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่
8. บริเวณร้านค้าภายในบริเวณสวนลุมพินี	- ร้านค้าภายในบริเวณสวนสาธารณะลุมพินี จะมาเปิดขายกันในช่วงเช้า พอช่วงบ่ายไม่มีร้านค้าเปิดขาย ร้านค้าของบริเวณภายในพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี
9. บริเวณถังขยะภายในบริเวณสวนลุมพินี	- ถังขยะและขยะจะอยู่ใกล้กับร้านค้าขายของมากเกินไป จะทำให้เกิดกลิ่นเหม็น ถังขยะและขยะภายในบริเวณสวนสาธารณะลุมพินี

ตารางที่ *28* ประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	อุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่
10. บริเวณห้องน้ำ ภายในบริเวณสวนสาธารณะลุมพินี	- ห้องน้ำสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ มีจำนวนน้อยเกินไป ทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการในสวนสาธารณะลุมพินี 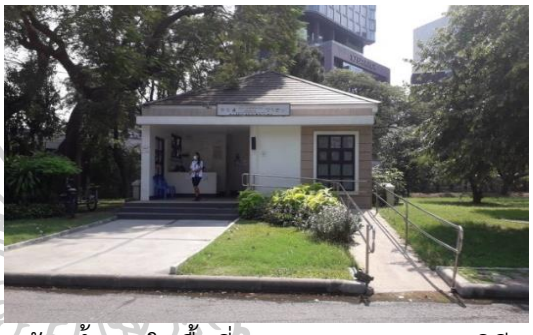 ห้องน้ำภายในพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี
11. สิ่งอำนวยสะดวกสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์	 ป้ายสัญลักษณ์ ตำแหน่ง และ ขนาดไม่เหมาะสม เส้นทางสัญจรสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ และป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทางสำหรับคนพิการตามจุดต่างๆ ไม่เหมาะสม

สรุปประเด็นปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่

จากการสำรวจสภาพปัญหาสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปศักยภาพและปัญหาทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานพื้นที่ โดยผู้วิจัยได้ทำการแยกประเด็นปัญหาที่พบอย่างชัดเจนจากการเข้าสังเกตพื้นที่ ได้ดังนี้

1. ประเด็นปัญหา การเข้าถึง

โดยจากการสำรวจมีการคมนาคมเขาถึงที่สะดวกโดยการเขาถึงไดจากหลากหลายรูปแบบการเดินทาง ทั้งจากรถยนต และโครงขายการคมนาคมที่มีความครอบคลุมบริเวณโดยรอบ พบว่า อุปสรรคสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ได้แก่

1) การเดินทาง สถานี MRT สีลม และ สถานีลุมพินี
   - สถานี MRT สีลม จะใกล้ที่สุด ลงตรงฝั่งหน้าสวนสาธารณะลุมพินี
   - สถานี MRT ลุมพินี จะอยู่ฝั่งตรงข้ามหน้าสวนสาธารณะลุมพินี ต้องเดินข้ามถนนสี่แยกไฟแดง เพื่อเข้าสู่สวนสาธารณะลุมพินี

   การเดินทาง สถานี BTS ศาลาแดง และ สถานี BTS ราชดำริ
   - สถานี BTS ศาลาแดง ต้องเดินทางไประยะทาง เกือบ 800 เมตร เดินข้ามถนนสี่แยกไฟแดง ฝั่งเดียวกับ สถานี MRT ลุมพินี เพื่อเข้าสู่สวนสาธารณะลุมพินี
   - สถานี BTS ราชดำริ ต้องต่อรถเมล์ รถ Taxi อีก 1 – 2 ป้ายรถเมล์ จะถึงหน้าสวนสาธารณะ ลุมพินีถ้านั่งต่อ สถานีรถไฟฟ้า BTS ศาลาแดง อีก 1 สถานี จะต้องเดินข้ามถนนสี่แยกไฟแดง ฝั่งเดียวกับ สถานี MRT ลุมพินี เพื่อเข้าสู่สวนสาธารณะลุมพินี
2) การเข้าถึงด้วยทางเท้าโดยรอบเป็นทางที่เชื่อมต่อการเดินทางเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงพื้นที่สวนลุมพินีของผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ตั้งแต่บริเวณจุดจอดรถโดยสารประจำทาง มีสิ่งกีดขวาง มีร่องระบายน้ำขนาดใหญ่ ผิวพื้นทางเท้าไม่เรียบเป็นอุปสรรค ความกว้างบางช่วงไม่เพียงพอสำหรับรถเข็นวีลแชร์ ทางลาดตัดขอบถนนและทางข้ามไม่ได้มาตรฐานบางจุดไม่มี

ภาพที่ 48 ประเด็นปัญหา การเข้าถึงด้วยทางเท้าโดยรอบพื้นที่ศึกษา

3) บริเวณป้ายหยุดรับ-ส่งรถโดยสารประจำทาง ไม่มีพื้นที่สำหรับจอดรถเข็นวีลแชร์ และป้ายรอรถประจำทางกับบันไดขึ้นลงของตัวรถประจำทางไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรถเข็นวีลแชร์

ภาพที่ 49 ประเด็นปัญหา บริเวณป้ายหยุดรับ-ส่งรถโดยสารประจำทาง

4) บริเวณจุดจอดแท็กซี่อัจฉริยะใช้งานไม่ได้ ปัจจุบันรถแท็กซี่ จอดรถ รับ – ส่ง ไม่เป็นระเบียบ ทำให้การจราจรติดขัด

ภาพที่ 50 ประเด็นปัญหา บริเวณจุดจอดแท็กซี่อัจฉริยะ

5) ผู้ใช้บริการเดินทางด้วย รถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 33.0 รองลงมารถประจำทาง ร้อยละ 28.0 รองลงมารถ Taxi ร้อยละ 27.0 แต่ที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์มีไม่เพียงพอ ขนาดช่องจอด ตีเส้นแบ่ง และป้ายสัญลักษณ์ไม่ชัดเจน ไม่ได้มาตรฐาน พื้นที่เชื่อมต่อทางเดินไม่มี

ภาพที่ 51 ประเด็นปัญหา ที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

6) ป้ายบอกทางที่บริเวณทางเข้า รวมทั้งจุดบริการข้อมูล มีไม่เพียงพอทำให้การความเข้าใจพื้นที่ต่างๆ ของสวนมีข้อจำกัดและอาจเป็นปัญหาสำหรับผู้ใช้บริการ

ภาพที่ 52 ประเด็นปัญหา ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทาง และจุดบริการข้อมูล

2. ประเด็นปัญหา การสัญจรภายในสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

พบว่า อุปสรรคสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ได้แก่

1) ทางสัญจรภายในสวน มีความกว้างที่เหมาะสมกับปริมาณผู้ใช้และลักษณะการใช้งานแต่ไม่มีการแยกประเภทการใช้งานที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็น การเดิน การวิ่ง ทางจักรยาน รวมถึงผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์
2) ทางเท้าและถนนซึ่งมีพื้นต่างระดับ แต่มีทางลาดน้อย ทางลาดตัดขอบถนน และทางเชื่อมต่อบริเวณสะพานไม่ได้มาตรฐาน ทำให้การสัญจรของกลุ่มผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ไม่ต่อเนื่อง
3) ฝาท่อระบายน้ำบริเวณทางเท้า ส่วนมากไม่ได้มาตรฐาน
4) ถังขยะ ตำแหน่งการวาง ส่วนมากไม่เหมาะสม กีดขวางทางสัญจรผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ภาพที่ 53 ประเด็นปัญหา การสัญจรภายในสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

5) และป้ายบอกทาง ป้ายบอกสถานที่ รวมทั้งจุดบริการข้อมูล มีไม่เพียงพอทำให้การความเข้าใจพื้นที่ต่างๆ ของสวนมีข้อจำกัดและอาจเป็นปัญหาสำหรับผู้ใช้บริการ

3. ประเด็นปัญหา การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

พบว่า อุปสรรคสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนสาธารณะ มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพรวมในการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินีได้อย่างชัดเจน ได้ดังนี้

1) ไม่มีทางออกกำลังกาย และเครื่องออกกำลังกายสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์มีไม่เพียงพอ
2) ไม่มีที่นั่งพักกลางแจ้ง (Outdoor Seating) ระหว่างทางสัญจรสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์
3) ไม่มีพื้นที่ปิกนิกสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์
4) จุดบริการน้ำดื่ม มีไม่เพียงพอ
5) ห้องน้ำผู้พิการและผู้สูงอายุมีไม่เพียงพอ
6) ห้องน้ำหลายจุดไม่มีทางลาด ทั้งจากเส้นทางสัญจรขึ้นทางเท้า และจากทางเท้าเข้าอาคารไม่ต่อเนื่อง ทางลาดตัดขอบถนนมีความชันเกินกว่า 1:12

7) ห้องน้ำผู้พิการและผู้สูงอายุมีไม่เพียงพอ

8) ทางลาดเมื่อเปลี่ยนระดับมีน้อย ทางลาดตัดขอบที่มี ไม่ต่อเนื่องและสัดส่วนไม่ได้มาตรฐาน

9) ทางเชื่อมต่อบางกิจกรรมไม่สามารถเข้าถึงได้ พื้นต่างระดับอุปสรรคสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

10) ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ กราฟฟิก หรือตัวอักษรไม่ชัดเจน สัญลักษณ์คนพิการ รูปแบบไม่ได้มาตรฐาน

11) บริเวณจอดรถ อยู่ไกลจากการเข้าถึงจุดกิจกรรม ที่ตั้งของศูนย์นันทนาการ สมาคมชมรมต่างๆ ที่สำคัญของสวนลุมพินี และที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์มีไม่เพียงพอ ไม่ได้มาตรฐาน

ภาพที่ 54 ประเด็นปัญหา ภาพรวมการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

บทที่ 6
สรุปการวิเคราะห์ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี” การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นถึงสาระที่สำคัญของบทนี้ เป็นการสรุปผลของการวิเคราะห์สิ่งที่ค้นพบในการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะในการนำไปใช้งานเพื่อเป็นการสนับสนุนวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ในตอนต้น จะมีดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี
2. เพื่อศึกษามาตราฐานการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสาธารณะระดับย่าน ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์
3. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ของสวนสาธารณะสวนลุมพินี

คำถามงานวิจัย

สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะระดับย่านที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ควรเป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

กำหนดขอบเขตการศึกษาเป็น 2 ด้าน คือ ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านเนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ จากการสำรวจลักษณะทางกายภาพสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ ศึกษาพฤติกรรม และความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ และคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ โดยไม่รวมคนพิการประเภทอื่นๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี ที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ใช้รถเข็นวีลแชร์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุและคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ โดยไม่รวมคนพิการประเภทอื่นๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้กรอกแบบสอบถาม (Self-Administrated Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ส่วนที่ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์พื้นที่ ส่วนที่ 3) ข้อมูลความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่ศึกษา และข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคำถามแบบปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้วจะนำแบบสอบถามที่ได้ทั้งหมด เพื่อไปประมวลผลและคำนวนหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2) ข้อมูล ระดับปัจจัยของกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าใช้บริการที่สวนสารณะสวนลุมพินี โดยรวมแต่ละด้าน และแต่ละข้อย่อย วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐานมาวิเคราะห์แบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แบบครอนบาค (Cronbach.1990:50)
3) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประเมิน เพื่อวิเคราะห์ ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statics) แสดงค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งหมดให้เห็นแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสาธารณะสวนลุมพินี

สรุปสาระสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีผลสรุปสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการ ตั้งแต่การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูล จนนำไปสู่ผลตามวัตถุประสงค์ การประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี

ผลการวิเคราะห์ พบว่า พฤติกรรมและลักษณะในการเดินทางไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการใช้ยานพาหนะ วัตถุประสงค์และลักษณะในการเดินทางของประชาชนเข้าสวนสาธารณะสวนลุมพินี เมื่อดูจากประชาชนตอบแบบสอบถามส่วนมากอยู่ในวัยทำงาน เป็นพนักงานบริษัทเอกชนและประกอบอาชีพอิสระ มีวัตถุประสงค์หลักที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะสวนลุมพินี คือ นั่งเล่น / พักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด รองลงมาคือ วิ่ง/เดิน ออกกำลังกาย จะเดินทางมากับครอบครัวมากที่สุด โดยใช้รถเข็นวีลแชร์ใช้เป็นครั้งคราว ส่วนรูปแบบการเดินทางที่เข้ามาใช้บริการพื้นที่สวนลุมพินีใช้รถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด รองลงมารถประจำทางและรถแท็กซี่ ปัจจัยที่ลือกเข้ามาใช้บริการสวนลุมพินีได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก และปัญหาด้านเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างระบบขนส่งสาธารณะกับสวนลุมพินี ซึ่งจะขัดแย้งกับความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่สวนลมุพินี ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าถึง ด้านการสัญจรภายใน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม ด้านความปลอดภัย และด้านกิจกรรม

2. เพื่อศึกษามาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสาธารณะระดับย่าน ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลจากการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยการลงพื้นที่กลุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูล สามารถสรุปผลการประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังไม่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาภาพรวมในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะลุมพินีได้อย่างชัดเจน จะนำไปสู่การหาแนวทางปรับปรุงมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสาธารณะระดับย่าน ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็น

วีลแชร์ให้สามารถเข้าถึงการใช้งานพื้นที่ได้เต็มประสิทธิภาพ โดยปราศจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรค ต่อไป

3. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ของสวนสาธารณะสวนลุมพินี

จากการศึกษาเรื่อง “การประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี” ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ของสวนสาธารณะสวนลุมพินี ผู้วิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การเข้าถึง

ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงการเข้าถึงหลัก พื้นทางเดินเท้าที่มีความต่างระดับกันและไม่เรียบทำให้เป็นอุปสรรคต่อผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ สำหรับสวนสาธารณะบริบทเมือง ควรจะคำนึงถึงการเข้าถึงจากทางเท้า ขนส่งมวลชน และรถยนต์ส่วนตัว การเชื่อมโยงระบบการคมนาคมโดยรอบ ใกล้กับทางเข้าสวน สำหรับการเดินเท้า ควรมีเส้นทางเข้าถึงได้อย่างสะดวกและปลอดภัย มีจุดพักระหว่างทาง และมีทางข้ามที่มีสัญญาณไฟข้ามสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ และควรมีโซนที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ที่อยู่บริเวณใกล้กับทางเข้าหลักเพื่อความสะดวกต่อผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

1.1 ทางเดิน ทางเท้า

- ความกว้างสุทธิของทางเดินเท้าไม่น้อยกว่า 1,500มิลลิเมตร
- ทางเท้าต้องเรียบไม่ลื่นไม่ขรุขระ ไม่มีสิ่งกีดขวางหรือส่วนที่ยื่นล้ำออกมาเป็นอุปสรรคหรืออันตราย
- จัดให้มีทางลาดจากทางเท้าลงสู่ถนน ทางข้ามถนนอาคารที่เชื่อมหรือส่วนที่มีความต่างระดับกัน เพื่อให้สามารถขึ้นลงได้สะดวกและปลอดภัย
- ทางเท้าควรใช้วัสดุที่เป็นส่วนประกอบจาก แอสฟัลต์คอนกรีต ต้องมีความแข็งแรง บดอัดแน่น ไม่ลื่นและไม่เป็นผิวขรุขระ
- หากเป็นพื้นผิววัสดุอื่นๆ เช่น ลักษณะที่ปูเป็นบล็อก ระยะที่ชิดกันจะต้องวัดระยะความต่าง ระดับได้ไม่เกินกว่า 6 มิลลิเมตร (1/4 นิ้ว)

1.2 ร่องน้ำ หรือ ทางระบายน้ำบริเวณทางเดินเท้า

- บ่อพักของท่อระบายน้ำให้มีฝาปิดสนิท ในกรณีที่ฝาปิดเป็นตะแกรงต้องมีซี่หรือรูเล็กขนาดกว้างไม่เกิน 13 มิลลิเมตร
- รางระบายน้ำที่ไม่มีฝาปิดให้อยู่นอกทางเท้า

1.3 ทางลาดตัดขอบถนน

- พื้นผิวต่อเนื่องระหว่างพื้นถนนกับทางลาดต้องเรียบและไม่ขรุขระ
- กรณีที่พื้นเดิมกับพื้นถนนต่างกันให้มีพื้นลาดที่มีความลาดชันไม่เกิน 10%
- ติดตั้งพื้นผิวต่างสัมผัสเตือนที่ริมขอบถนน
- ทางลาดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1,200 มม. ความลาดชันไม่เกิน 1 : 12

1.4 จุดจอดรถโดยสารประจำทาง

ข้อเสนอแนะ การปรับปรุง จุดเชื่อมต่อการเดินทางให้เกิดความสะดวก สบาย และปลอดภัย รวมทั้งเน้นประโยชน์ใช้สอย รองรับความต้องการการเดินทางของผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ พื้นที่บริเวณที่ต่อแถวขึ้นรถโดยสารจากขอบถนนลึกเข้ามาอย่างน้อย 2.20-2.40 เมตร และมีความกว้างที่วัดขนานกับแนวถนนอย่างน้อย 1.50 เมตร มีการติดตั้งพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับนำทางขนาด 0.30x0.30 เมตร บนทางเดินเท้าบริเวณป้ายหยุดรถโดยสารประจำทาง มีที่นั่งพักคอยและที่ต่อแถวขึ้นรถโดยสารต้องเชื่อมต่อกับทางฟุตบาท หากมีการเปลี่ยนระดับให้มีทางลาด มีหลังคาให้ร่มเงา มีพื้นที่ว่างขนาด 0.90x0.90 เมตร สำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถทราบได้ว่าจุดดังกล่าวเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทาง เช่น ป้ายสัญลักษณ์แสดงจุดหยุดรถประจำทาง

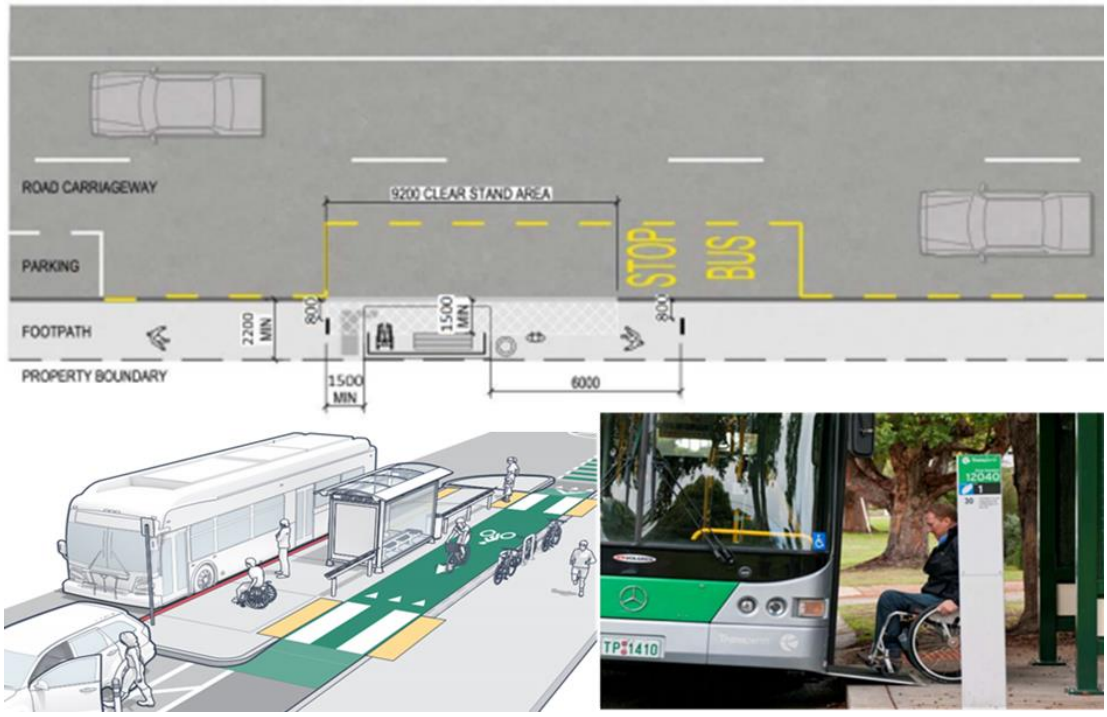

ภาพที่ 55 ตัวอย่าง มาตรฐานจุดจอดรถโดยสารประจำทางสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

1.5 ที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงจัดที่จอดรถสาหรับคนพิการและผู้สูงอายุไว้ใกล้ทางเข้าออกมากที่สุด โดยเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร และยาวไม่น้อยกว่า 6.00 เมตร มีพื้นผิวเรียบระดับเสมอกัน มีที่ว่างข้างไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร ตลอดความยาวของที่จอดบนพื้นที่จอดรถด้านที่ติดกับทางเดินรถให้มีสัญลักษณ์รูปคนพิการ กว้างและยาวไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร ติดป้ายรูปคนพิการขนาดไม่น้อยกว่า 0.30x0.30 เมตร สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร สัญลักษณ์รูปคนพิการมีสีที่เห็นได้ชัดเจน ถ้ามีทางเท้าบริเวณที่จอดรถ ต้องมีทางลาดขึ้น และทางลาดควรมีความกว้างอย่างน้อย 90 เซนติเมตร โดยไม่รวมทางลาดด้านข้าง ความชันของทางลาดต้องไม่น้อยกว่า 1 : 12

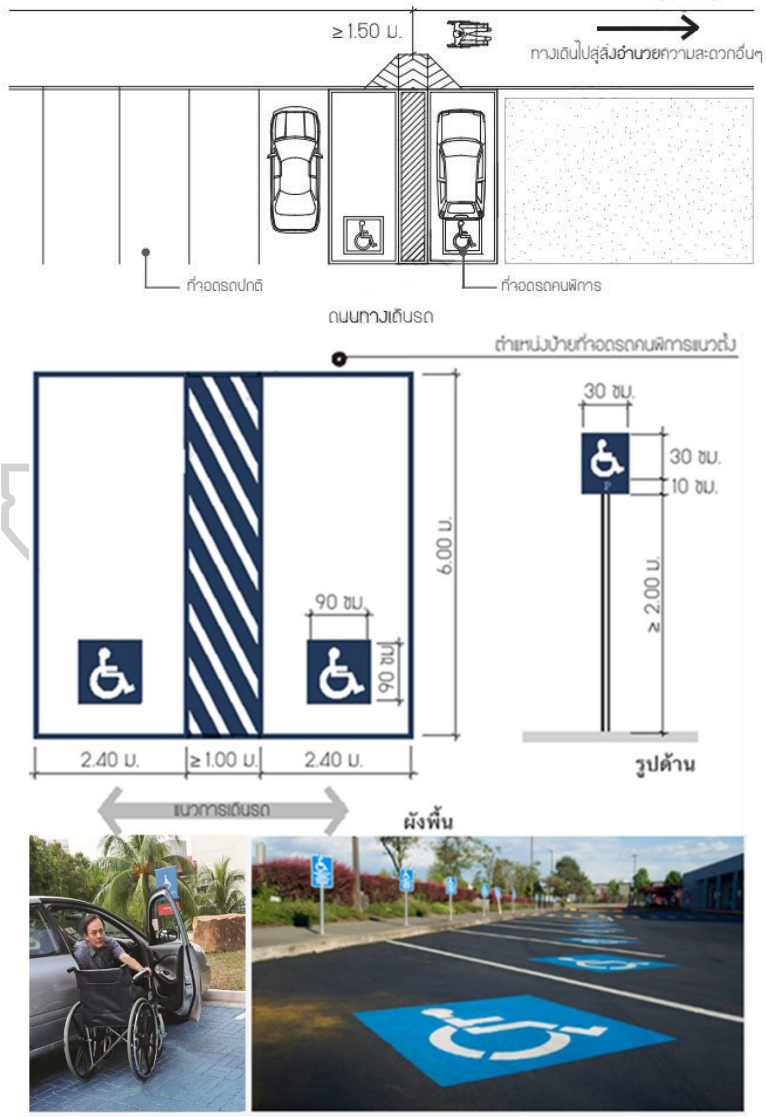

ภาพที่ 56 ตัวอย่าง มาตรฐานที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

2. การสัญจรภายในสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงการสัญจรเชื่อมโยงกับพื้นที่กิจกรรม ให้มีช่องทางสัญจรสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ออกกำลังกาย โดยให้แบ่งเส้นทางให้ชัดเจน แยกจากเส้นทางจักรยาน ทางเดิน-วิ่ง ทาสีสัญลักษณ์รูปคนพิการบนพื้นผิวเส้นทางการสัญจร ติดตั้งป้ายสัญลักษณ์ในแนวดิ่งเพื่อบอกเส้นทางภายใน พร้อมปรับปรุงวัสดุพื้นผิวและความกว้าง ไม่มีสิ่งกีดขวาง ของทางเดิน และทางลาดตัดขอบถนนภายในสวนลุมพินีให้ได้มาตรฐาน รองรับการเชื่อมต่อกับการเข้าถึงจากภายนอก

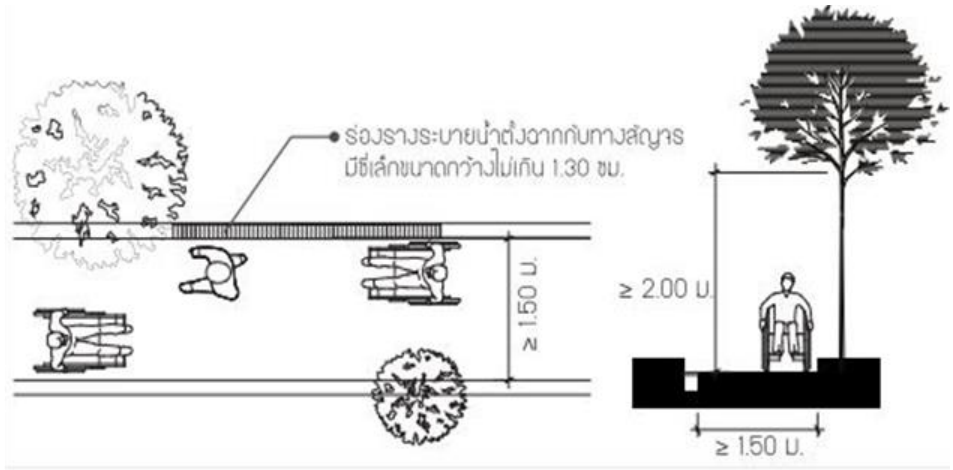

ภาพที่ 57 ตัวอย่าง มาตรฐานการสัญจรภายในสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

3. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับผู้ใช้วีลแชร์ ตามแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการออกแบบสิ่งที่ใชงานรวมกับผู้ใช้วีลแชร์ และแนวคิดสวนสาธารณะที่ดี จึงควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ทางเดินเท้า ทางลาด ทางลาดเปลี่ยนระดับ ที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ป้าย

สัญลักษณ์บริการข้อมูล จุดบริการน้ำดื่ม ซุ้มขายอาหาร ควรมีจุดนั่งพักระหว่างทาง พื้นที่ปิกนิกสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ ไฟส่องสว่าง เฉพาะบางพื้นที่ ทางเดินหรือพื้นที่ภายในสวนบางพื้นที่มีไฟส่องสว่าง ไม่เพียงพอ

ภาพที่ 58 ตัวอย่าง ภาพรวมการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ความเปลี่ยนแปลงโดยรอบพื้นที่สวนลุมพินีที่มีการพัฒนาไปมาก ในอนาคตจะมีโครงการมิกซ์ยูสใหม่ๆ เกิดขึ้นรายล้อมไปด้วยสถานที่สำคัญต่างๆ อาทิเช่น ห้างสรรพสินค้า อาคารสำนักงาน สถานทูต โรงแรม คอนโดมิเนียม เป็นย่านที่มีสไตล์ของสังคมเมือง รูปแบบชีวิตค่อนข้างสะดวกสบาย ระบบคมนาคมขนส่งในย่านลุมพินีที่หลากหลาย สามารถเลือกใช้ให้เหมาะกับช่วงเวลาและสถานการณ์ เป็นอีกจุดหนึ่งที่ดึงดูดผู้คนเข้ามาใช้บริการแลนด์มาร์คสำคัญอย่างสวนลุมพินี สวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่มีความเป็นธรรมชาติสูงและมีประวัติศาสตร์ยาวนาน เมื่อบริบทโดยรอบพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนการพัฒนาศักยภาพ การบริหารจัดการ การ

ใช้ประโยชน์ในพื้นที่สวนลุมพินีและสภาพแวดล้อม การวางแนวทางการพัฒนากายภาพของพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อรองรับต่อความเปลี่ยนแปลงบริเวณโดยรอบที่เกิดขึ้นในอนาคต

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มาจากการสำรวจข้อมูลจากสภาพพื้นที่จริงโดยผู้วิจัย และจากการนำความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแบบสอบถามตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ มาทำการวิเคราะห์รวมกัน จากการศึกษาพบว่าสวนลุมพินี มีองค์ประกอบพื้นฐานของสวนสาธารณะที่ดี ผ่านกระบวนการออกแบบปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับการใช้งานของคนทุกกลุ่มมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงไม่ถึงระดับมาตรฐานสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ที่อ้างอิงมาจากแนวคิดการออกแบบที่เป็นสากล การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์โดยใช้วิธีประเมินลักษณะทางกายภาพ บริเวณพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี และบริเวณโดยรอบ ประเด็นปัญหาที่พบและอุปสรรค ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ให้เหมาะสมกับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ เช่น ที่จอดรรับ-ส่ง รถบริการสาธารณะต่างๆ โดยรอบพื้นที่ เชื่อมโยงการเข้าถึงภายในสวน ทางเดินที่มีความกว้างสะดวกสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ มีทางลาด มีป้ายบอกทาง ป้ายสัญลักษณ์บริการข้อมูล และสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม ได้แก่ ที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์จัดโซนให้ชัดเจนใกล้ทางเข้าหลัก จุดบริการน้ำดื่ม ซุ้มขายอาหาร ควรมีจุดนั่งพักระหว่างทาง รวมทั้งพื้นที่ปิกนิกสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์

ตารางที่ *29* ประเด็นปัญหาที่พบนำมาพิจารณาเป็นข้อเสนอแนะ

ประเด็นปัญหาที่พบ	ข้อเสนอแนะ
1.การเข้าถึง **สำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์**	- การปรับปรุงการเข้าถึงหลักพื้นทางเดินเท้าที่มีความต่างระดับกันและไม่เรียบทำให้เป็นอุปสรรคต่อผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ สำหรับสวนสาธารณะบริบทเมืองควรจะคำนึงถึงการเข้าถึงจากทางเท้าขนส่งมวลชน และรถยนต์ส่วนตัว การเชื่อมโยงระบบการคมนาคมโดยรอบ ใกล้กับทางเข้าสวน - สำหรับการเดินเท้า ควรมีเส้นทางเข้าถึงได้อย่างสะดวกและปลอดภัย มีจุดพักระหว่างทาง และมีทางข้ามที่มีสัญญาณไฟข้ามสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ - และควรมีโซนที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ที่อยู่บริเวณใกล้กับทางเข้าหลักเพื่อความสะดวกต่อผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์

2.การสัญจรภายใน สำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์	- การปรับปรุงการสัญจรเชื่อมโยงกับพื้นที่กิจกรรม ให้มีช่องทางสัญจรสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ออกกำลังกาย - โดยให้แบ่งเส้นทางให้ชัดเจน แยกจากเส้นทางจักรยาน ทางเดิน-วิ่ง ทาสีสัญลักษณ์รูปคนพิการบนพื้นผิวเส้นทางการสัญจร - ติดตั้งป้ายสัญลักษณ์ในแนวดิ่ง เพื่อบอกเส้นทางภายใน - พร้อมปรับปรุงวัสดุพื้นผิวและความกว้าง ไม่มีสิ่งกีดขวาง ของทางเดิน และทางลาดตัดขอบถนนภายในสวนลุมพินีให้ได้มาตรฐานรองรับการเชื่อมต่อกับการเข้าถึงจากภายนอก
3.การจัดสิ่งอำนวยควาสะดวก สำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์	-การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับผู้ใช้วีลแชร์ เช่น ปรับปรุงทางเดินเท้า ทางลาด ที่จอดรถสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ จัดโซนให้ชัดเจน - ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ - ป้ายสัญลักษณ์บริการข้อมูล - จุดบริการน้ำดื่ม ซุ้มขายอาหาร ควรมีจุดนั่งพักระหว่างทาง รวมทั้งพื้นที่ปิกนิกสำหรับคนที่ใช้รถเข็นวีลแชร์

ข้อจำกัดในงานวิจัย

การค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน : กรณีศึกษาสวนลุมพินี” ยังมีข้อจำกัดในงานวิจัย เพราะการศึกษาดังกล่าวเป็นเพียงการศึกษาเฉพาะกลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้ คือ ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้รถเข็นวีลแชร์ เท่านั้น

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 แบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษา สวนลุมพินี, กรุงเทพมหานคร สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ หรือคนทุกกลุ่ม ที่มีบริบทลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้

1.2 ควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงสถานที่ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อกลุ่มผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ตามมาตรฐาน และสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะป้ายและสัญลักษณ์ ทางลาด ทางเชื่อมอาคาร ทางข้ามถนน และที่จอดรถรวมทั้งห้องน้ำ ห้องส้วม ในสวนสาธารณะให้เหมาะสมกับสถานที่นั้นๆ รวมถึงบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

การศึกษาครั้งตอไปควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบสวนลุมพินีกับสวนสาธารณะอื่นๆ ทั้งที่อยู่ในประเภทการใหบริการในระดับชุมชน ระดับยาน ระดับเมือง วาพื้นที่สวนสาธารณะตาง ๆ มีการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะอื่น ๆ ว่าศักยภาพเป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ ตอไปในอนาคต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายการอ้างอิง

Hannah Van de Water. (2013). Park Accessibility Evaluation Manual.

UD Guide for Public Places. (2016). Building and Construction Authority, Singapore

กนกวรรณ จันทร์พรหม. (2560). การจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมือง: กรณีศึกษาสุสานแต้จิ๋ว

กรุงเทพมหานคร (สาขาวิชาการผังเมือง), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หลักสูตรการผังเมืองมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2546). เกณฑ์ด้านผังเมืองหมวดบริการสังคม. เรื่องสวนสาธารณะ สนามกีฬา ห้องสมุด และพิพิธภัณฑ์ พ.ศ.2546. สำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย,.

กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2547). การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการสำหรับชุมชนเมืองขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สำนักพัฒนามาตรฐาน : กรุงเทพฯ.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2556). มาตรฐานสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ In มาตรฐานการบริหารและการให้บริการสาธารณะของ อปท.

จรัสพิมพ์ บุญญานันต์. (2547). การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมชุมชนที่น่าอยู่อาศัยและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชน. In ฉ. ๑ (Ed.), เอกสารการสอนวิชา ภส 332.

จารุณี ศรีทองทุม. (2550). ปจจัยที่มีผลตอพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนที่มาออกกำลังกายที่สวนลุมพินีกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

เจนณรงค์ สมพงษ์. (2559). บทบาทและการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะ สวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร (สาขาวิชาการผังเมือง), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ชุมเขต แสวงเจริญ. (2560). แนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทั้งมวลในอุทยานแห่งชาติ (ดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,

ชุมเขต แสวงเจริญ ภวินท์ สิริสาลี และชมภูนุท ควรเขียน. (2560). แนวทางการปรับปรุงพื้นที่สวนลุมพินี ตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล บทความทางวิชาการระดับชาติ งานสัมมนาวิชาการระดับชาติด้านคนพิการ ครั้งที่ 9 ประจำปี 2560 หัวข้อ.”การออกแบบสำหรับคนทั้งมวล”.

ฐาปนา บุณยประวิตร. (2556). บทบาทสวนสาธารณะระดับเมืองตามแนวคิดการเติบโตอย่างชาญฉลาด (Smart Growth). สืบค้นจาก http://www.oknation.net/blog/print.php?id=891469. [20 เมษายน 2562].

เดชา บุญค้ำ. (2549). เอกสารประกอบการบรรยาย “สวนสาธารณะ”.กรุงเทพฯ: ณ ห้องประชุมราชบัณฑิตยสถาน. 1, 32.

บุษบา รุ่นเจริญ. (2558). แนวทางการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย,

พงศธร เนตรวิเชียร. (2552). บทบาทและการใช้พื้นที่ในสวนลุมพินีกรุงเทพมหานคร. (การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

พลพินิจ พินิจชอบ. (2558). การจัดการสวนสาธารณะในเมือง : กรณีศึกษาอุทยานเบญจสิริกรุงเทพมหานคร. (การผังเมืองมหาบัณฑิต), คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

เพชรัตน์ สุดนิรันดร์. (2557). การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ. (คณะวิศวกรรมศาสตร์), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

มินตรา สาระรักษ์. (2558). การส่งเสริมกิจกรรมทางกายในวัยสูงอายุ. กลุ่มวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

รศ. นพ. สยาม ทองประเสริฐ. (2557). อุปกรณ์ช่วยการเคลื่อนที่ (Mobility Aids). In: สืบค้นจาก : https://w1.med.cmu.ac.th/rehab/images/Study_guide/06.1%20mobility%20aids.pdf.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. สวนลุมพินี สืบค้นจาก : https://th.wikipedia.org/wiki/สวนลุมพินี.

ศัชชญาส์ ดวงจันทร์ และภูริพจน์ แก้วย่อง. (2561). เทคโนโลยีสนับสนุนการใช้งานของผู้ใช้วีลแชร์. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. (2551). ชื่อบ้านนามเมืองในกรุงเทพฯ (Vol. 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2562). สังคม สิ่งแวดล้อม สำคัญอย่างไรต่อผู้สูงอายุ. กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อทุกคน. (2562). คู่มือการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุ. In.

สถาพร เกิดสว่างเนตร. (2539). ความต้องการในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของผู้พิการที่นั่งบนรถเข็น. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2556). เพิ่มพื้นที่ชีวิตผู้ใช้วีลแชร์. จดหมายข่าวชุมชนคนรักสุขภาพ ฉบับสร้างสุข ปีที่ 9 ฉบับที่ 144 ตุลาคม 2556

สิน พงษ์หาญยุทธ. (2550). Asa สุดสัปดาห์วิชาการ ครั้งที่ 4 สถาปัตยกรรมเพื่อผู้สูงอายุและคนพิการ

Barrier Free and Universal Design for the Elderly & Handicapped บทบาทของสมาคมวิชาชีพที่มีกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนมาตรฐานการออกแบบที่สากลและเป็นธรรม Universal Design กับงานออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อผู้สูงอายุและคนพิการ. 4.

สุรเชษฐ์ เชษฐมาส. (2525). เอกสารประกอบการเรียนนันทนาการเบื้องต้น. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สุรเชษฐ์ เชษฐมาส และคณะ, 2537.

อาชัญญา รัตนอุบล และคนอื่นๆ. (2548). การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ (Vol. 1). กรุงเทพฯ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาคผนวก

แบบสอบถามประกอบการทำการศึกษาเรื่อง

“ การประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม สำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี ”

โดย นายศักดิ์กฤต สวัสดี นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

<u>คำชี้แจง</u>

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระ ของนักศึกษาปริญญาโท นายศักดิ์กฤต สวัสดี หลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของท่านในการให้ข้อมูลและความคิดเห็นอย่างถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบที่ท่านได้ตอบแบบสอบถามในฉบับนี้จะถือเป็นความลับ จึงหวังเป็นอย่างยิ่ง จะได้รับความกรุณาและขอขอบพระคุณท่านล่วงหน้า

<u>แบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้</u>

ส่วนที่ **1** ลักษณะข้อมูลด้านข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ **2** พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์

ส่วนที่ **3** ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่สวนลุมพินี

<u>ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม</u>

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 18 ปี ☐ 20 - 30 ปี ☐ 31 - 40 ปี

☐ 41-50 ปี ☐ 51-60 ปี ☐ 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา ☐ อนุปริญญา

☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี ☐ อื่นๆ.....

4. อาชีพ

☐ นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา ☐ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

☐ พนักงานบริษัทเอกชน ☐ ธุรกิจส่วนตัว

☐ อาชีพอิสระ ☐ อื่นๆ .....

5. ที่อยู่ปัจจุบัน

☐ บ้าน/ทาวน์เฮาส์ ☐ คอนโด/อพาร์ทเม้นท์/แฟลต

☐ ชุมชนแออัด ☐ อื่นๆ .....

6. ข้อจำกัดทางสุขภาพด้านร่างกาย

☐ ไม่มี แข็งแรงตามวัย ☐ มี (โปรดระบุ .....)

7. การใช้รถเข็นวีลแชร์

☐ ใช้เป็นประจำ ☐ ใช้เป็นครั้งคราว

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามประกอบการทำการศึกษาเรื่อง

“ การประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม สำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี ”

โดย นายศักดิ์กฤต สวัสดี นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

<u>ส่วนที่ 2 พฤติกรรม การเดินทาง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์</u>

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาทำเครื่องหมาย √ ลงใน ☐ ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. **ท่านใช้สวนลุมพินีเพื่อจุดประสงค์ใด**

   ☐ นั่งเล่น / พักผ่อนหย่อนใจ ☐ วิ่ง / เดิน / ออกกำลังกาย

   ☐ ร่วมกิจกรรมทางสังคม ☐ อื่นๆ .....

2. **ในปัจจุบัน ท่านมาใช้บริการสวนลุมพินีบ่อยเพียงใด**

   ☐ ทุกวัน ☐ **1**- **3** วัน/สัปดาห์ ☐ **1 – 2** วัน/เดือน

   ☐ **1** ครั้งต่อปี ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. **ท่านเดินทางมาใช้บริการสวนลุมพินีด้วยวิธีใด**

   ☐ รถยนต์ส่วนตัว ☐ รถประจำทาง ☐ รถแทกซี่

   ☐ รถไฟฟ้า **BTS**/รถไฟฟ้า **MRT** ☐ อื่นๆ (โปรดบุ).....

4. **ท่านเดินทางมากับใครในการใช้บริการสวนลุมพินี**

   ☐ คนเดียว ☐ ครอบครัว

   ☐ เพื่อน / คนรัก ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. **ท่านมักจะเดินทางมาใช้บริการสวนลุมพินีเวลาใด**

   ☐ 06.00 **น. –** 10.00 **น** ☐ 11.00 **น.**-14.00 **น.**

   ☐ 16.00 **น.**- 18.00 **น.** ☐ เวลาไม่แน่นอน

6. วันที่ท่านสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการสวนลุมพินี

☐ วันธรรมดา ☐ วันเสาร์/วันอาทิตย์ ☐ วันหยุดนักขัตฤกษ์

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7. ปัญหาที่ท่านพบเห็นมากที่สุดในใช้บริการสวนลุมพินี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ปัญหาด้านเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างระบบขนส่งสาธารณะ กับ สวนลุมพีนี

☐ ปัญหาด้านการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก

☐ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

☐ ความปลอดภัยต่อสุขภาพ

8. สวนลุมพินีขาดสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้างสำหรับท่าน (ตอบได้มากกว่า1ข้อ)

☐ การเข้าถึง

☐ ที่จอดรถ

☐ ห้องน้ำสาธารณะ

☐ ป้ายสัญลักษณ์และป้ายบอกทาง

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

9. ท่านคิดว่าสิ่งที่ควรปรับปรุงในสวนลุมพินีคืออะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ไฟส่องสว่างไม่เพียงพอ

☐ ทางลาด

☐ ทางเดินเท้าจากประตูทางเข้า

☐ ที่จอดรถเฉพาะผู้ที่ใช้วีลแชร์เท่านั้น

☐ ทางสัญจรเฉพาะผู้ที่ใช้วีลแชร์เท่านั้น

☐ ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ

☐ พื้นที่ลานกิจกรรม

☐ ราวจับ ราวกันตก และขอบกันตก

☐ อาคารเสื่อมโทรม

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

10. ปัจจัยที่ทำให้ท่านเลือกเข้ามาใช้สวนลุมพินี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ใกล้ที่พัก / ใกล้ที่ทำงาน
- ☐ การเดินทาง / การเข้าถึงสะดวก
- ☐ กิจกรรมนันทนาการของสวนลุมพินี
- ☐ สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดไว้ให้
- ☐ การบริหารจัดการที่ดีของสวน ร่มรื่น ปลอดภัย
- ☐ พาบุตรหลาน และ ผู้สูงอายุมาใช้สวน
- ☐ เป็นสมาชิกชมรมต่างๆ
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามประกอบการทำการศึกษาเรื่อง

“ การประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม สำหรับผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ในสวนสาธารณะระดับย่าน กรณีศึกษาสวนลุมพินี ”

โดย นายศักดิ์กฤต สวัสดี นักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

<u>ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่สวนลุมพินี</u>

<u>คำชี้แจง</u> แบบสอบถามนี้เป็นแบบประเมินความคิดและความรู้สึกของท่านในปัจจุบัน โปรดอ่านรายละเอียดก่อนตอบคำถามกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ลงใน □ ที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

5 พอใจมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านมากที่สุด

4 พอใจมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านมากกว่าระดับปานกลาง

3 ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านระดับปานกลาง

2 พอใจน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านน้อยกว่าระดับปานกลาง

1 ไม่พอใจเลย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดและความรู้สึกของท่านเลย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์		**ระดับความพึงพอใจ**				
		5	**4**	**3**	**2**	**1**
1) ด้านการเข้าถึง						
1.1	ระยะเวลาในการเดินทางไปยังสวนลุมพินี					
1.2	ที่จอดรถ					
1.3	จุดจอดรถโดยสารประจำทาง					
1.4	ทางเดินเท้าจากประตูทางเข้า					
1.5	การเชื่อมต่อ/การเข้าถึงจากระบบขนส่งสาธารณะ					
2) ด้านการสัญจรภายใน						

คุณลักษณะที่พึงประสงค์		ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
2.1	พื้นผิวและสภาพทางเดินเท้า					
2.2	ทางลาด					
2.3	ไฟส่องสว่างตามจุดสำคัญ					
2.4	ที่พักระหว่างทางภายในสวนลุมพินี					
3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม						
3.1	ลานกิจกรรม					
3.2	ห้องน้ำ / อุปกรณ์ในห้องน้ำคนพิการ					
3.3	ราวจับภายนอก					
3.4	ป้าย / แผนผัง					
3.5	จุดบริการข้อมูล / ประชาสัมพันธ์					
3.6	เก้าอี้ที่นั่งพักผ่อน					
4) ด้านความปลอดภัย						
4.1	เจ้าหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยและปลอดภัย					
4.2	ระบบกล้องวงจรปิด					
4.3	ระบบแจ้งเหตุเตือนภัย					
4.4	การเปิด-ปิด การให้บริการตามเวลาที่กำหนด					
5) ด้านกิจกรรม						
5.1	กิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการคนส่วนใหญ่					
5.2	พื้นที่และตำแหน่ง ซึ่งเอื้อในการทำกิจกรรมนั้นๆ					
5.3	บรรยากาศรอบข้างในการจัดกิจกรรมต่างๆ					

<u>ให้เขียนข้อความตามความคิดเห็นของท่าน</u>

1. **ปัญหาอื่นๆในภาพรวมของการใช้งานสวนสาธารณะลุมพินีโดยผู้ที่ใช้วีลแชร์**

   .....

   .....

   .....

   .....

2. **ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังกล่าวและข้อเสนอแนะอื่นๆ**

   .....

   .....

   .....

   .....

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ และขอความกรุณาท่านตรวจสอบความสมบูรณ์ข้อมูลอีกครั้ง

ด้วยความขอบคุณยิ่ง
นายศักดิ์กฤต สวัสดี

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายศักดิ์กฤต สวัสดี
วัน เดือน ปี เกิด	11 ธันวาคม 2514
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ) สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร ศึกษาต่อปริญญามหาบัณฑิต หลักสูตรวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 100 /329 หมู่ 4 ต.บางกระดี อ.เมืองปทุมธานี จ.ปทุมธานี 12000

มหาวิทยาลัยศิลปากร